2022 Sait Faik Hikâye Armağanı

Kâmil Erdem

Yok Yolcu*

2. BASKI

*SEL

YOK YOLCU*

KÂMİL ERDEM, 1945'te Erzurum'da doğdu, Erzurum Lisesi'ni bitirdi. Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin Edebiyat ve Rus Dili ve Edebiyatı bölümlerinde okudu.

'80 sonrasında Tan Seçki'sinde ve Morköpük'te öyküleri yayınlandı. İlk öykü kitabı *Şu Yağmur Bir Yağsa* (2016) okurlar ve eleştirmenler tarafından beğeniyle karşılandı. Yayınevimiz tarafından yayınlanan ikinci kitabı *Bir Kırık Segâh* ile 2019 Haldun Taner Öykü Ödülü'nü, *Yok Yolcu* ile 2022 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazandı. Datça'nın bir köyünde yaşamaktadır.

*SEL YAYINCILIK / ÖYKÜ

*SEL YAYINCILIK
Kuloğlu Mahallesi, Turnacıbaşı Caddesi,
No: 17, Beyoğlu – İstanbul
Tel: (0212) 516 96 85

http://www.selyayincilik.com
e-posta: halklailiskiler@selyayincilik.com

SATIŞ - DAĞITIM:
Çatalçeşme Sokak, No: 19/1
Cağaloğlu – İstanbul
e-posta: siparis@selyayincilik.com
Tel: (0212) 522 96 72 Faks: (0212) 516 97 26

*SEL YAYINCILIK: 1122
ISBN: 978-625-737-030-1

YOK YOLCU
Kâmil Erdem
Öykü

© Kâmil Erdem, 2021
© Sel Yayıncılık, 2021

Genel yayın yönetmeni: Bilge Sancı

Editör: Bilge Sancı
Kapak görseli: Günay Erdem Balkış
Kapak uygulama: Aslı Sezer
Sayfa tasarımı: İklime Yılmaz

1. Baskı: Eylül 2021
2. Baskı: Mayıs 2022

Baskı ve Cilt: Yaylacık Matbaası
Fatih Sanayi Sitesi, 12/197-203
Topkapı-İstanbul, 567 80 03

Sertifika No: 44865

Kâmil Erdem

Yok Yolcu

Öykü

İÇİNDEKİLER

Sıradan Bir Akşam 7
Aşçı ve Gül Hanım 15
Badanacının Bir Günü 25
Çıkmaz Sokak 31
Yokyolcu 37
Törensiz Bir Cenaze 43
Sislerin Arası 51

Ayapera

Havalar Yine Isınacak 71
Koyu Kırmızı 91
Son Görüşme 99

Sıradan Bir Akşam

Patateslerin kabuklarını mümkün olduğunca ince soymalıyım diye geçiriyordum aklımdan, aramızda süregiden anlaşmazlığı pek dert edinmeyen, iriyarı, ehl-i zevk denebilecek parmaklarıma bakarak. Sonra şu akşam vaktini çabuklaştıran kara bulutların kızgınlığı, homurtusu, kendiliğinden geçiverirdi belki. Belki içerideki odadan sesi gelen ikna aracı bir radyoda karcigar faslını icra eden, ilkeleri sıkıca belirlenmiş "erkekler topluluğu"ndaki koristlerden biri azıcık aykırı bir do sesi çıkarmak için başını hafifçe yana eğerdi. Bütün bunlar bir bilinmezler silsilesi olarak kafamda gidip geliyordu. Hayır kafamdaki bu kargaşa bıçağı kaçırıp o beklediğiniz mahut ve makus kazanın olmasına yol açmayacaktı. Dünyada bıçak gibi herhangi bir tehlike varsa, bu tehlikeyi bertaraf edebilecek daha etken şeyler de her zaman vardır: Örneğin ininde saklanmış, ölmek için kendini olgunlaşmaya bırakmış, gençliğimden beri biriktirdiğim mütevekkil sabır gibi.

Gürgen kesme tahtası tarazlanmıştı. Yıkanma sürecine fazla özen gösterilmemiş olduğu anlaşılan tava ocağın üstüne konmuştu. Yanmış yağlar yapışa çoğala, tavanın dış kenarlarını, sapına yakın yerlerini karartmıştı. Ülkede kıyamet kopmuştu. İnsanlar küçük deliklerde kaybolmuştu. Sabır demişken, tahammülü de katmalıydım deminki cümlenin sonuna ki böyle betimlemelere kimilerinin hiç dayanma gücü yoktur. Öykü-

mü, patates soyma biçimimi, kafamdaki kargaşayı okumak istemezler. Kimi basit bulur bunları, gereksiz. İsterler ki bir eylem anlatayım. Meraklansınlar, öfkelensinler kahramanlara acısınlar, nefret etsinler, kendilerini onların yerine koysunlar. Ama işte ne yazık ki şu anda, patates soyma işiyle meşgulüm. Hayatımda başka bir şey yok. Parmaklarıma, ellerime methiye düzmekten de kimse beni alıkoyamaz. Çünkü kendilerinin var kalma savaşında önemli görevleri bulunmakta ve bu görevler başarıyla yerine getiriliyor. Şimdi, en yaygın ucuzcu marketlerden birinin markasını taşıyan, mutlu günebakan etiketli plastik yağ şişesinin dibinde kalmış son birkaç damlayı tavaya dökmek ve düzgün patates dilimlerini kızartmak göreviyle başbaşayım. Ve Sefer'i, Yeter'i, Durmuş'u, gündüzleyin o günebakan tarlalarında ter döken, geceleyin dümbelek keman eşliğinde oynayan diğer bütün Nadirleri, As'manları, Tahirleri anmak zorundayım. Bir kale kalıntısından denize inmek, bir uçurumun önce yanında durmak, sonra uçuruma sırtımı dönmek, her şeyin bireyin içinde olup bittiğine karar vermiş kırgın bir on dokuzuncu yüzyıl filozofunun yolunu kesip sorularımla biraz sıkıştırmak, sonra ondan bir cigara istemek zorundayım.

Kızartma işlemine başlamak için ocağın bozuk ateşleme düğmesine bastım. Ocak yanmadı. Düğme ne zamandır bozuktu ve bozuk olduğuna beni bir türlü inandıramamıştı. Cebimden çakmağımı çıkarıp ocağı yakmalıyım, patateslerin kızarmasına nezaret etmeliyim. Bu gecenin istihkakı olan yedi sigaramı dolabın üstünden alıp tekrar saymalı, durumdan emin olmalıyım. Ne işim var günebakan tarlasıyla, tarlanın kara kargalarıyla, soğuk profesörle, Samuel'in esin perilerinden birinin ishalden ölmesiyle.

Öyle de yaptım. Ocağı yaktım. Tava kızarken, mutfak bezleri epey kirli olduğundan, yıkadığım patates dilimlerini gazetenin üstüne yayarak suyunu aldım. Gazete kim bilir kaç günlüktü ve korkutucu başlıklarına bakmamam gerekiyordu ama, yine de kendime çaktırmadan bir-ikisine göz attım. Kederli bir kedi üslubuyla pencereye kadar gidip bulutlar bir nizam intizama girdi mi diye bilgi edinirsem, gazeteden uzak olurum diye düşündüm. İyi ki öyle düşünmüşüm. Düşüncemi derhal edime dönüştürdüm. Pencereye varmam üç adım sürdü. Pencere bir arka bahçenin kör duvarına bakıyor. Başımı iyice kaldırmam gerekiyor bulutları denetlemek için. Öyle de yaptım, hiç üşenmedim. Bulutlar için her şeyi göze almaya değer, çünkü, bulutların ahaliye ters davrandığı, halkına sırtını döndüğü neredeyse hiç görülmemiştir. İşte oradaydı kuzucuklar ve biraz tekdüzeleşmiş ve gizemli hallere bürünmüşlerdi.
Yükselmişler,
suskunlaşmışlardı.
Muhtemelen bir zamanlar Sinop zindanının avlusuna uğrayıp "sabah oldu, sabah oldu, cigaram yanmaz oldu" türküsünü dinleyenler, bunların dedeleri falandır, ne bileyim.

Yağ kızmıştı, tavadan hafif dumanlar yükseliyordu, patates dilimlerini önce birer birer, sonra avuçlayıp attım tavaya. Hepi topu iki avuçtu zaten. Tahta kaşığın ucuyla yaydım bir güzel. Sabır etken bir madde midir, sabretmek edilgenlikle mi ilintilidir, edilgenliği de bir mukavemet aracı olarak kullanmak mümkün müdür sorularını savuşturdum. Patatesleri tersyüz etmede işe yaramıyor bu tür sorular. İyisi mi çatal kullanmalı. Ayrıca pencereyi açmalı. Çünkü aspiratör bozuk, içerisi, en berbatı da üstüm başım yağ kokacak. Kızartma yağı kokusu üstüne sinmiş biri, ne giyerse giysin, hep feodal bir bıyığı anımsatır bana. Dişlerinin birine altın kaplama yaptırmış,

şişman bir geometri öğretmenimiz vardı, sanırım sabah sabah kahvaltıda kızarmış biber patates yemesini severlerdi. Sıraların arasında o kokuyla öylece dolaşıp dururdu.
Öte yandan çamaşır tozum bitmiş. Çamaşırlarımı onsuz yıkıyorum. Toz gözüne biraz soda koyuyorum, sabun ufalıyorum. Sağolsun, makine bu tüketim ekonomisine aykırı uygulamayı hiç yüzüme vurmuyor, her şey yolundaymış gibi programı harfiyen uyguluyor. Az elektrik harcasın diye atlattığım kimi bölümleri de görmezden geliyor.
Bu yüzden, Allah nezdinde iyi mi yapıyor, kötü mü yapıyor tereddüdünü mütemadiyen kaşlarına ekleyen üst kattaki Muazzez Teyze'yi kızdırmak pahasına, camı açtım. Oh, iyi oldu. Şimdi kızarmış patates kokusu bütün mahalleye yayılacak. Geometri öğretmenimin ruhu şâd olacak.

Ben sanki her gece sabahlara kadar çalışıp, defalarca ve defalarca kızgın sınavlara gireceğim. Çünkü bir devrimcinin hayatını ve son elli yılı yazıyorum. Şimdi henüz öğrencilik yıllarındayım. Gençliğinde muhasebe bürosunda kaçak çalışmış. İyi Facit kullanıyormuş. Parkalı dolaşıyormuş ve kaç cinayet görmüş. Parası olmadığı ve o pahalı biletleri alamayacağı için ona, "Çaykovski'nin 1891'de Amerika'dan döndükten sonra bestelediği, adı da Pathétique olan 6. Senfonisi var. Adam zaten senfoniyi bitirip koleradan ölmüş," diye uzun uzun açıklama yapan sevgilisinin konser davetini, gözündeki itibarını yitirmek pahasına reddetmiş. Gece yazıya afişe çıkıp karakola düşmüş. Bana ulaştırılan defterine şöyle şeyler yazmış: "Benim kişisel baş aşağı tarihim mahalleye yayılacak. Denizlerle uzaklara bulaşacak. Bu tarikin, tarik mi dedim, dil sürçmesi işte, bu tarihin ne anlama geldiği, yani benim ne anlama geldiğim, Gedikpaşa'da eski TKP'li bir Yahudi kavafa, Nesim Efendi'ye anlatılacak. Öyle illegal yollardan değil, açık açık, bir ikindi ezanından hemen

sonra, Çemberlitaş Kız Yurdu'nun karşısındaki börekçide. Nesim Efendi dükkânını komşusu Arapgirli Hacı Fazlı'ya emanet edecek. Anlatacak kişi, ceket cebine sadece başlığındaki kırmızı H harfi görünecek şekilde yerleştirilmiş gazeteden ve yakasındaki beyaz karanfilden tanınacak. Böyle karışık ilişkilerim iddianamelere yazılacak. İşkilli müddeiumûmîler habire iddia edecekler ki, ben teşebbüs halinde, hattâ taammüden bir yanlışlık işledim, hattâ ve hattâ, iflah olmaz bir belâ ve müebbetlik bir yanlışlıktan ibaretim. Lehteki tanıklarımı dinlemeyecekler. Dolayısıyla, İlhan Berk'in tanıklık yapmak istemesi de işe yaramayacak."

Patatesler kızarmaya başlamış ve ben patates kızartmasının her bir diliminde, şöyle sarımsı bakır rengi ve minik kabarcıkları olan yalın bir güzellik arıyorum. Aynı zamanda karın doyurmayı ve lezzet faktörünü ciddiye alan, yalan olmayan, işlevsel bir güzellik. Bu yüzden ateşin daha şiddetli olduğu bölgelerde bulunan dilimleri yanlara itiyor, ters çeviriyor ve şu keşmekeşin son bulacağını umduğum hayatımı sessizde tutmaya özen gösteriyorum. Adliyenin önünde, gözü bağlı olduğu için işkenceye götürüldüğünü düşündüğüm o gözü bağlı ve terazili zavallı yontunun dibinde, arkadaşlarıma, öğrencilerime yolladığım görünür/görünmez dalgaların boyları kısalsın istiyorum. Bir yere, bir göze çarpıp dönmesin, bir diyet ağırlığı taşımasın.

Bir ara hiçbir şey olmamış, hayat kaldığı yerden sürüyormuş gibi, doğal davranmaya öykünerek pencereye bakıyorum. Gece inmiş. İçerilerden kulağıma dolan karcigarın şen havası bitmiş. Hüzün. Hapisteyken hiç ziyaretçisi olmayanlar listesindeydim. Bu yüzden gardiyanlardan ve jandarmalardan daha

az dayak yemiştim. Önemsizliğim işe yaramıştı. Şimdi şu inmekte olan gece, patatesleri eski eşimin gizlice ulaştırdığı parayla aldığımı biliyor, beni marketteki kasiyerin bir parça küçümsemeyle karışık acıyan bakışına, yanımdan vızır vızır geçen motosikletli kuryelerin kornalarına, kahvelerde benim gibi işsiz kalanlar topluluğunun mucize beklentilerine, her türlü görünürlüğe kapatıyor, önemsizleştiriyor. Dertop olayım ve sesim kısık kalsın. Gece, Muazzez Teyze'nin arada sırada merhamet peçetesi örterek getirdiği bir tas çorbaya, bir sahan turşuya da tanık oluyor, hayatın derinlerde bir yerde olmadığını, kesin, sınırları belirlenmiş değil, ortalama bir şey olduğunu, hâlâ oralarda bir yerde iğreti durduğunu anımsatıyor. Bütün bunları, uçsuz bucaksız hüznünün kanatları altında yapıyor ve teslimiyet bekliyor benden.

Hayat oralarda bir yerde ama, patatesler burada. Bir tabağa konulmuş. Sehpaya taşınmış. Gerçi zat-ı âlilerinde biraz burukluk seziyorum, sanki, yanlarına ketçap, yoğurt, bira gibi tamamlayıcı unsurlar beklemekteler. Beklentilerinin yerine gelmeyeceğini anladıklarından, genellikle düşkırıklığından ortaya çıktığı düşünülen, ama bana kalırsa esas, bol yağda ve yüksek ısıda pişirilmemekten oluşan bir kendini salma, bir mecalsizlik de söz konusu kendilerinde. Ama çoktan, biraz tuz ve karabiberle midemin yolunu tutmaya başladılar bile.

Patatesleri çarçabuk yedim bitti. Boş tabağı mutfağa götürdüm. Dolabın üstünden sigaralarımı aldım. Kanepeye yerleşip birini yaktım. Sehpadaki plastik kaplı deftere, tükenmez kaleme baktım. İnceleme yapacağız diye alıp götürdükleri bilgisayarımı geri vermediklerinde satın almıştım bunları ve aramızda bir problem çıkmamıştı. Hemen hatırlamış ve benimsemiştik birbirimizi. Defterde kaldığım yeri açtım. Üçyüzyirmi-

üçüncü gün diye yazdım sayfanın başına. Yarın yapılacak işleri sıraladım. Nasılsa kovulmayıp hâlâ çalışan bir arkadaş hastaneye yatmış, ziyaret edilecek. Nezarethaneden adliyeye götürülecek arkadaşlar için adliye önünde bulunulup, yalnız olmadıkları hissettirilecek. Üç yıl önce bir bombayla yok edilen insanlar için içlerinden birinin mezarı başında anma toplantısı düzenlenecek. Kahvede bir grup öğrenciyle alternatif ders yapılacak.

İşte nerede başlayıp bittiği bir türlü kestirilemeyen hayat, "yarın" demeye devam ediyor ve hastane-nezarethane-adliye-mezarlık gibi ücra ve aşağı ve küstah ve siyah yerlerden geçip, kahvede mola veriyor.

Daha, uzun mu uzun, kendisine ne anlamlar yüklendiğini fazla umursamayan bir gece var önümde. Kalkıp bir çay demlemeli. Patatesin üstüne iyi gider.

Aşçı ve Gül Hanım

Zamanın insan tarafından gün, ay, sene, saat diye parçalara bölünmediği, tanrının henüz yaratılmadığı bilinmez çağlarda her şeyden bihaber yaşayıp ölmek nasıl olurdu? Bunları sormuştum uyanınca kendime. Bulutlar neredeyse yere değecek kadar yakına gelmişti. Diş ağrım kendini anımsatmıştı. Yüzümü yıkarken, çok kibar Burcu Hanım'ın kloroform kokulu muayenehanesinde terlememi önlemek için kollarındaki sarı ayva tüylerinin ürpermesine, hattâ üşümesine rağmen klimanın ayarını yükselteceğini düşünmüş, Burcu Hanım'a gelsin bu şarkı deyip, gülümsemiştim aynaya.

Ağacın birinde sevinçli kargaların sabah toplantısı yaptığı, şamatalı ve geç kalmış bir haziranın sabahında, terlememek için yavaş yavaş otobüs durağına yürümüş, otobüse binme savaşı vermiş ve kazanmıştım. Tilki suratlı azılı ihtiyarın, içi fıkır fıkır tazenin ve tabiî diğer bazılarının dikleştirmeye çalıştıkları bakışlarına aldırmamış, otobüse yaydığım negatif hava, şehrin kargaşasıyla birleşmiş, o olumsuz şenliğin olağan bir parçası haline dönmüştüm.
Otobüsten iniş maceramı anlatmayacağım. Gövdemin genişliğinden sorumlu tutmuyordum artık kendimi. Sadece bana yakın şişmanlıkta birinin yanından geçerken biraz zorluk çektiğimi söylesem, yeter. Göbeklerimizi içeri çekmeye uğraşırken birbirimize gülümsedik. Hattâ beceriksiz bir biçimde duy-

gulandık bile denebilir. Yuvarlak yüzlerimiz benzeşiyordu. Onun benden tek farkı, gevşemiş, bıkkın bir kravat taşımasıydı. Lâkayt bir kravat.
Kader birliği.

İnince, sevimli, zalim güneşle burun buruna gelmiştim. Dükkâna çıkan yokuşu tırmanıncaya kadar koltukaltlarım ıslanmış, nefesim daralmıştı. Bir yandan da gece düş gördüm mü diye düşünmüştüm. Sonra düş görüp görmediğimi anımsamak için çabalamaktan vazgeçmiş, güneşe sevimli, zalim demekle, hâlâ sevgi dolu sözcükleri aklımdan geçirdiğimi memnuniyetle saptamış, ama bu sözcükleri içi kurumuş eski bir kavak ağacı gibi kendime sakladığımı, pek fazla ortalık yere dökün saçmadığımı, giderek gerekli yerlerde bile kullansam mı acaba diye tereddüt ettiğimi anlamıştım. Lokantaya yaklaşmış, tam da kaldırımda, bir başına, hani olur ya, apaçık bir gerçeklik biçiminde bir başına duran çınarın kokusunu alıp, ona elimle dokunduğumda düş gördüğümü anımsamış ama burada, her gün altında biraz durduğum ve yapabilirmişim gibi tepelerine tırmanıp dalları yaprakları arasında saklanma isteği duyduğum çınarla, şu akşamdan kalmış vitrinlerle, simitçi çocukla, denizden gelen hafif esintiyle ilgisi olmadığından, sözünü etmeye değmez demiştim kendi kendime.

Bir sürü koli, sebze kasası, bacağı kırık sandalye, gaz tüpü, parmaklığın dibinde boynu bükük üç beş ortanca olan hırpani avlu/bahçeden geçip, lokantaya arka sokaktaki mutfak kapısından girdim. Büyük, kendiliğinden açılan gösterişli kapılar beni hep irkiltmiştir. Kapının yanına uzanmış Sırma bana aldırmadı, yalanmayı sürdürdü. Bir kapıdan girmek iç'e, nedir ki? Buzdolaplarının, klimaların, derin dondurucuların, havalandırma aygıtlarının sesleri, çelik sac tezgâhların donuk parıl-

tısı, yeni paspaslanmış zeminlerin arapsabunu kokusu, önceki günlerden yerleşip kalmış yemeklerin ruhunun kokusu. Duymazdan gelinecek, biteviye, uzak bir köpek havlaması gibi. Bütün bunlar. Her gün. Elimle itebilsem iteceğim hepsini, bir yunusun uzak yalnız soğuk karanlık denizinden öteye, sadece bulut ve yıldızdan ibaret dünyasından öteye, epeyce öteye.
Yine de Mesut'a günaydın diyebildim. Ardından, yüzümün çarpıklığı yokuş tırmanmışım da, yorulmuşum da, ondanmış gibi ofladım. Askıdaki havlulardan biriyle terimi sildim. Mesut bana, sanki burnu yanmış yağ kokusu almış gibi hafif endişeyle bakardı, merhametli gözlerle, sona yaklaşıyormuşum gibi. Günaydın deyip, buzdolabından bir bardak soğuk su getirdi. Gül Hanım öbür köşeden selam niyetine elini kaldırdı. Gül Hanım'ın bugün giydiği şu kısa kollu giysiye, doğrusu bir övgü, bir güzelleme yazılsa yeridir. Cep aynası taşıyan ve arada cebinden çıkarıp kendi aksine hayranlıkla bakan bir ozan, Yüksekkaldırım'dan çıkıp yukarı, Tünel Meydanı'nda rastlasa Gül Hanım'a, anında kaşına gözüne endamına, mor ağırlıklı işvesine bir şiir uydururdu. Alacalı bandanasının aykırılığını da mutlaka bir mısraya sıkıştırırdı. Ama tabiî ben şair falan değilim, diğer bazı duygularım gibi, bu izlenimimi de Gül Hanım'a belli etmenin bir yolunu aramıyorum. Bir zorluk gelip yerleşmiş sanki aramıza, ne bileyim, metal tezgâhlar gibi, sisli hava gibi... Mesut'u bazen bu hallere mi, yoksa o sırada aklından geçirdiği kimi muzır şeylere mi, her neye ise, kıs kıs gülerken yakalıyorum.

Klima beni yatıştırıyor. Şişman ve kırmızı yüzüme uygun makul bir ses tonu bulup, günlük işlerle ilgili buyruklarımı iletiyorum. Mutfak işlemeye başlıyor. Türlü türlü ateşler karşısında, kesmelerle, doğramalarla, karıştırmalarla, dizmelerle, sarmalarla, süzmelerle geçiyor vakit. Bir ara aklıma, o da çok kısa

bir süreliğine, Gül Hanım'ın geçen yıl tatilini geçirdiği kasabanın ören yerindeki merdivenli sokakta, üstüne kuşlar işlenmiş taş lâhit düşüyor; beyaz giysili, elleri sert, kuşları sabırla yontan taş ustasıyla birlikte. Kendi deyimiyle "etrafa sürekli ekşi bir tıknazlık yayan" kocasını oracıkta, o lâhitin önünde bırakıp uzaklaşmış. Bunları işten erken çıkılan bir akşamda, insanların biraz esrik durmaya meyyal olduğu dar vakitte, güvenli bir eve gidip, güvenli kişilere sarılmanın gereği üstüne sürdürülmüş ve nedense hassas bir konu olduğu her iki tarafça kabul edildiği için biraz uzun tutulmuş bir konuşmanın ardından, köşebaşında, vedalaşmadan hemen önce, batmakta olan güneş ışığının hüznü yüzünün yarısını kızıla boyamışken, hiçbir şeyin hiçbir şeyle ilgisi yokken söyleyivermişti.

Onun dışında kendimi işlere, yemek üretmeye vakfediyorum. Ateşler beni çokça terletiyor. Bana dar gelen tuvalet kapısından, tezgâh aralarından geçerken kendimi sıkıştırılmış, mengeneye kıstırılmış hissediyor, ikinci havluyu da ıslatıyorum. Yavaştan ağrımaya başlayan belime aldırmıyorum. Yapılan yemekleri, sosları, şerbetleri tadıyorum durmadan. Cânım lezzetler, diyorum kendi kendime. Bu kendimi işe verişim, şevkim, haz duygularımı iştahla belli edişim, Mesut'ta ve Gül Hanım'da da sanırım biraz çalışma isteği uyandırıyor ki, işler tıkır tıkır yürüyor.

Sundurmanın gölgesinde, ters çevrilmiş boş sebze kasasının üstüne yatmış keyif çatan Sırma Bey'in yanına oturuyorum. Mesut koca fincanda kahvemi getirmiş. İlk sigaramı yakmışım. Bütün bunlar, Sırma Bey'in yanına oturuşum ve kahveden ilk yudumu alışım, hattâ ilk sigaramı yakışım, geçmişteki görkemli hercailiğimden izler taşıyor ve kimi olup bitmiş ve artık kader diye adlandırılabilecek, yas imgeleri arasında

sayılabilecek olguları anımsatıyor: Gül Hanım'ın kocasını taş lâhitin önünde terk etmesi gibi. Beni taş lâhitin önünde değil, bir evin arka odasında, bir parkın bankında, alışveriş merkezinin merdivenlerinde filan terketmişlerdi galiba. Geçmiş gün, her seferinde ne ağıtlar yakmışımdır kendime. Terketmeler ve terkedilmeler üstüne kendimle Gül Hanım arasında tesis ettiğim bu özdeşliği, doğallıkla O'na söylemeyeceğim. Bir ara da acaba Gül Hanım'la değil de terkettiği "tıknazla" mı özdeşlik kuruyorum diye şüphelenmiştim, bir utanç duygusu yalayıp geçmişti böğrümü ama yok, hayır, daha başka mertebeleri, aşamaları eskitmek ve aşağılara inmek gerek bunun için.

Sırma Bey'e dönüp, ben kendim miyim demek yerine, kapıdan içeri doğru baktım, Gül Hanım'ın tabaklara yemek koyuşunu seyrettim. Kolunu zarifçe kaldırıp kepçeyi boşaltışını. Bu ve benzeri küçük ışıltılar, tabakların, kâselerin, kaşıkların parıltıları, aynı zamanda orta çağın büyük keder ve tövbe ayinlerindeki giysiler için keşfedilmiş asil grinin kuşkulu köşelere sinmiş olması, çorba tenceresinden yükselen kucaklayıcı buhar... Benim mutfağım.

Garsonlar çift kanatlı kapılardan geçip lokantanın ağırbaşlılığıyla uyuşan adımlarla tezgâha yanaşarak siparişleri salona taşıyor. Öyle aman aman bir hareketlilik yok. Zaten hepi topu yedi masa var. O yüzden garsonlar, dışarıdan bakılınca olağan bir garson aldırışsızlığı edinmişler. Bu aldırışsızlık temayülü garson milletinin mütemmim cüzü, herhalde. Yeniyetme komiler bile üç dört haftada elini biraz düşünceli biçimde cebinden çıkarmayı, sigarayı sol avucunun içinde aşağıda, saklayarak içmeyi, inanmanızı beklemeden güzel, küçük yalanlar sıralamayı öğreniyorlar.

Camlı kapıların arkasında salonda oturan ve elbette durmadan bir şeyler yiyip içen müşterilerde de törensel bir ciddiyet seziliyor buradan bakınca. Zaten sadece iki masayı görebiliyorum. İlkinde, benim tam zıttım olan çelimsiz bir bey, bizim garsona durmadan isteklerini sıralıyor ve hem lokmalarını aceleyle çiğneyip hem de nasıl biri olduğu buradan görünmeyen karşısındakine bir şeyler söylemeye fırsat buluyor. Apaçık ki kayığını, neresinde ne zaman bir fırtına patlayacağı, korkulu girdaplarla çalkalanacağı belli olmayan şu dünyanın bulanık sularında yürütmeyi başarmış biri. Öyle güven saçıyor etrafa, öyle gerçekmiş gibi duruyor. Ve bütün bunları sanki karşısındaki görünmeyen prensese borçluymuş gibi davranıyor. Özene bezene yaptığım patlıcan oturtmayı biraz sinsice ve kaşla göz arası devinimlerle ağzına atarken bakışlarını prensese dikmeyi ihmal etmiyor. Prensesin ise bir savunma silahı olarak kullandığı hak verme işlemini, defalarca başını öne eğerek tekrarladığını ve çelimsizi yüreklendirdiğini düşünüyorum. Bu yüzden çelimsiz, ünlü, vazgeçilmez antik tatlımızı, tavukgöğsünü ısmarlamak zorunda hissediyor kendini.

Sırma Bey uyandı, kalkıp sırtını kamburlaştırdı, sonra gerindi, beni de uyandırdı. Ne kadar uyumuşum, bilemedim. Çok kısa bir süre galiba. Ama olsun, çelimsizle karşısındakinin öyküsünü yazıp bitirdim. Yolcuların –yemek yiyenlerin–, beni zamansızlığa sığdırmalarını, nesnelerimin arasında, haşlamaların, pilavların, çorbaların arasında hacimli bir anıt gibi anımsamalarını düşlüyorum. Lokantanın dehlizlerinin bu faydası oluyor, kendimce cehennemlik, uyurgezer, bağışlayıcı, kırkpâre, yeryüzünün merkezi gibi insanlar yaratıyorum camlı kapının arka avludan görünen masasına oturmuş, hepsine dile getirilemeyen birkaç gizemli sözcük kattığıma inandığım yemeklerimi yiyen kişilerden. Çelimsiz, belki sıradan, belki parano-

yak, hırslı bir dişçidir ve karşısındaki de amcası. Olabilir. Bu hallere dair hikâyeler de anlatabilirim. Dişçi, benim bir dümen çevirdiğime hükmetmiştir. Ya da düpedüz muayene koltuğuna uzanan aşırı kilolulardan, heybetli görünümlülerden huylanmaktadır. Şimdilerde her köşebaşında açılan olağanüstü mahkemelerden birine yeni atanmış savcı arkadaşına durumu aktarmıştır. Hakkımda pek bir şey bulamayan savcı, sonunda, dişlerimin köklerinden geçmekte olan ne idüğü belirsiz kanallarda kim bilir neler planlandığıyla ilgili bir iddianame hazırlamaktadır. Çelimsiz, beni yakalatmak için karşısındakine kaş göz işareti yapmaktadır. Amcası da zaten istihbaratçıdır, o yüzden masanın göremediğim tarafını tercih etmiştir.

Aslında ben böyle dışa dönük ve muzır biri değilimdir, öyle biliyorum kendimi. Acaba sonradan anlattığımda, ruhsal betimlemelere meraklı ve fakat, kendi ruhu söz konusu ise son derece muhafazakâr olduğunu birkaç kez vurgulamış bulunan Gül Hanım'ın, yüzünde biraz soluk ve içedönük bir gülümsemeyle dinleyeceğini bildiğim için mi bunları uyduruyorum. Bilmiyorum.

Nesrin Hanım, bu kestirmelerime ve sonra yangın yerinin sıcak küllerini bir türlü geride bırakamamış gibi soluk soluğa uyanışıma alışmış olmalı ki artık ürküntüyle bakmıyordu. Beni işe alırken, kendince uzun sayılabilecek bir görüşme yapmış, bendeki tedirgin edici ikircilliğe ve birkaç özgün sorudan sonra açıkça ortaya çıkardığına inandığı yaşama korkusu belirtilerine karşılık, güven duygusuna vurgu yapmış, bir-iki gün mutfağın girdisini çıktısını göstermiş ve sonrasında camlı kapılardan beriye fazla geçmemiş, uzunca bir sürede ortaya çıkardığı, iddiasını kanıtladığı lokantanın mutfağını bana emanet etmiş, öte yandan Gül Hanım'ı da denetçi gibi bırakmıştı

yanıma. Benim kötü yanlarım, korkularım, tanrının bizi kaderimizle başbaşa bıraktığı biçimindeki endişelerim, nefes darlığım filan, her şey yemek yaparken geçiyordu. Süt gibi, tereyağı bir adam oluyormuşum.

Nesrin Hanım'la biraz konuştuk. Daha doğrusu, o konuştu. Müşterilerin övgüleri artmışmış. Teşekkürleri sıklaşmışmış. Elimize sağlıkmış. Bunları bilmemizi istemişmiş. Söylediklerini, sanırım biraz seyrek çarpmaya başlamış bir yürekle ve kırmızı yüzümle dinledim. Bir yandan da işlerini görüp gelmiş, minderine oturmak için Nesrin Hanım'ın gitmesini beklemekte olan Sırma Bey'i gözlüyordum. Yandaki apartmanın plastik yağmur boruları çatıdan bahçenin köşesine kadar iniyordu. Paslı bir kazanın arkasına. Nesrin Hanım bu iltifatlarında öylesine tarafsızdı ve kendini öylesine teslim etmiş görünüyordu ki, kalkıp gittikten sonra Sırma Bey kolayca minderine zıplayıp uzanacak ve bir süre yeryüzünde kimse birilerinin ölümüne sebep olmayacaktı. Ya da tanrı dahil her şeyin ölümü için çok ama çok uzun bir zamanın geçmesi gerekecekti.

Neyse, herhangi bir başka olay vuku bulmadan mutfağa geçti ve camlı kapıların ötesinde görünmez oldu Nesrin Hanım. Ben de içeriye girip yarınki işlerin hazırlıklarına başladım. Mesut'un yüzü terden parlıyordu. Dövmesi görünen omuzu da. Git yıkan, dedim. Öğle servisi ve yemekler hemen hemen bitmişti, Gül Hanım iki garsonla laflıyordu köşede. Garsonun biri, sinsi mi sinsi bir planın son ayrıntılarından bahseder gibiydi. Yüzü sanki sıkıntılı bir ara katta asılı kalmıştı. Gül Hanım'ın ise, bu sıkıntıyı tezgâhların altına sürmek ve elleriyle yatıştırmak isteyen bir melek gibi davrandığını, garsonların yüzüne bakmadan, konuşmasını sakince tamamlayıp, oradan, kesin olmayan bir geleceğe doğru ayrılmak istediğini sanıyorum.

Bütün bunlar, tanrının arada sırada yeryüzüne bakmak istemesi, Mesut'un çalışmaya teşne hali, benim habire ter içinde kalışım, Gül Hanım'la aramızda zihinsel bir köprü tesis etmeye yatkın duruşum, boynu bükük ortancalar, çelimsizin tam giderken camlı kapıdan içeriye şöyle bir bakması ve rahatsız edici bir biçimde göz göze gelişimiz, bu bungun lokantanın mutfağında cereyan eden o hızlı ve soluk soluğa devinimler, ateşler ve baharatlı buharlar ve aşırı sağcı bunak bir yıldızdan kaynaklanan astrolojik saçmalıklar,
her şey, her şey geçip gidiyor.
Yeni bir akşam adayı birikiyor dışarıda.

Mahmutpaşa'nın başlangıcında, Mısır Çarşısı'nın arkalarında tek tük kalmış tuhafiyecilerden düzineyle temin ettiğim pamuklu mendillerin tümünü tanımıştır bu yokuş. Gül Hanım'la, başarısız evliliklerden sonra kimi kez âni bir aydınlanmayla, bazan vefalı dostların itelemesiyle, geçkin beylerin hanımların açtıkları sanat galerileri veya antika dükkânlarının, semtin iki kuşaktır yerinde duran kasabının, esrarlı pos bıyıklı abilerin lokalinde pişpirik oynadıkları kırmızı-yeşil bayraklı spor kulübünün, demirci atölyesinden ferforje işliğine yükseltilmiş, kapısı önünde bir ikisi top sakallı, atkuyruklu delikanlıları ve kıyasıya bir tavla heyecanı olan mekânın, tarihî simitçi fırınının, Kuaför Muazzez'in, miskin köpeklerin, dalgacı kedilerin arasından geçtik. Tophane-i Âmire binasında muhtemelen bir sergi açılışı vardı.
Oraya topluca yürüyen gençler bize dönüp baktı.
Aldırmadık.
Aziz Stefan Demir Kilisesi'nin üstünden uçup buralara kadar varmış iki martıya, tramvay dedikleri taşıta aldırmadık. Kılıç Ali Paşa Hamamı duvarına kara katranla gelişigüzel çizilmiş müphem işarete de aldırmadık.

Gül Hanım dedi ki, hadi fotoğraf çekinelim. Yine bana, akşam yatarken düşüneceğim, hattâ sabah uyandığımda da öteki birtakım yanıtı olmayan soruların ardından anımsayınca, içimin kimi boşluklarına biriktireceğim sözler, düpedüz örgütlü tümceler söyledi. Karaköy'ün eski iskelesinin yanındaki bankın sırtına acemice yaslandık. Otururken bel fıtığıma dikkat ettim. Lodos, Gül Hanım'ın saçlarını önümüzden geçenlere doğru savurdu.
Deniz arkamızda kaldı.

Badanacının Bir Günü

Bir gölgeye çarptım yürürken. Ağır bir gölgeydi, korkutucu.
Az kalsın boya kovaları yere saçılacaktı.
Kır ve kederli bakışlı bir kadının sokağı seyretmesi yüzünden, gri duvarların ortasındaki giyotin kanatlı pencere sokağa eğilmişti biraz.
Sanırım, kadın, yüzü seçilmesin istiyordu.
Ağır aksaktı bakışı.
Müesses nizam azıcık kımıldıyordu yokuşun başında.
Kentleri yokuşlara kuruyorlardı, boya kovaları ağırdı, yoruluyordum.
Derken rüzgâr eteğini havalandırdı müesses nizamın.
Altından tarihsel baldırları gözüktü.
Ben, Fikret, lâhavle çektim.
Şu Altuğ Bey'in evini boyamaya giderken.
Hiç olacak işler mi bunlar,
diye düşündüm. Allah vere de Kasım, ruloları fırçaları unutmasa, getirse dedim, çarpıştığım gölgeye.
Düpedüz bunları söyledim.
Tınmadı.
Bizden geçmiş abi diyesi oldum, Altuğ Bey'in evine nefes nefese varıp bahçe kapısının önünde kovaları yere koyup soluklandım.
Adsız olanı, varlığı kuşkulu o kadını niye unutayım. Unutmam. Neyse onu da tavana yerleştiririm artık.

Belki siz bilmezsiniz, badanacıların pek çoğu –hadi pek çoğu demeyeyim, en azından bir bölüğü–, tavana, duvara,
eyvah ki eyvah ağulu zakkumlar,
ya da şifalı sümbülteberler nakşederler.
Altuğ Beyler veyahut Ziynet Hanımlar uykusuz kaldıklarında ve karanlıkta gözlerini yanındakilerden kaçırıp tavana diktiklerinde,
çıktığı yoldan geri dönmeyi beceremeyen, bir sevap işlendiğinde sağ omuza konsun mu konmasın mı tereddüt eden ikircikli bir azledilmiş başmelek de görebilirler.
Artık o esnada badanacı ne düşünüp de hislenmişse,
Sirkeci, Sansaryan Han, balkondan atlayan kedi, karın kapattığı köy yolu ve benzeri şeyler geçirip zihninden, onlardan bir im işlemiştir tavana.
Eee, bütün gün para, banka, al aşağı tut yukarı pazarlık, taammüden ticaret-tüketim tapınağımdan kaç kişi girdi gibi şeylerle geçmişse Altuğ Beylerin zamanları, sadece son kata sürülen beyaz karanlık badanayı görürler, soru dolu bakışsızlıkları hiçbir yere varmadan, homurdana iç çeke yan döner, dışarıdan belli belirsiz vuran ışıkta, içlerini ürperten kendi kabartılarını seçerler.
Of garip badanacım, sen niye düşünüyorsun bunları, bak Kasım da geliyor, gir şu eve, boya şu tavanı duvarları, kazan üç beş, öğlen olsun, git şu köşedeki Konya Sofrası'ndan etli ekmeğini ye.

Kasım'ın sürdüğü, içi kireç, tiner, üstübeç kokan araba kıçını başını oynata oynata geldi. Gece kızı eve bırakırken lastiğinin birini kaldırıp selam verdi babası, dedi Kasım. Vay namussuz, diye takdirlerimi belirttim kaportasına bir şaplak atarak. Utandı, büzüldü. Yan gözle, bahçede üstüne süslü bir sundurma ça-

tılmış Altuğ Bey'in havalı arabalarına baktı, yeniden sırtını kabarttı, genleşti.
Kasım'la ruloları, fırçaları, kovaları yüklenip evin kapısına vardık.
Kapıya açıl susam dedim, açıldı.
İçeriden Altuğ Bey, Şirvan Hanım, yardımcıları filan çıktı. Selamlaştık.
Koşar adım arabalarına yöneldiler. Giderken arkası dönük, akşam görüşürüz, diye seslendi Bay Altuğ.

Duvarlar bizi eğilip bükülerek saygıyla selamladı.
Tavan biraz daha yükseğe çekmişti kendini. Oyun oynamak istiyordu. Peki, dedim, iskelenin ayaklarına ekleme yaptım.
Rasgele bir uzun hava da tuttururum şimdi.
Rio de Janeiro dolaylarından.
Kasım'a söylerim, tabiî kendi de isterse bana anlattığı ela gözlü ceylanını sana da anlatır.
Ağzın kulaklarında dinliyorken kanaatkâr bir çağlayan kondururum iki kaşının arasına. Dünya çöle dönedursun, ömür boyu su şırıltısı.
Nasıl?
Altuğ Bey mi, boşver Altuğ Bey'i.
O finans-kapitalin ipek yolunda kervancıbaşı ile al takke ver külah.
Su şırıltısını bile duysa, nasıl satacağını düşünür zincir dükkânlarında. Romantik bir kitle yaratmak için reklamcılarına buyruk gönderir.
Baktım, duvarın biri bana sırtını dönmüş.
Kasım'ın taba sürdüğü duvar.
Tavanla muhabbetimizi kıskanmış, belli. Hemen Kasım boyasını karıştırırken, tavanla öbür duvarın birleştiği köşesine, koltukaltına, bir Marilyn Monroe portresi çiziktirdim.

Eğilip baktı, kıkırdadı.
Sonra hüzünlendi nedense. Kars gelmişti aklına galiba.
Marilyn Monroe'yu, kâkülü, Kars'ı ve hüznü anlıyorsan,
Altuğ Bey sana haram, diye fısıldadım kulağına.
İskeleden tuhaf sesler geldi.

Sonunda sokağa eğilmiş penceredeki kadını çağlayanın yanı-başına oturttum.
Ben, bunu da yaptım ve öğlen geliverdi, oh, Kasım'la etli ekmek yemeye gittik.
Yandaki çitin üstüne çıkmış etrafı kolaçan eden horoza selam verdik.
Etli ekmekçinin önü lüks araba doluydu.
Bizimse başımızda boya firmasının promosyon şapkaları.
Dıştaki masaların uzak köşesine oturduk.
Zaten hep uzak köşelerde durmuş, buna alıştırılmıştık.
Annemiz bizi bir badanacı kılığında dünyaya getirmişti.
Sonra bir gün intiharla tanıştırmıştı.
Bunlara rağmen lezzetli etli ekmeğimizi yiyecektik.
Kız kinayeli konuşmuş. Yoksa, demiş Kasım'a. Kasım o kadar çok seviyormuş ki sadece kızardığını hissetmiş, elini tutmuş ve ela gözünün içine bakmış bizim emektarın ön koltuklarında otururlarken. Sonra, söylemesi ayıp, öpüştük, dedi Kasım, yine kızararak.
Yıldızlar? diye sordum, anlamadı.

Geri döndük Altuğ Bey'in villasına.
Kasım akşama değin yerli yersiz, çoğu zaman da nedensiz güldü. Taba renk sürdüğü duvarlar düğün bayram.
Bu gırgır şamata arasında Altuğ Bey geldi iş bitimine doğru.
Herkes kaşını çattı.

Altuğ Bey, taba rengi duvarları, bembeyaz tavanı kusursuz buldu. Yemen'de mi, Kanal'da mı kaybolan süvari mülâzım-ı evvel büyük büyük dedesinden dolayı, kendini asker çocuğu sayıyor, bundan gurur duyuyordu.
Bu yüzden, duvarlar, tavan, hattâ iskele hazırolda bekliyordu.
Rahat komutu vermedi, mutfağa gidip kendine içki koydu.
İçki hepsini şöyle bir gevşetti.
Nevra Hanım'ın arabası da bahçeye girip sundurmanın altına park edince iyice keyifleri yerine geldi.
Nevra Hanım anneleriydi çünkü. Sakladığım kimi şeyleri daha şimdiden keşfetmişti sanki.
Sırlar annelere açılır ekseri.
Altuğ Bey ise,
Neyse...

Kasım takım taklavatı toplamış, boyaların kapaklarını kapamış, bir kısmını yarın çalışacağımız odalardan birine taşımıştı. Duvarları, tavanı memnunlukla seyreden Nevra Hanım, iyi ki sizi bulmuşum, dedi. Altuğ'a kalsa inşaatın birinden rasgele adamları getirip boyatacaktı buraları.
Güçlü yeşil gözlerinin içindeki koyu gölgeleri gördüm. "Altuğ" bu gölgelerle başa çıkamıyordur diye düşünürken teşekkür ettim Nevra Hanım'a, çıktık.

Arabayı istemiyorum abi, bu akşam gelemezmiş, dedi hafif boynu bükük.
Çarşıda bırakayım seni dedim.

Çıkmaz Sokak

Sonum, çıkmaz.
Büyük ahşap kapıda biter, kapıdan bahçe görünür. Öteki yollar gibi değilim. Kimseye umut vâdetmiyorum. Kısırım. Kıraç da olsa bir düzlüğe varmıyorum. Bir tasarım yok geleceğe dair. İhtiyar kentin bir köşesine sıkışıp kalmışım. Pek konuşamıyorum. Teslimiyetçi, aşağıya itilmiş bir dilim var. Sözcüklerim, değil komşum göğe, bir sokak ötedeki ayazmaya bile erişmiyor. Sabah kahvaltısı için kabuktan yaprağa yürüyen söğüttteki şen böcek belki bazen duyar beni. Miyop gözleriyle aranır sesimi. Sonra?
Sonra aldırmaz, yaprağa yürür, boşverir.
İnsanlardan geçmiş sanırım böyle kötü huylar.

Oğuz da yürür geçer benden. Baharın çatlaklarımda çıkan cılız otları görmezden gelmeye eğilimlidir. Kendini bir solgunluğa yerleştirmiştir. Karmaşık birtakım bulutlar kondurur gözlerine. Saz benizli sevgilisi karanfil sever. Sabahları ahşap kapıdan çıkar. Ben dalgınlığıyım onun, alışkanlığıyım. Karışıklığını düzleyenim. Ama önemimi yitirmişim gözünde tüm alışkanlıklar gibi. Eskiyim.
Taşımı, çukurumu, sıkıntılarımı, söğüdümü, elektrik direğimi, genellikle yerleşik üç, arada daha çok kedimi ezbere bilir. Bazen sabahlamıştır, belki zehir zemberek bir bildiri yazıp çıkmıştır, kızarmış gözlerle şöyle karşıda çalılı çiçekli tepeler ol-

sun da içine azıcık ferahlık gelsin diye bakmıştır. Oysa, asık suratlı adamların inatla, durmadan ve kimseyi görmeden geçtiği, kimi yerlerine yokluğun, aldırmazlığın puslu barikatları kurulmuş heyula bulvar vardır baktığı yerde.
Uğultulu ve sinsi.
O bulvarlarla didişir.
Sarırım.
Bulvara ben de kırgınım zaten. Uğultusu kendine yeter. Benim varlığımı hiç umursamaz.

Semiha, çok uzundur. Zaman olarak, gölge olarak. Üvey kardeşlerim olan keçilerin açtığı kır patikalarını bile anımsar. Sonra bu çıkmazda bir eşi, bir oğulu, bir gelini yitirmenin kara bunu. Ve bir torunla, Oğuz'la kalmıştır: umudu, kolu. Ne çok şeye, ne çok kimseye merhaba demiştir, uzun. Artık az çıkar ahşap kapıdan, az der merhaba. Söğüdüme tutunur. Orama burama bakar. Sahipleri göçmüş, sıvaları dökülmüş, kapısı penceresi açılmaz üç beş evin kör camlarına bakar. Böyle habire dünyaya bakmaktan gözlerinin feri biraz kaçmıştır. Oğuz'un şiirleri ve bir de bahçede hâlâ kurumayan kuyu. Bunlara tutunur.

Naylon torbalarda taşıdığı taptaze kereviz ya da pırasa yapraklarının uçlarını görürüm eve dönerken. Nane maydanoz reyhan kokuları ise bahçeden duyulur.
Kırgın, afedersiniz, kırık diyecektim, epey eski bir mermer masa da dururmuş bahçede. Duydum.
İşte bir alaşımın adıdır Semiha. Tarihle mermerin sessiz alaşımı. Şimdi Oğuz'a zeytinyağlı kereviz pişirir. Soğanı ince kıyar, yağda kısık ateşte öldürür, kerevizleri doğrar, soğanla bir-iki çevirir, iki ayvayı kereviz gibi doğrayıp ilave eder, iki

portakalı sıkıp suyunu üstünde gezdirir, tuzunu, karabiberini ekler, kapağını örter tencerenin, yaklaşık otuz dakika. Suyu biraz helmelenmelidir.

Söğüdümü Nejat dikti. Daha ellerinin mavi damarları görünmüyordu. İşi gücü Semiha'yı sevmekti. Kızları uzaktaydı. Bahçesinde büst olan okulda kara önlüklü, ak yakalı çocuklarla fotoğraf çektirip yollamıştı. Bir seferinde de kıvırcık saçlarıyla gülen yüzü seçiliyordu kalabalık arasında. Komşular getirip göstermişti gazetedeki haberi. Göğsüne TÖS yazdırmıştı. Kimi yeğni, umutlu, kimi kırık mektuplar gönderiyordu.
Belediye ya da tanrı ya da her kim ise, bu söğüdü bu çıkmaza niye diktin diye sual eden yoktu o vakitler. İnsanın canı çekince istediği yere söğüt de dikebileceği deli vakitler. Bol vakitler. Bolluğuna aldanılan. Suçlara, sevaplara rahatça gark olunan. Hattâ sırtüstü bile yatılan ve hâlâ yetinilmeyen, yanına dualar eklenen.

Kızlarının evlendiği haberi geldi. Gözlerine burukluk iliştirip sevindiler.
Ama ölümcükler de boş durmadı. Tarifesiz bir sefer düzenledi.
Ahşap kapılı ev. Çok adam, çok kadın geldi geçti üstümden. Kalabalık oldum. Söğüdün altında insanlar, söğüdün içinde sivrisinekler, tatarcıklar, serçeler, kumrular ve kara kargalar dinlendi. Nejat'ın helvası yendi.
Kafkas'tan buralara, bu sarı güzde, benim de yaprağım döküldü, dedi Semiha söğüde o gece.
Yaprağını dökmeye başlamış söğütle evden çıkıp çıkıp söyleşti sonraki gecelerde.

Elektrik direğimi çok sonra belediye diktirdi. İhalesinde rüşvetler yenmişmiş. İlk yüklenici kaçmışmış. Birileri telleri çal-

mışmış. Sürüne sürüne geldi elektrik. Resmî kurumlarla, memurlarla, tacirlerle, sanayi şeyhleriyle böyle böyle tanıştım. Sonunda lambası geceleri beni, söğüdü, ahşap kapıyı, kedileri aydınlattı. Gizemim sanki biraz azaldı, karanlığımın çiçeklenmesi yarım kaldı. Perdeli pencerelerden sızan sır dolu solgun gece çiçekleri silikleşti.
Ama güne başlama, günü bitirme vakitlerim kesinleşti.
Eskiden hava bulutlu oluyordu, güneş doğmuyordu, fırtınanın, kışın, karın uğultusu, unutuyordum, vaktinde derlenip toparlanamıyordum. Uyanamıyordum uykumdan. Ya da evlerden patlayan hesapsız bir kahkaha, erken başlayan bir tambur sesi, bir pencereden taşan anason, roka, kavun kokusu, dalıyordum, akşamı uzatıyordum.
Şimdi direğin lambası yandı, hop akşam. Söndü, sabah.
Nizama intizama soktular beni.
Tüm kentle birlikte.

Bir sabahtı yine, belki bir sabah bile olmamıştı daha, direk de dikilmemişti daha, ya da dikilmişti, hiçbir şey kesin değildi.
Bir çift at, lastik tekerlekleri yumuşacık bir kara fayton, sarı pirinç çerçeveli fenerleri sönmemişti, yanıyordu ya da yanıyor gibiydi, kesin değildi. Belli belirsiz bir faytoncu brışşşş dedi atlara, söğüdün yanında durdular. Ak koyunlar gibi bulut sarmıştı göğü. Üç damla yağmur.
Bir adam, bir kadın, bir çocuk, bir bavul indi faytondan, hayli yorgun, uykulu. Sonra şark treninin gardan hareket ettiğini bildiren düdüğünü duyduk.
Ahşap kapıda bekleyen Semiha ile ben.
Semiha'ya sarıldılar.

Şen günler. Olgun zamanlar. Parke taşları diziliyor yüzeyime. Kavuştuğum cadde, bulvar oluyor. Ortaya bölme, iki yana ağaç-

lar. Lüfer, palamut, hamsi bol. İş güç, eh işte. Mevsimler zamanında başlayıp bitiyor. Oğuz ve arkadaşları, oğlanlar ve kızlar, hayatı uçsuz bucaksız sanan o çocuklar, ayak topu, uzun eşek, kovboyculuk oynuyor, ders çalışıyorlar. Sık sık göz göze geliyor, uzunca bakışıyor, birbirlerinin ellerine kollarına dokunuyorlar, anı defteri tutuyorlar. Yolunu şaşıran bir iki martıyı kovalıyor kargalar. Ortaokul öğretmenleri yeniden sendikalı. Üniversitelerde çatışma haberleri. İki yanımdaki evlerde durmadan televizyon. Söğüdün gölgesine bir Doğan park etmeye başladı. Akşamları nedense çatık kaşla gelirdi.
Oğuz'un annesiyle babası.
Semiha üzülürdü. Oğuz sorgulu bakardı. İllegal bir rüzgâr mermer masayı yalayıp geçerdi kimse soru sormasın diye. Soyulmuş salatalığın kokusu sadece.
Ben görmedim. Semiha'nın komşuları dediler. Elbiseler askıda, kapıya yakın bir çivide. Kapı ağzında hazır iki çanta.

Ay döndü, gün döndü. Hava sertti. Yani sert bir karanlığı böldüler. Homurtulu zorba cemseler. Sabaha karşı. Miğferli ve tüfekli ve postallı. Farları hantal, az gelişmiş bir sarı ışık. Ahşap kapıyı nişan almış. Çok net hatırlıyorum. Babayı ve anneyi, birtakım ihtişamlı hayalleri, ufak tefek ama eski, profesyonel, bildik kısa emirler veren başçavuş –evet sadece bir başçavuş–, cemseye bindirdi.

İtip kakarak biraz.
Namluların çevrildiği yüzleri solmuş muydu, göremedim.
Kapı arkasında hazır bekletildiği söylenen küçük çantaları gördüm.
Ellerinde.

O zamandan beri uygun sözleri bulamıyor, hitaplarına bir itibar kazandıramıyor Semiha. Betimlemelerle yetiniyor. Ama törensel, saygın sözcükler aklına geliyor resmî bulduğu serçelerle konuşurken.
Mermer masayla da.
Ses tonu haklı olduğunu kanıtlıyor.
Ne çare, ne serçeler ne mermer masa yanıt veriyor.
Bir, Oğuz anlamayı başardı O'nu.
Oğuz'a hep sevgi sözleri üretti. İnce ince tasarlanmış.

Başta dedim ya, aşındım, büzüldüm. Bir sürü keder, sevinç, söğüt yaprağı falan süpürüldü üstümden. Nice ayakkabının, tekerleğin eskidiğini gördüm. Yeryüzünün şu ücra köşeciğinde kimseyi kimseden ayırmadım. Bakanlar, zamanın geçmesini alçakgönüllülükle kabul edenler yol bile demez bana ama, ayda yılda bir de olsa Semihalar'a varmak için üstümde yürürler.
Yanlardaki harap evler yükleniciye satılmış, yıkılmayı bekliyorlar. Sağıma soluma bol bol araba park ediyor bulvardaki markete gelenler. Borçlu borçlu yüzler.

Semiha ve Oğuz her hafta anne-babayı ya da kızı-damadı ziyarete gidiyor. Dam diyorlar, bir yere. Dönerken yüzlerinde hem ışıltı hem karartı. Daha ne kadar sürecek, bilmiyorum. İnsanların vakit hesaplarını aklımda tutamıyorum. Gün diyorlar, ay diyorlar, sene diyorlar. Ne bileyim işte.

Oğuz şiir yazıyor. Sevgilisi var.
Saz benizli, güzel bir kız.
Semiha onu da seviyor.

Yokyolcu

Zekeriya'nın elini havaya kaldırdığını gördüm. Silah ateşlendi ve müthiş bir tarakka, orada burada sessiz ve dikkatlice gezinip, ola ki ısırılan simitlerden, ekmek parçalarından yere düşecek kırıntıları toplamaya çalışan güvercinleri ürküttü. Yani aslında tam da emin değilim güvercinlerin neden ürktüğünden. Çünkü Zekeriya kurşun falan sıkmamış, sadece bağırmış olabilir. Ama elini bir silah ateşlercesine havaya kaldırmasından, bu eyleme teşne olduğu ve insanların onu böyle bilmesini istediği kolayca anlaşılmıştır. Zaten altından ve üstünden düzgünce alınmış siyah bıyığı ve elma yanaklarıyla Zekeriya kendini başka türlü düşündürtmemektedir. Bize, ben böyleyim demektedir. Biraz zaman geçtikten sonra sözleri dalga dalga yayıldı, bana kadar ulaştı. Demekteymiş ki birkaç basamakla çıkılan kurumun kapısından, bize, hepimize, yukarıdan, bugünkü kontenjan doldu, dağılın.

Önümde duran, kapüşonunu başına çekmiş adamın küfürlü cümleler kurduğuna ve adının Zekeriya olması kuvvetle muhtemel kişiye doğru okkalı bir tükürük biriktirdiğine ve sonra o tükürüğü sıranın solundaki boşluğa, asfaltın kırağı tutmuş parlak yüzüne hışımla yolladığına tanık oldum. Sıra bozulmuş, herkes merdivenlerin önünde birikmeye başlamıştı. Söylenmelerden ve yakınmalardan oluşan biçare uğultu, yandaki tıkanmış yolda ilerlemeye çalışan araçların homurtusuna ulaş-

mıştı ve artık umudun zerresi kalmamıştı. Sıradan çıkıp yürümeye başladım. Silahlı ve tehlikeli iki polis, nereye gideceğini pek kestiremediği için dağılmakta tereddüt edenleri kuşkulu gözlerle süzüyordu. Ata yadigârı kadim bir ormanda, asırlık bir meşe ağacına yaslanmayı hayal ederek polislerin yanından geçtim. Potansiyel tehlikeden, kalabalıktan uzaklaştığım için beni pek önemsemediler. Hattâ yüzüme bile bakmadılar. Soğuk artmıştı. Pabuçlarım eskimişti. Sevgilim yoktu. Hiç olmuş muydu, şimdi söyleyemem. Aslına bakarsanız ben bu kuyruğa niye girmiştim, onu da bilmiyorum.

Bunlar ve diğer bazı sorular aklımdan geçerken ve sadece nedense akşam olmasını isterken, tam o anda patlamalar duyuluyor. Caddeye bakıyorum, kimi arabaların camları iniyor. Bazılarından güzel, endişeli kafalar çıkıyor, geriye bakıyorlar. Çamura batmış çoğu araba. Kiminin silecekleri çalışıyor hiç gereği yokken. Çok geçmeden de canavar düdükleri. Ama sesler düştükleri yerde kalıyor ve araçlar neredeyse yerlerinden kımıldayamıyor. Cam ve çelik hükümet binalarının sıralandığı bu kriminal caddeden kulaklarım, gözlerim, beynim, kolum bacağım yorulmuş olarak geçiyorum. Arkası görülmeyen pencerelerden, her köşeye yerleştirilmiş kameralardan izlendiğimi ve alay edilip gülüşüldüğünü duyumsuyorum.

Sonunda yirminci yüzyıldan kalan koruma altındaki alana ulaştım. Kuzeye sersemletilmiş eski bir güneş yerleştirmişler. Üşengeççe aydınlatıyor ortalığı. Bunu fırsat bilen biri kahverengi kıvrık tüylü, diğeri sarı, orantısız iki köpek, büfenin yanındaki yeşilliğe yayılmış uyuyor. Büfe, bildiğimiz yirminci yüzyıl büfesi. Bekçisi sakallı, eski, tütün sarıyor söylenerek, söyledikleri duyulmuyor. Camları kirli. Önündeki gazeteliğin her rafında demet halinde kırmızı başlıklı çeşitli gazeteler var.

Altıgen büfenin güneş gören arka camından solmuş kitap kapakları görünüyor. Yalnızca *Yüzbaşı Selahattin'in Romanı* ve *Karartma Geceleri*'ni okuyabiliyorum. Karşıdaki taş mescitte toparlak bir imam, kapının önüne rahlesini çıkarmış, alçak kürsüsüne oturmuş, sütlü kedisi yanında, olmayan cemaate görmeyen gözleri ve kısık sesiyle "Andolsun ki sizi biraz korku ve açlıkla, mallardan canlardan ve ürünlerden eksiltmekle sınayacağız. Sabredenleri müjdele!" ayetini okuyor durmadan. Boyası atmış banklara leş kokulu iki evsiz uzanmış, arada gözlerini açıp market arabalarına yükledikleri öteberilerini ve gelen geçeni gözlüyorlar.

Hızla uzaklaşmalıyım bu dondurulmuş, kader kokan süfli alandan diye düşündüm. Kader sözcüğü hep öksüz bir kediyi anımsatır bana, ağlamaklı olurum. Gidip artık asla örneği kalmayan, yanında çınarı, çınarında yalansız öten serçesiyle bir kır çeşmesine sığınmak isterim, ondan kana kana su içmek. Ama olmaz tabiî. Telefon cebimde hırlıyor. Çıkarıp bakıyorum. Alanda bulunma süremin dolduğunu belirten uyarı gelmiş. Zaten gidiyordum diye söylendim telefona doğru. Evsizlerin biri kendi kendine gülüyorken, aniden doğrulup bana bakmaya başladı. Aynı uyarının evsizlere, bekçiye, kör imama da geldiğini düşündüm. Hiç oralı olmamış gibi küçük alanı geçip şadırvanın yanındaki parmaklıklı kapıdan çıktım. Bu kez ardiyelerin demir kepenkleriyle, ıssız, sağır kapılarla karşılaştım. Pencerelerine camekânlarına kalas çakılmış metruk, sıvasız binaların bulunduğu bir tahrip edilmiş, soldurulmuş zamanlar caddesine çıktım. Doğrusu kentin bu bölgelerini hiç bilmiyormuşum. Montumun fermuarını gırtlağıma kadar çektim. Alanın uydurma güneşi buralara ulaşmıyor, soğuk tenhalıkla birleşince daha saldırgan oluyor, ısırıyor. Adımlarımı sıklaştırdım. Asfaltta arabalar hızlı akıyor ve görünmez bir zehir-

li rüzgâr savuruyorlar kasvetli havaya. Bir yerlerden çıkaracağım, tanıdık bu hava dedim kendi kendime. Geçen kış sevgilimin ardından, onun kırmızı kazağının ve kara gözlerinin ardından ve konuştuğumuz onca sözcüğün ve sarıldığımız onca sıcaklığın ardından bakakaldığım akşamüstü havası, o uğursuz hava geldi aklıma sonra. Ve nedense o anda parakartının boş olduğu ve gara varınca ne yapacağımı bilmediğim...

Cadde boyunca kaldırım ceplerinde bir sürü kamyonet duruyor. Birinin arkasındaki yazıyı uzaktan okudum: *felek su kattı aşıma*. Güldüm içimden. Yaklaşınca içerlek, hangar gibi bir yerde birilerinin harıl harıl çalıştığını gördüm. Kavuniçi tulumlar, beyaz baretler ve sarı çizmeler aracılığıyla cinsiyetsizleştirilmiş işçiler, kışkırtıcı bir müzik eşliğinde, çatal kaldıraçlarla yüksek raflara bir şeyler yerleştiriyorlar; su katılmış aşa koliler, paketler taşıyorlar. Selam veriyorum yanlarından geçerken. Eli kolu dolu biri, beyaz baretin altından çıkıp kavuniçi tulumlu omuzlara dökülen sarı saçlarını savurarak başını çevirip serin bir keşişlemeyi çağrıştıran denetimsiz sesiyle selamıma karşılık veriyor. Merhaba, diyor. Evet, yalın bir merhaba! Mutlu oluyorum, bir sonraki garaj gibi yerde sıra sıra dizilmiş hilalli cenaze arabalarını, onun yanındaki mekânda yarısı yere sarkmış bar tabelasını, kuru temizlemeciyi, rüzgârla yerde sürüklenen çerçöpü, yırtık naylonları, diğer bir sürü şeyi görmüyorum.

Ayaklarım üşüyor. Trafik ışıklarında duruyorum. Tepemden helikopterler geçiyor. Sevgilimle son konuşmamızın kendimi ufaltma, un ufak etme cümleleriyle dolu olduğunu düşünüyorum, ayrıldığımızı. Niye öyle olduğunu bilmeden. Bu mu sebep, diyorum. Terkedilmiş caddeyi kesen, kalabalık ve canlı yola makineli tüfeklerini doğrultmuş helikopterin açık ka-

pısına oturan iki polis. Gangster filmlerindeki gibi. Kaldırımlarda yürüyen kalabalık aldırış etmiyor helikopterlere, polislere. Beni kollasın istiyordum. Son sevgilim yani. Aşınmalardan korusun, düz, kısa bir cümle kursun, bir nehir gibi üstümü örtsün. Bir ayrıntı sıkıştırmalıydım belki araya. Bir tarak örneğin. Esmerliğini düzene sokan. Olmadı. Yeşil yandı. Arabalar durdu. Törenle tek başıma karşıya geçtim.

Sola dönüp kalabalığa karıştım. Niyetim bu muydu, bilmiyorum. Yeni bir kuyruğa rastlayacağımı umdum galiba. Kuyruklar çok sıktı. Her yerde oluyordu. Bu kenti, yıllardır eğleştiğim bu vahşi ve insafsız kenti, görgüsüz mobilyalar ve yüksek teknoloji ile donatılmış yarı legal ofislerde, besili oligark yavrularının sinirli erkek sesleriyle insanların her şeyini belirlediği bu kenti, bu kaba kenti sevmek istiyordum. Onunla hâlâ uzlaşmak istiyordum. Geçen yıl tamamı kesilip, kökleri betonla sıvanan ağaçlarını hayal ediyordum yürürken. Nereye gittiği bilinmeyen düz yüzlü, endişesiz, alıştırılmış görünüşlü kadınlar ve erkeklerin gölgelerine, nefeslerine, seslerine dokunmak istiyordum. Telefonumdaki elektronik evrak yığınını silip atmak, yardım fonu kriterlerini şeytan götürsün, yeter diyebilmek, bir kahve fincanını biraz sonra mayına basma endişesi duymadan tutabilmek istiyordum.

İtaatkâr kalabalığa karıştım. Kimse kimsenin yüzüne bakmazken ben herkesin yüzünü taradım. Telefonum cebimde hırladı. Çıkarıp baktım. Parakartıma o ayın ianesi yüklenmiş. Garın yolunu soracak birini aradı gözüm.

Törensiz Bir Cenaze

Gerçekliği ve gücü yerinde bu ağaçların tepelerinde birtakım merhametli kuşlar sabırla döneniyor, aşağıda belli ki hayatlarının bir yerlerinde öpülüp koklanmış olsalar da, bunu anımsamanın yerinin burası olmadığına şimdi kanaat getirmiş gibi pişman adımlarla kös kös yürüyen tere batmış üç beş kişiden ibaret tedirgin cemaatin omuzlarındaki yeşil örtülü tahta kutuya aldırış etmiyorlardı. Kutunun karanlık içinde, kendi olma olanağına sırt çeviren ve vakt-i zamanında ıslak burunlulara ve kuyruklulara ve kanatlılara ve yüzgeçlilere ve kabuklulara üzülmüş o eski ozanın neşeli kimi organizmalar tarafından açık açık iştahla kemirilmiş, tüketilmiş, çürütülmüş ve artık ölü vücudu vardı ve beze sarılı o eski vücut, birer ucundan tutup kutuyu taşıyanların kollarını yormuştu. Kutu taşıyıcılarının şimdi burada bir durmağa, bir soru sormağa, bir ferah nefese, bir taze yele ihtiyaçları vardı. Ama taşlar solmuştu bir kere ve ozan, hiçbir soruyu yanıtlamamak üzre susmuştu.

Cemaat ki, elleri arkasında tespihini döndürerek önden yürüyen devlet sektöründen bir imam hariç, yedi kişiydi. Bunların dördü erkekti, kutuyu ve içindeki ölü ozanı taşıyanlardı. Taşırken yukarıda dönen kuşlara, batıya eğilen temmuz güneşine rıza gösterenlerdi. Biri, taş üstündeki yosun tutmuş eksik isimlere, biri çocukluktan kalma bir çiftlikte alnında ak akıtma olan ala ata aklını kaydırandı. Hepsi daha kim bilir nerele-

re uğruyorlardı ozanı unutup, unutmaya sığınıp. Bir kış günü Selamsız'da sabah namazına giderken evsizlerin üstünü örtmüştü ki, bir tümseğe ayağı takılıp sendeledi arkadaki yaşlı. Kutuda sarsılan ozana dönüp geldi. Ozanın yaşarken geçirdiği sarsıntıları düşünmeye zorladı kendini. Dizgeyi yerine oturtamadı. Habire kayıp gidiyordu zihninden ozan. Karanlıklar, izbeler vardı onun haritasında, zaten çok da tanımıyordu. Bildiği kadarıyla öyle şaşaalı bir dönemi de olmamıştı. / Burada bir an durdu, zihninin şaşaalıyı doğru mu kullandığını yokladı, yoksa ihtişamlı mı demeliydi ya da parıltılı ya da görkemli, derken bu zihin kekelemesini çabucak geçiştirdi, şimdi sırası değil dedi kendi kendine, sözcüklere kavramlara takılmalar tereddütler ikircikler yüzünden konuşamıyordu zaten kimselerle./ Şiirinde biraz vahşi bir şey vardı. Yani yabanıl. Şehrazad sormuştu ya hani, "beni yordun, kendin de yorgun gittin, ey yolcu evime ne yaptın, evimin çatısına ne yaptın?" İnsana dengesini kaybettirecek sözcüklerle dolu bir ufuk. Ozanım, içeride misin diye sormak istedi kutuya döndürüp başını, sonra öbür taşıyıcılara baktı.
Yol uzundu daha, öyle görünüyordu.

Yaşlının yanındaki taşıyıcının yüzünde sıkıntı vardı, yas değil. Gündüz vakti bilinmeyen bir geceye dalmak istemiş gibiydi. Oysa belediye-sivil toplum kuruluşları işbirliğiyle bu gömüt alanı oldukça iyi düzenlemişti, dirilerden esirgenen ayrıcalıklar, kimi ölülere güller ve türlü çiçekler biçiminde sunulmuş, renkli parke taşı döşeli yollar, küçük çeşmeler, mermer yazıtlar, huzur ve güven nişanesi olarak cömertçe serpilmişti etrafa. Kaybolma yeri burası mıydı, alacakaranlığın yoksunluğu, serüveni ve gizemi sunmaya hazırlandığı yer, ölen kişinin gerçek ölümü karşılamaya hazırlandığı yer burası mıydı? Çevreye göz gezdirdi. Biraz arkadan kendilerini izleyen üç kadını,

biraz uzakta bir mermer yükseltiye oturmuş elleri açık başka iki kadınla bir adamı gördü. Gecesel hiçbir iz bulamadı. Kimi gerçeklikleri kabullenmek için uygun uzama gereksinim var diye düşündü. Örneğin, ölüm gerçeğini. Ama bu ışıkta ve şiddetli sıcakta sadece ağaçların gölgesine girip çıkıyor, yayınevindeki o yaşlı editörün yaydığı huzursuzluk aklına geliyor, başının etrafında dolaşmaya başlayan sarıca arıyı serbest eliyle kovalıyor, gür karga sesleri de iyice dikkatini dağıtıyor, bütün bunlardan sıyrılıp taşıdığı kutudaki ozana dönemiyordu. Ozanla yıllarca önce karşılaşmış, karşılaşır karşılaşmaz da kendini gizli arkadaşı ilan etmişti. O zaman doğallıkla, geceye yapılmıştı bu ilan, münasipti. Sonraki karşılaşmalardan birinde oturulup çay içilmişti. Ozan pencereleri, kapı tokmaklarını tanımayı anlatmıştı bir güzel. Epey bir zaman sonra yine bir kafede "dövüle dövüle yapılan bakır tarih"i çıkarmıştı çekmecesinin dibinden. Sonra ona şiddet içeren şerhler eklemişti Asmalımescit'te Reşit'i bulup, yani kendine arada bir Reşit! demekte sakınca görmeyip. Arkasından sessiz bir iç gibi kalmıştı uzun süre, saklı.

Yanında yürüyen sakallı, biraz yaşlıca taşıyıcıyı merak etti. Akrabası mıydı acaba. Birden adamın ayağının bir yere takılmış gibi tökezlediğini gördü. Ozanın kutusu sarsıldı. Adam başını kutuya çevirdi. Şimdi ikisi birden belli belirsiz bir ikircim içindeydi. Adımlarını uyumlulaştırmaya gayret ettiler. Öndekilerin imamın arkasına takılmış itaatkârlığı da darbe aldı sanki, biraz sola eğilmeye, soldaki boşluğa yaslanmaya gereksinim duyar halleri oluştu. Sonra yine o eğri, iniş yolda devam ettiler yürümeye. İmam efendi, arada tespihini önüne alıp iki eliyle şık şık şık çekip, gözlerini havaya kaldırıp kaşlarını denetimli bir serbestlikte çatıp, mırıl mırıl bir şeyler söylemeyi ihmal etmiyordu.

Her şey rayına oturunca, arkadaki kadınların birinden belli belirsiz bir inleme (hıçkırma?) sesi duyar gibi olunca, ozanın kaç ölümle burun buruna geldiğini düşünmeye fırsat buldu. Her ölümlüyü gemisine taşıyan Nuh gibiydi ozan, tufan ayağının altındaki sağlam zemini yok etmişti. Kimse kalmamıştı ufukta Ararat'ın tepesine indiğinde. Ararat soğuktu, manzara kıyıcıydı.
Bu son ölümünde yüzünü ekşitmiştir, anlamı kaydırmıştır, artık işi şakaya vurmak gelip kendini dayatmıştır, değil mi?
Alışması zaman alacaktır. Yani ölüme.

Kutunun içindekiyle hiç yolları kesişmemişti öndeki taşıyıcılardan cenaze acemisi olduğu uzaktan anlaşılan kot pantolonlu, kumral saçları uzun ve dağınık adamın. Camide kılınan namazdan sonra gömüt alanına götürülen cenazenin arkasındaki cemaatin bineceği minibüslerden biri bile dolmayınca, nedense kendini sorumlu tutmuştu bu terkedilmişlikten. Tanrı rızası için değildi, hayır, belli ki ölen kişi bir günahkârdı ve kendisi de günahkârdı muhtemelen, çünkü şimdiye değin tanrıyı memnun etmek için pek bir girişimde bulunmamıştı, zaten üç gün önce işten de atılmıştı ve içeride biriken aylıkları ödenmemişti ve karısını kasabasına yollamıştı önceden ve evde bulaşıklar birikmişti, kül tablasını bulamamış izmariti çay bardağına atmıştı. Bu yüzden, biraz ter kokmasına, kendini kirli hissetmesine rağmen belki bir iş ya da ne bileyim bir tanışıklık, bir fırsat yakalarım diye gelmiş girmişti cami avlusuna. Abdest falan almadan aceleyle namaza durmuştu. Ama hocanın çağrısıyla üç kere hakkını da helal etmişti mevtaya. Cemaat nedense çok azdı zaten. On kişiden biraz fazla. Bu ünlü cenazesi kaldırma camisi nadiren görmüştür bu zayıf cemaati. İşin kötüsü, bunların görünümü daha mümin kılıklı olanları belki çok önemli işleri olduğu için, belki de görevimizi yerine getir-

dik, bu kadarı yeter düşüncesiyle namazdan sonra parlak metalik boyalı otolarına, ciplerine binip, çekip gitmiştiler. Ölen kişiyi hayatlarında bir kez olsun öpüp koklayanlar şimdi çoktan göçmüş olsalar bile, çevredekilerin konuşmalarından ozan olduğu anlaşılan bu kişinin üç beş tane de olsa okuru, izleyeni, komşusu, ahbabı yok muydu?
Nasıl olsa iş güç yok, arayan soran olmaz diye düşündü. Şu garibi yolcu ederse bu iyiliği yere düşmez, bakarsın yarın bir kapı açılırdı. Tahta kutuyu diğer üçüyle birlikte cenaze arabasından çıkarıp omuzladı, hocanın arkasından yola koyuldular. Yukarıda kargaların bayramı vardı galiba. Çocukluğunun kasabasındaki çiftlikte çalışırken, bazı sonbahar akşamlarında da böyle bağrışır dolanırlar, atlar, özellikle o alnı ak akıtmalı kısrak tedirgin olurdu bunların şamatalarından.
Başını yukarı kaldırmışken omuzundaki kutunun ileri doğru sarsıldığını hissetti. Güçlü kuvvetli olmasa o da tökezleyecekti ama sıkıca tuttu kutuyu, yanında yürüyene baktı. Kutu adamın omuzundan biraz kaydı, ağrıtmıştı galiba ki eğilip birader yer değiştirebilir miyiz, dedi adam. Bir yandan yürümeye devam ederken ustalıkla yer değiştirdiler. Şimdi taze sağ omuzdaydı kutu.

Dördüncü taşıyıcı anlatılma sırasının kendisine gelmesini bekliyor, kutu taşıma hikâyesinde kendisiyle ilgili hangi ayrıntıların öne çıkarılacağını merak ediyordu. Bir cenazenin gömüt çukuruna götürülmesi esnasında herhangi bir taşıyıcının aklından Henri Matisse geçer mi? Hayır, onun da geçmiyordu doğallıkla. Hikâye anlatıcısına göre bu dördüncü kişinin cami avlusuna gelmesinde ve sonra taşıyıcı olmasında,
1. Belki ölen ve ölümü çok zor bir edim, bir haksızlık olarak görmeyen ozanın yakınında olmak gerektiğini düşünmesi (böyle düşünmesine geçmişte ozanın adasını terkedip bula-

nık sulara açılıp sonra çamurumsu bir zemine varıp, orada da bir kez daha ölüp, karanlığa geri yuvarlanmayı seçmesi olabilir mi?),
2. Ozanın örneğin "peki ben acemiyim toplum basit midir" dizesini barındıran şiirini ve öteki etkili birkaç şiirini Kafka'nın diline çevirmek istemesi (Çekçe veya Almanca bilmiyordu ama ozanla sağlığında tanışsa, ona bunu sorma olanağı bulsa, yanıtının olumlu olacağından emindi),
3. Ozanın gittiğini düşündüğü dünyada onu tuttuğunu, yani şiirini sevmiş olduğunu gösterme arzusu (esasında bilinçaltında bunu ozana değil, cami avlusunu ve gömüt alanını dolduracağını umduğu kalabalığa, ozanın yakınlarına, kimi ünlü kişilere de göstermek istemiş olabilirdi),
4. Ayrıca diğer sayısız neden sıralanabilirdi.

O da diğer taziyeciler gibi ozanın böyle yüzüstü bırakıldığını görünce düşkırıklığı yaşamış, bir köşede biri çok çok, diğerleri orta karar, biri de görev icabı üzüntülü duran üç dört kadına bakmış, ozanın sonradan varmaya çalıştığı ve müstehzi kurşunlara hedef olduğu o çamurlu adanın ahalisinden bir ikisiyle selamlaşmış, sonra ne yapacağını bilmez vaziyette bir kenarda durmuştu. Hızla camiye dalıp cemaatin safına girip namaza duran genç, pejmürde adam dikkatini çekmişti. Namaz bitip de o yeşil örtülü tahta kutu cenaze arabasına yerleştirilince herkes (yani çamurlu adanın beş altı sakini) yavaş yavaş –kimileri açıktan hızlıca– avluyu terketmeye başlamıştı. Ozanın yeni bir ölüm biçimi ile, yoksayılma ölümüyle yeniden öldüğünü düşündü. Cenaze arabasının gerisinde bekleyen minibüse az önce yadırgadığı saçı dağınık, terli adamın ardından girip oturdu. Arkada kadınlar ve biri yaşlıca iki adam daha vardı.
"Giderken öğreniyorum gidilmesi pek gereken o yeri" diye, Mousthapha'nın mı, yoksa, rivayet muhtelif, Asmalımescit'te

dar sokaktaki köhne meyhanede ya da Tunalıhilmi'de modern bir işhanındaki yazıhanede doğmuş, *Tan Seçkisi*'nde boy göstermiş Arşidük Reşit'in mi olduğunu şimdi anımsayamadığı dizeyi düşündü. O yer birilerince doldurulmuştu, bunu sezinliyordu ve biliyordu ki hikâyecinin de elinden bir şey gelmezdi artık.
Ayrıca Sultan Reşit'in dört kez öleceğini ve cenazesinin pek ıssız olacağını da biliyordu.
Yolda dışarıya bakıyordu camdan, birtakım insanlar, araçlar, ağaçlar, direkler, devasa binalar geçiyordu, öte yandan ozanın ilk kez düpedüz altında bir başına uzanacağı, dizelerinde defalarca selamladığı sevinçli bir gece yaklaşıyor, yüreklerde kendine yer açmaya hazırlanıyordu. İnsanların devinimine bu sevincin endişesi bulaşıyordu.

Dördüncü taşıyıcı, epeydir böyle bir mahalde bulunmamıştı. Ozanın "Ölüler Şiiri"ni anımsamıştı tepelerindeki kargalar orkestrasını dinlerken: "koskoca iş gününü ikiye bölen marx" dahil, mozart, brueghel, campanella, nazım, korsan brecht... herkesin çekip gittiği o son durağa ayak basmamıştı çoktandır. Cami avlusunda ozanın bu şiirini bilmeyenler muhtemelen kimi hesaplar yapmış ve ozanın şiirinde öngördüğü ebedi unutkanlığın kendilerine daha uygun geleceğini tespit etmiş ve hemen uygulamaya koymuşlardı kararlarını. Terketmişlerdi.

Uykusundan uyanıp işe koyuldu. Hesapları, hesapçıları unutmak gerekiyordu. Dağınık görünümlü adamla ozanın içinde bulunduğu kutuyu arabadan çıkarıp omuzuna yükledi, yürümeye başladılar genç ve dinamik imamın arkasından. Bir yeğnilik duydu imamın eteği hafifçe havalanan cübbesinden, ellerini arkasında bağlayarak çektiği doksandokuzluk tespihinden, bir sigara yakmak istedi canı, bir ıslık tutturmak. Hayat

bu kutuyu taşımaya hazırlamış gibiydi onu. Ozanın da içi rahat olsundu artık. Bak, ne güzel, kargaşa bitmişti. Çukura giden yolun iki yanında kimi dik, kimi yana eğilmiş taşlar vardı. Taşların üstünde isimler vardı. Zaman bazı isimleri silikleştirmişti, okunmuyordu. Demek ki mermerde bile kesinlik yoktu. Hiçbir şeye güvenilmezdi, bir ölü vücudu bir gömüte taşımak bile kuşku vericiydi. Zaten ölüm bir yeraltı eylemiydi, bir yerlerde illegal bir biçimde planlanıyordu. Ve ölümün kendisi hiçbir meşruiyet içermiyordu. Bir kalp krizinin, bir kanserin ya da şafak sökmeden led ışıklarıyla aydınlatılmış ama yine de karanlık köşeleri bulunan muğlak bir cezaevi avlusunda apoletleri ve çizmeleri soğuk soğuk parlayan hâzirûnun boğuntulu bakışlarla izlediği ipe çekilmenin nasıl bir meşruiyeti olabilirdi? Öyleyse bu korku, bu ürperme niyeydi? Yok hayır, bir gün kendisinin de böyle bir kutuyla taşınacağı beylik düşüncesi hiç geçmedi aklından. Hem zaten insan kuşku duyulmayacak kesin şeyleri düşünmeye gereksinim duymaz ki. Hep olasılıklar, umutlar, hayaller üstünedir düşündüğü. Ozanın o şiirinde saydığı kişilerin insanlara sundukları güvencenin kaynağı kuşku ve ürperti değil miydi?

Artık tek şikâyeti sıcaktandı. Bir de kolu, omuzu yorulmuştu. Derken, bir sarsıntıyla ileri doğru itilir gibi oldu. Arkadaki taşıyıcılardan yaşlı olanın sendelediğini anladı. Yanındaki genç taşıyıcı ile kutuyu dengelediler. İmam dönüp onlara baktı. Eğilip genç taşıyıcıya yer değiştirmeyi teklif etti.
Ustalıkla yer değiştirdiler.
Şimdi taze sol omuzdaydı kutu.

Sislerin Arası

Bu şafağa yakın vakitte, araçların durmaksızın geçtiği yolun kıyısındaki otobüs durağının biraz gerisine, çimenlik bayırın başladığı yere konmuş soyut bir bankın kıvrımlı ayağına başımı dayamışım, egzozlardan çıkan karbonmonoksitle göz hizamda oluşmuş morumsu havayı istekle içime çekiyorum. Kırık dökük intihar ihtimalleri geçiyor aklımdan. Yazmama kararım demek ki böyle bir düşüşle başlayacakmış diye düşünüyorum yattığım yerde, bankın kara döküm ayağına yapışmış çamurlara bakarak. Kökünden yadsımak ve boşlukta durmayı öğrenmek mi demişti birisi akşam, her şey bölük pörçük şu anda. Ama varla yok arası saydamlığıyla yanımda oturan Dicle'nin dobra eleştirisini çok canlı anımsıyorum. Son romanımdaki intihar edecek adam için "'İntihar karası bir fayton'un olağanüstülüğüne ulaşabilir mi mutfakta sünepe bir korkuyla tüpü açıp yere uzanma girişiminde bulunan herif. Kaldı ki hiçbir intihar girişiminin cezayir menekşesi gibi sağlam bir gerekçesi olamaz artık. Geçen yüzyılda bütün hesaplar kapatıldı," demişti. Herkes biraz suskun kalmıştı o şarap kadehine uzanırken. Sonra kulağıma eğilip, "ensesine kurşun sıkılmışmış, kara para aklayan gizli tarikat liderinin sağ koluymuş, yeniçerilerin Mevlevihane'nin arka sokağındaki esrar tekkesiymiş, kuzum, bunlar hâlâ ilgi çekiyor mu, bunları geçmek lazım artık" gibi küçümser şeyler de söylemişti.

Buraya, bu sığ kuyuya paraşütle düşürülmüşüm gibi geliyor bana. Gecenin bir yarısıydı. Işıldaklar mı vardı, araba farları sel sularını mı tarıyordu, anımsamıyorum. Otobüs durağı şeffaf malzemelerden oluşturulmuş. Metalleri donuk donuk. Pleksiglas kavisli tavanı elektrik direğinden gelen ışığı pelteleştiriyor. Durağın yanında çimenli bayırı tırmanıp bir üst yola kavuşan merdivenler var. Üst yol benim önümden akan yolu enlemesine aşıp karşıya varıyor. Kızgın taşıtlar her yerden durmadan durmadan geçiyor. Salonun sağ köşesine sinmiş, biri yaşlı biri genç ve hattâ gözlüklü o iki kişi soru soracaklardı, biliyordum. Ama nedense sormadılar. Sanırım, sormamakla beni köşeye sıkıştıracaklarını düşündüler. Onları yağlı ve terli hayal ettim. İyi de ettim. Bu yüzden ve doğallıkla, kızıl saçlı kızın sorusuna verdiğim yanıt alkışlandı. Kürsü benzeri bir şeye yaslanıp konuşmuştum ve yan tarafından yukarı bir örümcek tırmanıyordu o sırada. Yanıtımı örümceğin tırmanışıyla süslemiştim. Ben kırgınlık nedir bilmem, demiştim iki tümcenin arasında yağlı kişilere bakarak. Merdivenlerin ortasına kadar iki köpek iniyor. Ben bu yattığım yeri Hacıosman Bayırı diye düşünmek istiyorum. İstinye'ye inmek mümkün görünüyor. Çünkü köpekler İstinye köpekleri. Sisli ve iri.

İstinye'de ayrıca kayık, çatana onaran ve akşamları soluk siyasi sakalı ve çakır mavi gözleriyle dalgın dolaşan Selami Usta vardı. Eskiden olsa gelip beni kurtarırdı. Çünkü Selami Usta da iri elliydi ve Balkan göçmeniydi. Bilmiyorum, şimdi ünlü olan bana, belki boşverir. Gece gece sarı yağmurluğunu giyip tinerci çocuklara ekmek arası tavuk döner götürür. Hâlâ oralardaysa tabiî.
Şimdi beni kurtarırsa, belki avukatım kurtarır. Daha doğrusu Nâlan'ın avukatı. Hem dur bakalım, köpekler henüz sadece zarifçe oynaşıyor, birbirlerini yalandan dişliyorlar. Biri giz-

li gizli bana baktı. Sanki şu aşağıda kımıldamadan yatan ve canlı olduğu besbelli şeyin bir köşesine bir ara sağ arka ayağımı kaldırıp pek oralarda değilmiş gibi işesem diye düşündü. Sonra vazgeçti gibi. Bir otobüs sinsi sinsi gelip durağa yanaştı. İki İstinyeli köpek ve ben merakla otobüsten inen adamı izledik. Bir de kınalı keklik koymuşlar aydınlatılmış arka camdaki telefon tekelinin reklamına, o dikkatimizi çekti. Öyle iştahlı yenir ki eti köşk sofralarında ve narin kemikleri çöplüklerde diye düşündük. Otobüsten inen kambur proleter bize aldırmadı. Aklımızdan geçenleri iplemedi. Kamburunu çıkarıp yorgun argın merdivenleri tırmanmaya başladı. Hem zaten bir başına ne yapabilirdi ki? Hey bre susuz kalmış grev tarlaları. Kredi derecelendirme kuruluşlarının ilgi göstermediği konduların pencerelerindeki borçlu menekşe saksıları. Proleter bana şöyle bir göz atıp, doğal bir şeymişim gibi, her gün köpek ölüleri veya bayırlara atılmış insan ölüleri görüyormuş gibi başını çevirdi. O kadarı oldu mu acaba bu ülkede diye ürperdim. Küçük bir katılaşma. İstinyelilerden birini sevmeye yeltendi yorgun kambur yanlarından geçerken. Elinin birini poliüretan kabanının cebinden hışırtıyla çıkarınca boşaldı içim. Ha dedim, kendi kendime, daha umut var. İnsan için yani. Kuyruklarını salladılar bizimkiler ona, üç beş basamak peşinde yürüdüler. Elektrik direklerinin sarı ışıkları ne boldu böyle, ilk kez dikkatimi çekiyorlardı. Göğün sarı siyah kaportası sabaha dönmüyordu bir türlü. Alacakaranlık sürüp gidiyordu. Söyleşinin konusu çökmüştü kentin üstüne. Salondakilerin zihin bulanıklığı, kasvetli spotlar, şimdi bana içi boş ve gülünç gelen iri iri laflar. Romanımın epey bir kısmını atan editör, kimi okurların nedense pek bir üstün değer biçtiği eleştirmen/tanıtıcıyla önde oturmuş, arada bir kafalarını yaklaştırıp belli ki eğlenceli şeyler fısıldaşmış, sonra bir şey olmamış da beni dinliyorlarmış gibi gözlerini üstüme dikmişlerdi. Ro-

manımda tasarladığım bir bölümü, gözlem yapması ve yazması için Pötürge'ye yolladığım 'asistan'ım da, yüzünde saygın mı aşağılık mı olduğu anlaşılmayan bir gülümsemeyle ve ötekilerle işbirliği içinde olduğunu ele veren bir oturma biçimiyle yanlarına yerleşmişti. Hakçası, bölümü üslubumla pek uyumlu bir biçimde yazmıştı. Çok az yerine müdahale etmiştim. Önceleri masrafları oldukça şişirmesine rağmen, sinsiliğini sineye çekerek başka işler de vermeyi düşünmüştüm. Ama yazmamaya karar verdiğimde işsiz kalmış bir yetim gibi görünmüştü gözüme meyhanede. Kimsenin farketmediği bu bir anlık üzüntüyü, büyükçe bir yudumla bastırmıştım.

Her yerim uyuşmuş. Bankın ayağına dayadığım başıma, enseme ağrılar girmiş. İstinyeliler kaybolmuş. Yan dönsem, dizlerimi karnıma çeksem, biraz daha görünmez olsam. Hey gidi bilincin terra firması. Yan dönüp sağında bir deniz hayal et. Suları çorak toprağa, yıllar yılı biriktirdiğin köhne dökün-tü alışkanlıklara, sahte tanıklarla kuşatılmış tarihe bitişik. Gir ve yit. Ağ göğe. Göğe, ah! Herkese ait ben'in Hacıosman Bayırında böyle, kimselersiz, sisli seherde yapayalnız göğe ağması. Ne güzel.
Başımı çevirip tanığım var mı diye sağa sola bakıyorum. Durakta bir kadın. Ne zaman gelmiş, nereden gelmiş, görememişim. Kırmızı mantosuna, diri duruşuna, kızıl olduğunu varsaydığım saçlarına istinaden, yani büyük ihtimalle bu yüzden tam buraya, ah keşke bana gençliğimi bahşetseler klişesini yerleştiriyorum zihnimde ve paltomun büyük nemli yakalarıyla yüzümü kapatmaya çalışıyorum. Gözlerimi de kapıyorum. Şimdi kırkıcı kâfirin önünde ses çıkarmayan Kuzu'yum, yukarılardan inmiş, yuvarlanmış. Yani bir süre tam teslimiyet halinde hiç düşmanım yokmuş gibi durmayı deniyorum. Durağa belediye otobüsünün yanaştığını ve meçhul kadının bi-

nip gittiğini varsayıyorum. Ama kadın biriyle konuşuyor sanki. Kesik kesik. Evet, diyor. Yatıyor. Canlı sanırım, diyor. Beni betimliyor. Kıvrıldı, evet. Bu tek yanlı konuşma bitiyor. Gözlerimi açmıyorum, bir yer bulsam da işesem diye nicedir beklediğimi farkediyorum. Kendimi tutmak için dün akşamı geçiriyorum aklımdan. O koca karga da gelmişti nedense. Üstelik Nâlan'ın yanına oturmuştu. Nâlan'a daha o saat öfkelenmiştim. Sırf bu yüzden döndürüp dolaştırıp sözü "üçüncü şahsın şiiri"ne getirmiştim, "kan içinde yatan jezabel"i felaketimi, akşamların bir roman gibi bitmesini, duygulu olduğunu düşündüğüm bir tonla okumuş, "öldüreceğimden korkardım"ı o tarafa bakarak ve biraz vurgulu söylemiştim. Adam anlamış mıydı, rengi sararmış mıydı, yoksa kaşı alaycı mı kalkmıştı, o bölge, sıranın ucu, kuytuda kalmıştı, göremememiştim. Ama çıkışta meyhaneye gelmemişti. İnkâr edebiyatı ile edebiyatın inkârı arasındaki o ince çizgi diye tutturmuştu eleştirmen/tanıtıcı meyhanede, bense Düzgün Baba'nın karda kışta değneğiyle dokununca yeşeren meşelerin yapraklarını yiyen semiz şeytan keçilerinin neşesi ve mutluluğuyla mezelerden atıştırıyordum. Nâlan bu kez de asistanın yanında, masanın karşı sırasında biraz sağda kalmıştı. Öbür yanında, bir fetret devri hasekisi kibriyle etrafa küçümser bakışlar yollayan aşırı vejetaryen Ebru'cuğum oturuyordu. Ebru, bu "cuğum"lu hitap için yalnızca beni mazur görüyordu ve Nâlan buna fena halde içerliyordu. Ve sanırım Nâlan, bu şen halime ve son zamanlardaki her halime içerliyordu. Gözlerinde aradığım, gereksinim duyduğum herhangi bir onay parıltısına epeydir rastlamıyordum, üstelik zaman zaman sanki kötü bir şey geçiyordu gözlerinden, bir ürkünç gölge. Küçümsemenin gölgesi.

Gözlerimi açtım. Gece sabaha dönüyor gibiydi ve ortalık boşalmıştı. Daha fazla dayanamayacaktım. Merdivenlerin yanındaki geçidin duvarını kestirmiştim gözüme. Tanık yoksa so-

run da yoktur. Araba farları beni arkadan aydınlatır ama, hızla geçip giderken insanlar, durup da eylemimi sorgulamazlar, olsa olsa söverler gazdan ayaklarını çekmeden. Yüzüstü döndüm, dizlerimin ve ellerimin üstünde durdum bir süre. Yerine konulamaz bir şeyler yitirmişim gibi durdum. Sadece çimenlere hafif kırağı düşmüş, hepsi bu diye sakinleştirdim kendimi, ayağa kalktım. Başım dönmedi ama, bir eksiklik duygusu kalmıştı içimde. Kentin işlek bir parkıydı diye anımsadım, kaldırıma oturmuştuk, çimleri yeni biçmişlerdi, hava serindi, birimiz on altı yaşına basmıştık, hangimiz unuttum ve ilk kez elini tutmuştum. İşte o on altı yaşın saflığı ve coşkusu, kesilmiş çim tazeliğinin kokusu, dalda toplanmadan kalmış içtenlikler, bunlardı yitmiş gitmiş olanlar. Sonradan yerlerine ne koymuştuk, bilmiyorum. Asfalttan hızla akıp giden taşıtların uğultusu damarlarıma zerkedilen tatlı bir ninniye dönüşüyor şimdi. Hızın çatlaklarından sızan, pas rengi görüntülerdi içlerinde oturan insanlar.

Sallanarak alt geçide yürüdüm. Beton duvara iştahla zikzaklar çizdim. Tıpkı yıllar yıllar öncesi, Okan ve Remzi'yle bahçe duvarına gizlice çizdiğimiz zikzaklar gibi. Bir iki korna çaldılar, hepsi o. Tam tahmin ettiğim gibi, hiçbiri tanığım olmayacak. Mutlu mutlu fermuarımı çektim. Tanıksız sessiz bir dünya. Kuşlar bile yok. Sahi bu kentin kuşları nereye gitmişti? Başımı kaldırdım. Gerçekten yoktular. Hâlâ sisin ya da egzozların veya kim bilir hangi kuşkulu güçlerin etkisinde bozbulanık bir gökyüzü vardı yalnızca ve direklerdeki dizi dizi sarı lambalar tarafından enine boyuna bölünmüştü. Geriye bankıma dönüyorum. Hemen bir mülkiyet bağı oluşmuştu aramızda bu basit sırayla. Üç yanı şeffaf levhalarla çevrili durak boştu. Telefonum arabada ya da meyhanede kalmıştı galiba. Telefonu düşündüğüme göre kendime geliyordum. Birinin kendi-

sine gitmesi. Çaresizlik içinde güldüm buna. Dilin aczi üstüne o esmer, kıvırcık saçlı delikanlının nedense biraz öfke kokan nutuk-sorusu geldi aklıma. Adı bu günlerde yine pek revaçta olan yazarlardan bir iki alıntı okudu önce tablet veya telefonundan, kâğıt yoktu elinde, sonra siz bu görüşlere katılıyor musunuz, katılmıyorsanız neden, dedi. Editörle eleştirmen/tanıtıcı anlamsızca güldüler o sırada. Nâlan'la Karga ise fısıldaşıyorlardı sanırım. O ön sıradakilere inat, çocuğa öfkesini önemsediğimi ama alıntılarını pek dikkate almadığımı belli eden uzunca bir yanıt verdim, biraz resmî, otoritesi üstüne pek de tartışılmaması gerektiğini bildirdiğimi düşündüğüm bir ses tonuyla.

Neyse, şimdi biraz önce dibinde yattığım banka oturuyorum. Kendimi çok yorgun buluyorum birden, kaldırıma yanaşan taşıttan inen iki kişi karşıma dikildiğinde. İşte bir yanılsama daha diyorum içimden, kederli ve potansiyelini zamanla yontmuş zihnim iki polis yerine iki kişi diye algılıyor gelenleri. Neyse ki düzeltiyorum hemen. Evet, iki polis. Umarsızca gökyüzünden bir işaret bekliyorum başımı yukarı kaldırıp. Polisler üşüyormuş gibi ellerini birbirine sürtüyorlar, önce bana, sonra birbirlerine bakıyorlar. Biri, kalk bakalım babalık diyor, buyurgan. Tanrı Davud'a öfkesini göstermek için elinde yalın kılıç bir melek mi göndermişti? Ya da siz hiç bir polise bakarken uçsuz bucaksız deniz kıyısında olmayı hayal etmiş miydiniz? Polise karşı konulmaz diye öğrenmiştim birilerinden, kimdi onlar, bilmiyorum şimdi, doğrulmaya çalışıyorum. Ben, doğruluyorum, semiz, tüyleri parlak, boynuzları sağlam, dövüşken keçi olarak ve yani kırkıcı kâfirin önündeki Kuzu olmayarak. Ve doğrulup ayağa kalkıyorum yeniden, uzun boyumla, "huzur verici" kırçıl sakalımla, ünümle, haşmetli. Yanımda oturan asi ve içine gömülmüş Dicle anlatmıştı Düzgün Baba'yı meyhanede. En çok besili mutlu keçilerine gülmüş-

tük. Laf arasında sakalımı huzur verici bulduğunu söylemişti. Kadehi yumuşacık, biraz ötesinde olup biten dünyevi korkunçluklardan kendini uzak tutan kaldırışını seyre dalmışken yakalamıştım kendimi ve gördü mü diye Nâlan'a bakmıştım. Görmüştü. Gözlerini kısmıştı. Artık her şeyimizi görüyoruz ve biliyoruz diye düşünmüştüm. Yapılı olan öteki kamu otoritesi, bir direnme görmemenin hayalkırıklığıyla yüzünü buruşturuyor. Öte yandan bende bir suç belirtisi arıyorlar belli ki, ama öyle, üstünkörü bakışlarla, bu ne berbat ağız kokusu, bu ne kirlenmiş palto, çamurlu pabuçlar, alkolün yıprattığı yorgun yüz, kınar gözler der gibi. Aslında suçlu olduğum belli oluyor her halimden, bunu ben de bal gibi biliyorum, o yüzden polislere bir şeyler önersem, meselâ İstanbulum'u ve çocukluğumdan beri kimsenin yerini bilmediği mercan kayalıklarımı teklif etsem diyorum içimden, gözlerimin kınayan bakışlarını biraz yumuşatarak. Kalk bakalım babalık diyen ilk polis durumu hemen anlıyor, yapılı otoriteye kısa bir bakış atıyor. Sonra cebinden telefonunu çıkarıp parmağıyla birkaç işlem yapıyor ve burnuma doğru uzatıp, bu sen misin diye soruyor. Ekranda önce olanca güzelliği ve sadeliğiyle bankımı, kıvrımlı döküm ayağını, giderek daralan parlak oturağın ve arkalığın ahşaplarını görüyorum. Ayağın dibinde çul gibi atılmış bir şey, bir karartı var. Kıvrılmış bir insan. Korkutucu bir mücrim. Hakkında henüz bir sav, kamu tarafından tarihin herhangi bir köşesinden bulunup buluşturulmuş suç isnadı yoksa da, sabaha doğru alacakaranlıkta bir bankın dibine kıvrılmış insan karartısı, en azından suçlu adayıdır. Kamu otoritesine ve kalender arkadaşına, meramlarını pek güzel anlattıklarını, sözcüklerin bazılarını birkaç kez tekrarlayarak, yani bir topluluğa konuşurken yaptığım gibi, vurgulamak için olayı, genellikle yaparız ya, öyle kalabalık bir biçimde anlatıyorum. Kişilerle konuşurken, örneğin Dicle'yle, yalın konuşurum. Hattâ Nâlan'la

daha da yalın ve kimi sözcükleri yarım konuşurum. Üşengeç bir günümdeysem, harfleri bile yarım bıraktığım olur. Diyelim v harfinin sadece sol kuyruğunu şöyle ağzımın içinde dolaştırırım, o kadar. Anlaşır iki kişi. Hiç mi hiç sorun olmaz. Ama kitle şedde ister. Kamu da.

Bu derecesini beklemiyor olacaklar ki gözlerini biraz açarak dinliyor ve üçüncü kez bakışıyorlar birbirleriyle. Kimliğimi istiyorlar. Çıkarıp veriyorum. Baba adı Mustafa Muhiddin'miş, diyor otorite. Başka dikkat çekici bir yanı yok kimliğimin demek ki. Hadi gidiyoruz, diyor kalender olanı. Burada kırgın ve yıkılmış olma hakkımı kullanmak istiyorum, ilk aklıma gelen, topallamak oluyor. Topallayarak arabaya yürüyorum. Âdetleri gereği iki yanıma geçiyorlar. Bu iki yana geçme eylemini pek seviyorlar galiba. İki yanda kamu otoritesi, ortada kendini güvende hissettiği için genellikle kameraların ötesine bakan zanlı. Zannedilen, sanılan kişi. Kişi demezler de nedense şahıs derler. Bu iki sözcükle tarihsel köklerine atıfta bulunmak, şanlı geçmişimizle bir bağ kurmak isterler muhtemelen. Zanlı şahıs. Uyumlu adımlarla bir yerden bir yere yürütülür. Ama bu kez biraz yanıldılar sanırım, çünkü sola doğru topalladığım için her adımda iriyarı kamu otoritesine çarpıyorum, ona doğru yıkılıyorum ve bana pis pis bakmasına neden oluyorum ve bu yüzden içimde belli belirsiz bir sevinç dalgasının yükseldiğini duyumsuyorum. Ama dört beş adım sonra otorite kolumu bırakıyor, sadece kalender, o da paltomun kumaşından parmaklarının ucuyla tutuyor. Bir de arabaya bindirirlerken elleriyle başımı bastırmalarını bekliyorum, olmuyor, kamu otoritesi önden dolaşıp sürücü koltuğuna yerleşiyor, kalender beni çekiştirip arkaya oturtuyor, kendi de öne geçiyor, hareket ediyoruz. Bir ara üst yola bakıyorum. Parmaklığa yaslanmış dört beş kişi, otoritenin, ülkesini bir şüpheliden arındırmasını izliyor. Bunun için içlerinin minnet ve sevinç duy-

gularıyla mı dolu oldukları, yoksa günün birinde kendilerinin de şüpheli kabul edileceklerini, yani potansiyel şüpheli olduklarını sezinlemenin korkusu ve endişesini mi taşıdıkları belli olmuyor, birer karartı halindeler, kıpırtısız.
Biraz düşkırıklığı yaşıyorum. Yani ne biçim sanıksam, başıma bastırılmıyor, kelepçe bile takmıyorlar bileklerime. Kelepçeye, hele arkadan takılınca korkutucu bir zulûm aracı diye bakmışımdır hep. İnsanlık tarihinin en alçakça buluşu. Elini yüzüne götürememenin zulmü. Bir insanın elini yüzüne götürmesi, bir kedinin patisiyle kulağını kaşıması nasıl masum bir eylemdir, bilirsiniz. İşte bu eyleme izin vermez arkadan takılan kelepçe. Burnunuz akıyorsa, omuzunuzla dayanışmaya çalışırsınız otoriteye belli etmeden ki zor ve alçaltıcıdır, içinizde bir yerlerinizi acıtır. Kelepçe takmadılar. Ama misal, giderken arkadan kamu otoritesinin gırtlağına sarılsam, hep birlikte takla atsak, bunu tam Boğaz Köprüsü'nü geçerken yapsam, bariyerleri aşıp Boğaz'ın soğuk ve karanlık sularına gömülsek, arkamızdan trafik dursa, insanlar araçlardan inip korkuluklara seğirtseler, olur olmaz yorumlar yapsalar, işe gidenler küfretse, bir kısmı geç kalmışlığına gerekçe bulduğuna sevinse, doğum için hastaneye yetişmek isteyen kadın takside doğursa, sonradan olay aydınlanınca çocuğuna o ünlü yazarın, yani benim adımı verse. Nasıl?

Düşünüyorum da, belki de sanık değilimdir, yani öyle görmemişlerdir beni, sadece bir tanığın şüphelendiği kişiyimdir şimdilik. Evet anımsıyorum, o durakta, hakkında birtakım iyi duygular beslemek istediğim kırmızı mantolu kadın telefonuyla konuşmuştu. Demek fotoğrafımı da çekmiş. O ne zavallı ben öyle. Yerde kıvrılmış bir karartı. O karartıyı şüpheli bir şeye dönüştüren alacakaranlığın gizli tanığı nerededir şimdi? Şu saf romancıyı düşürdüğü halleri biliyor mudur?

Asıl Nâlan, niye bir kayıp gibi, unutulması gereken bir kayıp gibi düşünüyorum onu. Onun kendini çoğu zaman bir kırın ortasında unuttuğuna inanmasından mı? Ya da bir otel lobisinde. Tenha bir istasyonda. İstasyonlarımızı kimse yenilemiyor. Çoğu 1900'lerin başlarından kalmış. Kırları, otel lobilerini kimse yenilemiyor, Nâlan'ı ve beni kimse yenilemiyor. Valizsiz yolculuklara çıkmıştık çok, yanlış istasyonda inmiştik bazen, örneğin gölgelerin uzadığı ikindi ile akşam arasında Benliahmet'te, otları hışırdayan bir kırda yürümüştük. Böyle şeyler yapmıştık, hiç kayda geçmemiş törenlerimiz olmuştu. Onlar bitti, asla sözünü etmiyoruz artık. Kim bilir ne zamandan kalmışız. Kırık dökük kalmışız. Sabaha karşı meyhaneden çıkıp soğuk sokaklardan birbirimize dokunmadan geçip arabaya yürümüşüz. Semiz keçilikten, sessiz Kuzu'luğa geçen ben ve arabada o şiddetli susuş. Bir söz söylesem, sonu ölüme açılacak. Ama ola ki o sözü söylemişimdir. Alçak bir sesle, hem de harfi sözcüğü tastamam, indir beni burada Nâlan demişimdir ve mermer bir yunan büstü gibi yola kilitlenmiş siluetiyle kaldırıma yanaşıp durmuştur. Hepsi bu.

Kalender arkaya dönmüş bir şeyler söylüyor elinde nüfus kâğıdımı sallayarak. Arabanın içindeki ısıyla dalmışım galiba, ne dediğini anlamıyorum. İstinye'ye gidiyoruz demiş olsa keşke diye düşünüyorum. Çünkü İstinye'ye ve Selami Usta'ya enikonu inanmıştım gençliğimde. (Sert boğaz poyrazına da.) Ama hayır, araç başka bir yerde duruyor. Işıldaklarla aydınlatılmış çok katlı bir binanın bol gölgeli, bol taşıtlı uğultulu bahçesinde. Kamu otoritesi inip hızlı adımlarla merdivenleri tırmanıyor. Kalender'le kalakalıyoruz, sanki acıyarak bakıyor yüzüme. Sola doğru topallamam gerektiğini hatırlıyorum araçtan inerken. Binanın girişinde siyah parlak taş bankonun arkasındaki uykusuz ve hırçın polis ceplerimi boşalttı-

rıyor. Paltomun iç cebinden son romanımı ve söyleşi notlarını, tükenmez kalemi, diğer ceplerimden cüzdanımı, kâğıt mendil paketini, içinde norvasc, lipidor, prozac, desyrel tabletleri bulunan küçük madeni yuvarlak kutuyu, minik bronz yunusun ağzına takılı iki anahtarı, biraz parayı çıkarıyor, bankonun üstüne bırakıyorum. Anahtarlar nerenin diye soruyor bankodaki. Ona yine boğuk, biraz da kısık çıkan bir sesle, kamuya konuşur gibi vurgulu, yinelemeli, kalabalık, ağır bir yanıt veriyorum. Yüzüme anlamamış bakıyor. Kitabımı karıştıran Kalender, araya girip sözlerimi tercüme ediyor. Evinin anahtarıymış diyor, bak artık anlıyorum der gibi, alaycı. Kitabı, notları, diğer eşyayı bir poşete koyuyor bankodaki, önündeki klavyede bir şeyler yazıyor. Kalender beni yandaki küçük odaya götürüyor. Romanın üstünde adımı okuduğu için daha bir kalenderce davranma gereği duyuyor galiba, birine telefon etmek ister misin diye soruyor. Bir an Nâlan'ı düşünüyorum ama o olmaz çok erken, şimdi uyuyordur diyorum kendi kendime. Başkaları için de erkendir. Hayır anlamında başımı sallıyorum Kalender'e, onun orta yaşı geçmişlerin genellikle taşımak zorunda kaldıkları yorgun omuzlarına bakarak. Bir şey söylemeden kapıyı çekip gidiyor.

Esriklik halinin yitip gitmesinden mi, duvarları gri-boz, içinde sadece banka benzer bir plastik oturağın bulunduğu, parmaklıklı dar penceresinden bahçede sıralanmış taşıtların parlayan cansız sırtlarının göründüğü bu bunaltıcı odada kimseyi arayamamanın kırgınlığından mı, aşırı sıcaktan mı, bir ter boşalıyor. Elimle yüzümü, "huzur veren" sakalımı siliyorum. Pencerenin yanında, durup dışarıya bakarken öyle, kıpırtısız, annem diyorum ansızın. Yaşıyor olsaydı, erken filan demeden ona telefon edebilirdim. Eski günlerde, cezayir menekşesi'ne henüz sadece cezayir menekşesi dediğimiz o erken saf çağ-

larda, düğün çelenklerinin revaçta olduğu hercai çağlarda, Nâlan'ı da ve mesela Remzi'yi, Melike'yi, Ahmet'i de uykularından bu sabahın köründe uyandırabilir, gelin beni kurtarın diyebilirdim. Şimdi insanlar uykularından uyandırılamayacak kadar uzaktalar. Hiçbir tanığım yok. İçine yuvarlandığım boşluğu dehşetle kavrıyorum ter kokan bu karakol odasında. Dün akşamki o 150-200 kişinin olduğu salonda herkesin beni dinlemesi, kimilerinin bu halis romancıya soru sorup yanıt alması, çevresini sarıp imza istemesi, sonra o meyhanedeki rağbet, sohbetler, kahkahalar, hepsi, hepsi. Ve şimdi telefon edecek bir kişinin bile olmaması. Bu yüzündeki ve sakalındaki ıslaklığın adı gözyaşı olsa gerek, kendini kandırma.

Eh, madem öyle, en iyisi yerleşmek diyorum, biraz gevşetiyorum kendimi sonra. Uzaklardan sabah ezanı duyuluyor. Yeni bir günün doğacağını müjdeleyen buruk tad. Her yeri lekelenmiş, çamurlanmış paltomu çıkarıp pencerenin vasistasına asıyorum. Oturuyorum beyaz sıraya, bacak bacak üstüne atıyorum, yaslanıyorum geriye. Bir sigara gereksinimi duyuyorum, sanki hep içmişim gibi. Kalender'den isterdim şimdi kapıyı açsaydı. O da seve seve bulmaya giderdi okey işareti yapıp. Kapı açılmıyor. Odanın sıcaklığı ve otoritenin güvenli kucağında olma duygusu, düşkırıklıklarımı, kırılmışlığımı beynimin bilinmeyen bir yerlerine gönderiyor, temiz, iyi giyimli, yıkanmış pak insanlarla bir arada olmak, cilalı bir ceviz masanın etrafında diyelim Foucault'dan konuşmak gibi masum istekler içinde yorgunluğa teslim ediyorum kendimi. Kapatılmayı düşünüyorum. Akıl hastanelerini, hapishaneleri, düz anlamıyla haneleri. Ne kadar vakit geçtiğini bilmiyorum ama içim geçmiş olmalı. Kapıyı gürültüyle açıp içeriye dalan ve iki adımda tepemde biten, bir yandan bağırıp küfürler ve tehditler savururken, bir yandan da elindeki copla rasgele darbeler

indiren bıyıklı kirli sakallı sivil giyimli kişiye karşı ellerimle kafamı korumaya çalışıp büzülmekten başka bir şey yapmadan yere çöküyorum. Cenin pozisyonu diye düşünüyorum. En iyisi cenin pozisyonu. Bu pozisyonu bu gece ikinci kez düşündüğümü, bankın dibinde ıssız dünyadan ıssız beni böyle korumak istediğimi düşünüyorum. Kamyon ağırlığında ve fakat Amerikan filmlerindeki o dev kamyonların cevvaliyetine sahip romanlar yazan Vedat Abim duruyor karşımda. Sansaryan Han'da işkence gören devrimciler. Hiç sesin çıkmasın diyorum. Sesim çıkmıyor hiç, bir inilti bile, sadece duruyorum öyle. Bir yandan da kendime her şeyi abartıyorsun yine diyorum acılar arasında. Kapıda birileri daha var ki, onlara dönüp bağırıyor bana girişmekten sesi boğuk boğuk, kim koymuş bunu buraya lan, kelepçesi bile yok, eşşoğlueşşek bir de paltosunu asmış da yerleşmiş. Bu kısa fasıla esnasında düşünüyorum, demek ki diyorum, otoriteye güvenle yerleşmek büyük yanlış. Otoritenin binasının pencere vasistasına bir şüphelinin paltosunu asması çok ama çok büyük yanlış. Lakin kelepçe takılmaması ki bu konu benim de dikkatimi çekmişti ve varsa bir hata, bu Kalender'le iriyarı kamu otoritesi arkadaşının hatasıydı, benim dövülmem yersizdi. Bunlar ve nedense, gençliğimde okuduğum ve unutmadığım *18 Brumaire*'den üç sözcük geçiyor aklımdan. Özgürlük, eşitlik ve kardeşliğin yerine konulmuş üç sözcük: piyade, süvari, topçu. Ama sesimi çıkaramıyorum, darbeler üst üste iniyor. Çouaaaall çouaaaall! (çöl çöl!) diye bağırmak istiyorum, 10 Aralık Örgütü'nün lümpenleri ve süvariler beni bir kilise aralığına çıkmaz sokağa sürüklüyor, darbeler üst üste iniyor.

O esnada kapıda yine bir dalgalanma olduğunu anlıyorum, biri yaklaşıp, amirim, bu o değil diyor beni dövmeye devam edene. Amir geriye bakıyor, kaldırdığı kolunu vurmadan indiriyor. Bu kez bana bakıp, ha öyle mi diyor kızgınlıkla ve sa-

nırım boşuna kendini yorduğuna ayrıca kızarak ve kısa bir an öyle durduktan sonra tekrar kapıdakilere dönüyor, hay yaptığınız işin diye onlar kimse onların yaptıklarına söverek, alayınızın diye üst üste, yani ben şimdi cümle bozukluklarıyla düşündüğümü, evet alayınızın diye başlayan amir kapıya yürüyor farkediyorum, amir kapıya yürüyor, düşünme yeteneğimde mi bozukluk oluştu dövdükleri için, yoksa olan biteni size anlatırken mi bozuluyor cümleler, amir ve diğer kapıdan bakan polisler, cop filan mı araya giriyor, yüklem yerine oturmuyor, zamanı yanlış kullanırım belki, yani kullansam da olur, ama eleştirmen/tanıtıcı büyük bir hazla değinecektir bir yazısında, işte saf ve aktüel romancı ama otorite onu iyice ezmiş, cümle kurmayı unutturmuş diyecektir ve amir hızla odadan çıkıp gidecektir, gidiyor. Kapıyı kapatıyorlar.

Yanlışlıklar, tanıklıklar diyorum kendi kendime, yığıldığım yerden, kafamı korumak için başımda kenetlediğim ve bu yüzden epey darbe alıp her tarafı morarmış, şişmiş parmaklarıma, bileklerime bakarak. Ve diğer yerlerimden, kafamdan, omuzumdan, böğrümden, sırtımdan gelen ağrı sızıları dinleyerek. Ve burnumdan boşalıp sakalımın ucundan damlayan ve ceketime ve pantolonuma düşmüş kan lekelerinin kurumaya başladığını görerek. Yanlışlıklar ve tanıklar diyorum. Küçük bir yanlışlık, işine bağlı dayak makinesi amirin bana bu kadar kısa sürede böyle etkin hasar vermesine neden olmuştu. Muhtemelen amir, yakaladıkları bir eli kanlı katili böyle biraz benzeterek, toplumun linç hislerine tercüman olmak istemiştir. Ya da ne bileyim, otoriteye karşı şiddetli sayılabilecek bir itirazı olan ve eylem hazırlığında olduğunu düşündüğü şüpheliyi dövmek suretiyle o eylemden vazgeçirmek istemiştir. Ben sadece, dedikleri gibi, bir yanlışlıktım. Eh bunca hengâme arasında böyle yanlışlıklar olur, olabilir. Ama asıl so-

run tanıklıkta. Şimdi etkin bir tanığım var örneğin. Duraktaki o sempati duyduğum kırmızı mantolu kadın, polislere fotoğraf gönderme gereğini duymasaydı, bu yanlışlık olmayacak, bu denli tahrip edilmeyecektim. Belki hızla geçen araçlardan birinden duvara işediğim an da görüntülenip polise yollanmıştır. Yukarıda bir odada pantolon askılarına başparmağını takmış ve döner koltuğuna yaslanıp kaşlarını çatarak, bilgisayardan duvardaki ekrana yansıtılan bu kareler arasındaki bağı bulmuş biraz şişman bir müdür yardımcısı, Kalender'i yanına çağırmak için, orta parmağında büyük kehribar taşlı yüzüğün bulunduğu sağ elini, masasındaki butona uzatmak üzeredir. Durmadan dizi seyredenler bilir, aristokrat İngiliz polisiyelerinde böyle sahneler olur.

Tanıklıklar, çağın vebası gibi her yerde ve salgın halinde. Süphaneke sümbül teke, var bir sakatlık bu zihin işleyişinde. Galiba sadece Türkçe düşünebildiğim için. Örneğin Sanskrit ya da Kırmanç dillerinde düşünebilseydim bambaşka veriler ekleyebilirdim içinde bulunduğum duruma. Her neyse, şunu söylemek istiyorum, salonumuzu, eve çağırdığımız eğri ve tozlu konukların akşam gevezeliklerine uygun düzenleriz genellikle. Her biri gizli tanıklarımızdır çünkü. Tespihlerini çekerken veya ince belli bardaklarla çaylarını içip, kurabiyelerini atıştırırken içinde bulunduğumuz durumu analiz ederler. İç organlarımızı görüntüleyen bir doktor, mahkemede beyin tomografisinin bir köşesine gizlenmiş aykırı, karanlık düşünce bölgemizi jüri üyelerine yansız ve yeminli bir biçimde anlatmak için tanıklığa çağrılır. Bu sahne, lümpen bir Amerikan polisiye dizisinde geçse de, doktorların en gizli, ayıp bölgelerimiz hakkında, testislerimiz, yumurtalıklarımız, urlarımız, urlarımızın huyları hakkında tanıklık edebilecekleri bir çağa geldiğimiz gerçeğini...

Kapı açılıyor, Kalender elinde küçük bir pet şişe suyla içeri giriyor. Öbür elinde naylon poşete konmuş eşyalarım var. Yüzüme, ellerime kaçamak bakıyor. Gidebilirsin diyor, suyu ve poşeti uzatarak. Karakolun sağ tarafında taksi durağı var. Yakın. Yere atılmış paltomu zorlukla giyiyorum, öteberimi ceplerime yerleştiriyorum. Kalender beni izliyor. Belli ki üzülmüş ama üzüntüsünü göstermemeyi öğrenmiş, sadece kaşlarını çatıyor. İkimiz tarafından da onaylanmış aşina bir suskunlukla kapıdan çıkıp merdivenleri iniyorum. Topallamayı unutmuşum ama boşveriyorum artık. Arkamdan bakan Kalender de ne düşünürse düşünsün diyorum içimden. Sislerin arasından mat bir güneş aydınlatıyor her yeri, isteksizce. Bahçeden çıkıp sola, nereye gittiğini bilmediğim yoldan aşağı doğru yürüyorum. Sanatı kör bir sadakatla izlemeye ve oluşturmaya yazgılı bu yaralı hayat üşüyor ey okur diye ünlüyorum içimden, elimde zavallı bir yarım litrelik pet şişe suyla. Paltom ağırlaşmış sanki. Birileri, örneğin İstinyeliler, bana "sabırla ve düşe kalka yürümeyi" öğretmeli diyorum kendi kendime.

"Ayapera"

Ayapera'nın kendi kendini yoketmesinin caddeleri.
Bırakılmış bir kentin kar yağışları salgından.

Ece Ayhan

Havalar Yine Isınacak

... yaşamanın başkalarında bunca kolay
olabileceğine akıl erdirebilir misin?
Feyyaz Kayacan

Bu sedir onun sediri. Sızlayan ayaklarını uzatır, koyu kırmızı halı kaplı ot yastıklara yaslanıp oturur. Dizlerini ovuşturur. Ayaklarına örttüğü kareli battaniyenin kıvrımlarını düzeltir. Televizyonda Şaşıfelek Çıkmazı'nı bekler.

Soba birkaç gündür yanmıyor. Odun bitti.
Ama, çok şükür, zaman iteleye iteleye baharı getirdi.
Böyle biraz daha evlerin içi soğuk olur da,
dayanırız artık.
Dayanıklı olmuşuzdur.
Huzura, sükûnete. Uzun sessizliklere.

Niye derseniz, Celal Bey epeydir umumiyetle kendi kendine konuşur da ondan. Bana konuşmayı terketmiştir. Sadece kendince heyecanlı hadiseler, havadisler varsa onları anlatır.
Arada sırada.
Onları da teferruatlı anlatır. Misal, yaprakların damarlarındaki özsuya kadar iner. Pek kurala da aldırmaz anlatırken. İçinden nasıl inerse basamakları kelimeler, öyle. Anlattığı şeylerin yanına yöresine de uğrar.

Böyle sapınca yoldan, yani sözün ucu yolunu şaşırmışsa, ben onu beklerim dönüp gelene kadar.
Şimdilerde niyeyse bırakır bir yerlerde sözü, susuverir aniden. Ben onun anlattıklarından heyecan duyduğu, anlatmaya değer gördüğü özü bulup çıkarmak için çabalarım,
gereksiz teferruatı şöyle elimle sağa sola süpürürüm. Bulunca içim sevinir, yüzüm aydınlanır.
Bana, sözüne ara verip, yüzün aydınlandı der.

Celal Bey, akşamları masaları dolaşır ve bir elinde fotoğraf makinesi elini yukarı kaldırıp herkesin görmesini, ha bak, fotoğrafçı geldiğine göre geceyi ölümsüzleştirmem(iz) gerekir diye düşünmesini sağlar.
Bunu yaparken kendini önemsiz göstermeye gayret eder.
Sorduğumda, "Muhtemel müşterilerimin bütün gün herhangi bir muktedirle boğuşmaktan bitap düşmüş benlerinin, içlerinin önünden, baş edilmesi gereken yeni biriymiş gibi geçmek istemem. Tersine, kimliksiz, sade," diye açıklamıştır bunu.
Bu yüzden, sezonuna göre pardösülü ya da oduncu gömlekli, kır bıyıklı orta boylu bu insanın, onların özel anlarını dondurup sabitledikten sonra derhal unutan biri olduğuna güvenirler.
Gülen temkinli pozlar verirler.
Celal Bey'in fotoğrafları, onları masalarının çevresinde kayıtsız ve uçarı kaydeder. Objektifine gençler sevimli, toy ve talepkâr bakar. Orta yaşlılar bu akşam, bu kentin, bu mekânında diğerlerini toplayabilen erke ve diğerleriyle toplanabilme yeteneğine sahip olmanın pervasızlığından bir şeyler iliştirmeye özen gösterirler bakışlarına. Yaşamlarındaki bazı ufak tefek lekeleri ihmal ederek.
Kendilerinin gerçekleşmeden geçip gidişini seyre dalmış yaşlılar ise, kadehlerini sanki biraz iğreti kaldırmışlar da, bundan mahcup olmuş gibi bakarlar.

Buna benzer tasvirleri çok tekrarladığı için ben de onun sözleriyle anlatıyorum.
Durup bekler.
Bekleriz.
Başka konuya hazırlık yapmaktadır.

Ekseri bir şey örerim o konuşurken. Anlattıklarının özünü çıkarmakta başarısız olunca başım ağrımaya eğilir yavaştan. İlmeklerim de yerine oturmaz.
Kalkıp çamaşırları toplayasım ya da karanlık odaya gidesim gelir. Zihnim başka yerlere uğrar.
Karşımızdaki arsada bir türlü boy atmayan küskün sarmaşığa.
Kediler bekleyip durdular bütün gün oradan oraya varıp, Deli Nuriye niye geçmediyi düşünmeye.
Bir bakarım, Celal Bey zaten susmuş.

Şimdiye kadar hep Celal Bey anlattı bana bir şeyler ya, dedim ben de Celal Bey'den bahis açayım biraz. Ama epey evvelden mi başlayayım, yani Celal'in henüz "Bey" olmadığı zamanlardan mı, yoksa bu akşamdan mı bilemedim.

Kaçış.
Yarı-mevta bir kasabadan, içinden tren geçen o büyülü eve gelmiştik. Bana öyle görünmüştü Saadet Hanım'ın Cankurtaran'daki bir oda ve bir arka odadan ibaret ahşap evi. Ben, kara erik gözlü şey ve o, keçisever yoksul, sedirde yan yana oturmuş, Saadet Hanım'ın kurallarını dinlemiştik. Her on beş yirmi dakikada bir dar sokağın üstünden geçen trenler yüzünden, ne dediğini tam anlayamamıştık. Sadece sevecen parmak sallayışı ve mavi gözleri, bir de Gelincik sigarası kalmıştı aklımızda.

Ağuyla ve ölümle meşhur topraklardan kurtulunca,
eskimiş evi sarsan, sarsmak ne, zangırdatan, bardaklarımızdaki çayı titreten trenler, oyuncağımız olmuştu.
Önce uyuyamamış, derken unutmuştuk onları.
Odun toplamak, nahın çevirmek, çaya inmek için sağlamca yere bastığımız adımlarımızı, alt katta geceleri kesik kesik öksüren Saadet Hanım duymasın diye hafif atar olmuştuk, ilk bunu öğrenmiştik.
Gece karanlığında birbirimize parmak sallayıp gülüyorduk yürürken.

Celal, Sultanahmet'te Kötü Nazif Bey'in fotoğrafçı dükkânında işe başladı.

Yok, bu böyle olmayacak. Çok geriye gittim.
Fotoğrafta boşluklar olmalı der Celal Bey, bakan doldurmalı orayı.
Ben şimdi boşluksuz anlatsam, roman olur.
Sıradan bir hayat bizimki. Herkesinki gibi. O yüzden birkaç fotoğraf göstersem, zaten anlarsınız.

Metin.
Nazif Bey'in oğlu Metin, Celal'in asker arkadaşı, can yoldaşı idi. Bizi, Celal'le beni buralara getiren oydu.
Bitli turistlerle sabahlar, esrar içer, benzi sarı, gözleri kan çanağı dükkâna dönermiş.
Üç beş eve de getirdi Celal. Dolma, çorba koydum önüne.
Gölge gibiydi.
Taylan Özgür'ün öldürüldüğü o kasım gecesi kayboldu, biliyorum. Saadet Hanım haberi radyodan duymuş, ağlamıştı. Bir gün önce sobayı kurmuştuk ve tavada uyduruk gözleme ya-

pıp aşağıya indirince o halini görmüş, telaşlanmıştım. Akrabası sanmıştım.
Sonraları akrabamız olduğunu varsaydığımız çok çocuğa, birlikte ağlamayı Saadet Hanım'dan öğrendim.

Metin'inse ne dirisi ne de ölüsü bulundu.
Nazif Bey iyice kötüleşti. Her söylentinin ardına düştü. Küçük Ayasofya'dan Yedikule'ye her izbeye, viraneliğe baktı. Saatlerce dükkânın duvarında asılı duran ve pîrimiz dediği Nikolai Andreomenos'un kapkalın bıyıklı ve gür sakallı portresinin karşısında oturdu, düşündü.
Vitrinindeki rötuşlu gelin-damat fotoğraflarını kaldırdı.

Yaz pazarları.
İkindileri Cankurtaran'dan trene binip Menekşe'de inerdik. Saadet Hanım'ın tanışı Melek Abla, bana japone kollu entari dikmişti. Onu giyerdim. Celal belli etmeden etrafı süzerdi, bana kim bakıyor diye.
Basın Sitesi'nin bakkalı Mikail Bey'den gofret, çekirdek alırdık. Ünlü sanlı insanlara, mavi atlara, isyancı evliyalara, Kara Muratlara, Thilda'nın kedisi Bilanda'ya rastlayabilirmişiz.
Öyle derdi Celal. Nazif Bey'dendi hep bunlar, bilirdim.
Altgeçitten sahile iner, denize giren çocuklara, teneke semaverlerden çay dolduran tasasız pazar piknikçilerine baka ede, güneşi denize indirirdik.

Manzara.
Kötü Nazif Bey karşı kaldırımdaki koca akasyanın gölgesine sığınarak geçenleri tanıtırmış.
Bazen.

Keyfi yerindeyse.
Bu dik yürüyen, para basanların müdürü. Adının bir harfini tedavülden kaldırmış. Şair.
Şu saçları açılmış gözlüklü, Kapalıçarşı'daki Bedesten'de kelimeleri kuyumcu terazisinde tartıya çekermiş. Şair.
Şu müstereddit adımlı kişi, kelimeleri sırtında taşımaktan kambur olmuş. Hikâye yazar.

Acemi yürüyüşçü.
Kız, sana iş buldum dedi etekleri zil çalarak gelen Gönül Abla, avril beşi konuşuyorduk iki komşuyla, lodos, yağmur kıyamet dışarısı. Dört kadın onayladık.
Artık Zeytinburnu Mensucat'ta ortacı Bahar ve sabah 6:35 müşterisi trenin. Celal biraz bozuk.
Haziran'da Saraçhane'ye akan binlerin arasında, sendika pankartının altında fotoğrafımızı çekti yine de.
Terli ve iki aylık işçi acemiliği ile bakmışım dediğine göre, şaşkın.
O fotoğraf sandıkta. Çıkarıp bakarım arada: Sevinçli bir acemilikmiş benimki.

Pis sene.
Sıkıyönetim geldi. Fabrika Çorlu'ya taşındı. İşsiz kaldım.
Gönül Abla'yla sarınıp bürünüp Çarşamba'da Hacı Musta'fendi'ye gittik. Verdiği muskayı Celal'in yastığının içine diktim. Okunmuş yedi baklayı türlü yemeklere gizleyip yedirdim. Yatırlara herle kavurdum. Meryem Suresi'ni ezberledim, 41 sabah okudum. Kırk birinci günün sonunda, tarife göre o işi yaptık. Olmadı.

Eyüp'teki Dişsiz Saliha'ya da gittik. Üsküdar'daki Oflu Hoca'ya da. Olmadı. Celal birtakım tuhaflıklar sezdi ama kuşkularını sakladı.
Baktım, olmuyor, vay benim kimsesizliğim deyip, peşini bıraktım.

Durup durup ağlamalarım oldu. Vara yoğa ağladım.

Nerede çocuk gördüysem, o gülüşlerini, sevincin, öfkenin, üzüntünün o saf hallerini gördüysem, gizli gizli, yerine göre açıkça,
sevdim
sevdim onları. Avundum.

Göç.
Yüksek kayalardan sular dökülür.
Bahar yerinden yurdundan sökülür.

Böyle manzumeler yazmışım.
Ne zaman?
Ortaokulda, annem sağken, babam kızgınken. Bilmişim kaderimi. Göçlerle, yıkımlarla büyümüşüm. Kalabalık yeller katmış önüne sürüklemiş.
Neyse, Celal'i bulmuşum da durulmuşuz biraz.
Esenliğimiz sürmüş gelmiş. Beş yıl olmuş. Tencere kaynamış, pazar gezmeleri, vapura trene elde sepet çanta, sere serpe yayılış. Birazcık özlem çiçekleri açmış içimizde, o kadar. Kimse gelip bizi bulmamış. Üstümüze şarjör boşaltmamış.
Ama gök gözlü güzel Saadet Teyze ölmüş. Samatya'ya, düzayak bir eve göçmüşüz. Kötü Nazif Bey dükkânı köfteciye devretmiş, bilinmedik bir yere gitmiş. Celal seyyar maki-

ne ile adliye önüne, arzuhalci Laz Salim'in yanına mevzilenmiş. Köftecide bulaşıkçı olarak işe başlamışım. Trenden vazgeçmemişiz. Sabah Samatya'dan binip Cankurtaran'da inmişiz. Bir kedimiz olmuş iş dönüşü kapı önünde bizi bekleyen.

Dekorlar, müşteriler.
Alman Çeşmesi yanı, "vakvak ağacının" yerine dikilen çınarın altı.
Adliyeye işi düşenler, okulu asan yeniyetmeler, izinli onbaşılar, gizli sevenler.
Köprü.
Avareler, bacalarını yıkıp aşağıdan geçen tekneleri seyredenler, "bulkarayıalparayıcılar", "düşseverler."
Yemiş İskelesi ve hal.
Niğdeli Kürt hamallar, çıplak ayaklı kayıkçılar, kabzımallar, şoförler, hele de muavinler.
Rüstem Paşa Camii duvarı.
Urgancılar, hasırcılar, bıçakçılar, tablacılar, tahmisçiler, şekerciler, oturakçılar, garsonlar.
İtalyan Merdiveni.
Takım elbiseli, tayyörlü "tahayyülü geniş" insanlar. Dalgın bankacılar. Kadim Galata mösyölerinden ders almış kurnaz tecimenler.
(Bu tırnak içindekiler, Celal'in anlatırken üstünde daha da oyalandıkları.)

Günlük.
Celal Sirkeci'de bir yerle anlaştı. Fotoğraf çekmeye düğüne nişana sünnete davete gitti.
Trikotaj atölyesinde makineci oldum. Binlerce orlon kazak ördüm.

Sonra kreşte yardımcı eleman. Her işi yapan.
Nursel Öğretmen günlük tut dedi. Tuttum.
Gazeteleri okudum, yazdım. Baca tüttü, onu yazdım. Horoz öttü, onu yazdım. Başımın karnımın ağrısını, kasete doldurduğum türküleri, grafon kâğıttan sınıf süslerini, 1 Mayıs'ı, Ecevit'in Taksim mitingini, Gönül Abla'nın kırmızı Ford'unu. Nursel Öğretmen tırnağıma pembe oje sürdü, onu da, kreşin çocukları pembojeee, pembojeee diye çığrıştılar, onu da. Taşınmalarımızı, taşınmalarımızı...
Hep yazdım. Defterler doldu.
Gene sıkıyönetim geldi. Herkesi içeri doldurdular. Gençleri vurdular, astılar. Celal korktu.
Bırak artık yazmayı, dedi. Bıraktım. Defterleri önce sakladım, sonra yaktım.

Sıkıntı.
Şöyle kimi zaman insanın şakağından çenesine doğru verevine inen keskin, kıyıcı, ağrı gibi bir şey. Ya da bir şey soruyorlar da yüzüne bakıyorum sadece soranın, öyle bir şey.
O kışı hiç unutmadım.
Köyleri "boşaltılınca" zorla, İstanbul'a sürülüp sürüklenip geldi babamgiller, dayımgiller, bibimgiller, Celal'inkiler. Karşıya, kondulara.
Ama kimse kimseye ilişmedi, teyellenmedi. Herkes, çocuklar bile yaşlanmış, eskimiş, kırık.
Bir iki yeğeni işe koydu Celal. Karaköy'de dökümcüye, Kasımpaşa'da hurdacıya. Çay ocağına. Sonra duyduk ki türkü barda fedailik, otoparkta değnekçilik gibi işlere heves etmiş çocuklar, içkiye kumara bulaşmışlar. Kimseye yâr olmadılar.

Celal'in çektiği, kuzenlerle, yeğenlerle, daha birtakım halalarla yengelerle çay bahçesinde yeni yeşermeye başlayan ağaçla-

rın yüzümüzü gölgelediği fotoğrafın arkasında, ben bize demişim ki, İstanbul'a sürgün gelen boynu bükük yabansı otlardan bir demet.
İyi hatırlıyorum, onları Skoda kamyonetle Pendik'in arkalarına doğru uğurlarken, bu üvey memleketin koltuğunun altına başımızı sokmuşuz, şöyle, kolunu kaldırıp omuzumuzu sarsa ne olur sanki, de demiştim Celal'e.
Yani buna benzer bir şey.
Yanımızdan lüks, cafcaflı bir araba, içinde sağlıklı sarışın gençlerle ve yüksek sesli müzikle geçmekteydi, duyamamıştı ne dediğimi sanırım, yüzüme uzunca endişeyle bakmış da iç çekip soluğunu koyvermekle yetinmişti.
Bizim için kolunu kıpırdatmayan yurdumun, gıpta etmeye, özlem duymaya bile evrilmemiş çocuklarıyız, demişti o günün akşamında, yemek yapamadığım için çay peynir ekmekle geçiştirdiğimiz sofrayı toplarken.

Düş.
Böyle Celal Bey'i anlatmaya koyulmuşken, bir baktım son zamanlarda pek olmayan bir şey oldu. Celal Bey bana dönüp dün gece gördüğü düşü anlatmaya başladı. Belli ki bütün gün kafasında evirmiş çevirmiş, işin içinden çıkamamış: "Balat'ta, o kırmızı tuğlalı evin bahçesindeyiz," diye başladı. "Kurbağacık anahtarıyla işlemeye işlemeye pas tutmuş tulumbamızın cıvatalarını sökmeye çalışıyorum. On bir kara giysili gözlemci varmış bahçede. Şortlu bir Japon sürekli gülerek son model makinesiyle beni belgeliyor. Şimdi bu adam sürekli ellerime zoom yapar, bütünü kaçırır diye düşünüyorum. Japona Haliç'in martıları ünlüdür, martıları çek diyorum. Anlamıyor. Gözlemciler bir ağızdan konuşuyorlar, daha doğrusu üçü dördü konuşuyor, ötekiler tuğla duvarın arkasına dikmişler göz-

lerini. Bir ses, bando ne zaman gelecek diye soruyor. O sırada cıvataların birini döndürmeyi başarıyorum. Dışarıdan, yoldan alkış sesleri ıslıklar duyuluyor. Birden Ali Rıza amcam ve bir rahibe, hızla bahçeye girip, 'beyler gösteri bitti, herkes dışarı' diyerek gözlemcileri ve Japonu bahçeden çıkarıyor. Rahibeyi tanıyorum. Fırından her gün çokça ekmek alıp aheste kiliseye tırmanan orta yaşlı olanı. Sonra ikisi hadi gidip Mahmut'un kahvede bir tavla atalım diye çıkıyorlar. Rahibenin lacivert uzun harmaniyesi rüzgârda savruluyor, vay be, Ali Rıza amcama bak diye gülüyorum. Derken seni görüyorum ama sen bu olan bitenden habersizmiş gibi merdivenlere oturmuş kitabına dalmışsın. Demek ki beni kimse önemsemiyor diye düşünüp üzülüyorum bu sefer. Öbür cıvatalara girişecekken, kan ter içinde uyanıyorum."
Celal Bey'e, olur böyle bazen diye gülümsüyorum ama yorum yapmıyorum. Rüyada da böyleydin zaten deyip, televizyona dönüyor.

Masal.
Kreşte çocuklara Eflatun Cem masalları okurdum önceleri. Okuya okuya ezberledim hepsini. Artık okumayan, anlatan "anne" oldum.
"İçlerinden birisi, âhu bakışlısı değil; püskürtme benlisi de değil: ayın on dördü sultan, güvercin topuklarına basa basa, elâ gözlerini süze süze şehzadeye doğru gelir" diye anlattıkça gözlerini aça aça dinlerlerdi.
Bir gün o çocuklardan biri, biraz solgunca olanı, masalı dinledikten sonra sordu: Bahar anne sen çok zengin misin?
Şaşırdım biraz ama, evet dedim niyeyse. Islanan gözlerimi sakladım.
Bitmez tükenmez "kriz"lerden biri daha geldi, kreş kapandı.
Bir kez daha işsiz kaldım.

Ara.
İnsan kendini yeniden yapamaz ki. Görüyorum, bazıları hep bunun için uğraşıyor. Ben de kaç kez denedim. Olmadı.
Hep kaçkın, kaçak, ipe sapa gelmez, şöyle sereserpe bir ruhum olsun, engin denizlere ve diğer bilmediğim yerlere gideyim istedim.
Bilmediğim insanlarla tanışayım.
Bilmediğim dağ, vadi, nebat, hayvan göreyim. Hayretten hayrete varayım. Deli atsın yürek. Olmadı.
Daha doğrusu bir defa oldu ve bitti. Celal'le kaçtık ve hakkımızı kullandık.
Kader öyle dedi: siz hakkınızı kullandınız.
Sonra kıtlık hücum edince ruhumuzun üstüne,
sindik kaldık.
Sabitlikte, basitlikte durduk. İstanbul'u ülke bildik. Sine sine, yarıbüklüm, yavaşça, kendimizi belli etmeden içinde kımıldayıp, gidebildiğimiz, boyumuzu aşmayan köşelerine gidip, onunla yetindik. Öteki, vahşi, yırtık bir hayat varsa da merak edip bakmadık.
Hattâ, öyle ki, bazı sabahlar dünyanın bollukla dolu olduğunu sanarak, yani ne bileyim, öyle bir hisle uyandık. Hiçbir sebep yokken üstelik. İstanbul'un içinde. İstanbul'la birbirimizi onayladık.
İyi de ettik. Sanki.

Tarlabaşı. Kısmet Apt.
Haliç'in kokusundan bezdik. Tarlabaşı'na, şimdiki eve taşındık. Ev sahibimiz Kerküklü Hacı İzzettin Bey, bizi pek sevdi. Bir tek ramazanı bilmeyişimize üzüldü. Kirayı almaya her uğradığında, üç beş kelamdan sonra sözü, avukatının Selanik'teki Rum'dan bu apartmanı nasıl "hesaplı" satın aldığına getirirdi.

Tanrı öbür dünyasını da şen eylesin, geçen yıl öldü. Kirayı artık Almanya'daki kızının hesabına yatırıyoruz.
Alt katımızda dünyanın en kalender dişçisi muayenehane açtı. Girişi ise Nevra ve Büşra Hanımlar kiraladı. Akraba olduklarını bildirdiler, aldık, kabul ettik.

Arka boşluğa bakanı Celal karanlık oda yaptı. Pencereye kapıya kalın siyah perde, fotoğraf basmak için gerekli masa, raf, araç gereç, muhtelif sıvılar...
Odanın tuhaf bir kokusu oldu.
Ben de bir köşeye dikiş makinemi ve kitaplığı yerleştirdim. İkindi ile akşamı birleştiren saatlerde radyoda Nevzat Atlığ'ın yönettiği uykulu yorgun koroyu, açık pencereden gelen kuş cıvıltılarını dinleyip kitap okudum. Yandaki binanın çatı katında oturan travesti komşumuz o saatte uyanıp Mine Koşan dinlemeye başlamışsa, radyoyu kapatıp, ona kulak verdim. Nazif Bey'den kalan kitapların hepsini okudum. Apartmanların arka duvarlarının baktığı bu avluda, en çok da köylerin kırlarını hırçın hayatını anlatanları sevdim. Çokça düş kurdum.

Ders.
Celal bana fotoğrafçılık dersleri verdi.
Şu mercekle çekersen çektiğin cismin ya da şahsın çevresi çok detaylı, dolayısıyla kalabalık görünür. Odağın bulanır.
Işık şuradan gelirse burun yüzü sertleştirir.
Önce çerçeveyi çizmek lazım. Objektife bakanın sade kendini değil, dünyasını da içeri al.
Şu arkadaki eski taşın dokusuyla yüz'ün çizgilerini hafiflet.
Öyle görüntü al ki hem geçmişi hem geleceği içersin.
Bahtın kara ise gözün de kara çıkar. (Bu sonuncuyu ben uydurdum.)

Rötuş. Yüzde, alında, göz altında hayatın biriktirdiği çizgileri temizle. Yapıştırılacağı vesikaya, gireceği çerçeveye, asılacağı duvara tahammüllü olsun.

Böyle zamanlarda nedense bu İstanbul'u, bu olağanüstü fotoğraf âlemini bize açan Kötü Nazif Bey aklıma gelirdi. Ömrü fotoğraf çekmekle geçmiş o iyi insanın,
hiç fotoğrafı yoktu. Yüzü gitgide eriyip kayboluyordu zihnimde. Annem gibi.
Gizli sızı.

Kayıplar.
Nevra Hanım çok yaman çıktı. Tünel'de kafe açıyorum diye duyurdu ve açtı.
Bana da iş teklif etti. Köftecide çalışmışsın, iş deneyimin var dedi. (Tanrım, niye ben böyleyim, herkese her şeyimizi anlatmışım!)
Tamam dedim. Celal biraz meyus oldu.
27 mayıs cumartesi işe başlayacaktım. Kendimi ölçüp tartmıştım. Orta yaşın ikilemleri, gelgitleri. Ele bir türlü geçmeyen, ele geçer gibi olup kaçıveren fırsatlar.
Şimdi yeni iş, uzun mesai saatleri, yorgunluklar.
Bütün bunlar kafamda, biraz buruk, Balıkpazarı'ndan geçip Galatasaray'a çıktım.
Baktım, karşıda kadınlar oturmuş. Üstlerinden, beyaz bulutların arasından martılar uçuyor, okulun yüksek demir parmaklıklarına sinirlice konup kalkıyor. Simitçi arabasını borulu heykelin yanına çekmiş. Köşelerde polisler.
Kayıplarını arıyorlarmış. Çocukları, eşleri, yakınları. Dediklerine göre devlet kaybetmiş. Ya da kaybedeni bulmamış. Önüm-

den, gözünü karşıdaki kadınlardan ayırmayan beş altı yaşlarındaki kız çocuğunu elinden çeke çeke götüren hırçın yüzlü bir kadın geçti postaneye doğru.
Benim hiç vuku bulmamış, kayıtlara geçmemiş kadim kaybımı anımsadım o çocuğun inadında. Bir yandan da Taylan'dan bu yana kaybedilmiş o güzel bakışlı insanlar geldi aklıma.
Nevra Hanım, iş,
biraz daha beklesin dedim.
Gittim beyaz yaşmaklı, güllü dallı pazen entarili birinin yanına oturdum. Esmer, yumuşak derisi buruşmuş elini tuttum. Öyle biraz kaldım. Gözlerini aradım. Uzaklardan geldi gözler, kısaca, serin baktı, bakıştık. Öbür elindeki çerçeveli fotoğrafı işaret etti. Anladığımı anlayıp, elimi sıktı.
Nevra Hanım geç gitmeme kızdıysa da belli etmedi.

İtiraf.
Gördüğünüz gibi tanımsız bir hayat bizimki. Doluya koysan almaz, boşa koysan dolmaz. Bazen düşünüyorum, gelip geçici hayatla böyle kâh küskün kâh barışık, uzlaşıp gitmeli miydik? Yoksa inandıkları bir şeyler uğruna onu yok sayanlar, küçümseyenler gibi hayata hor davranıp, daha acıtıcı, yıpratıcı mı olmalıydık. İnsanın üstüne aniden kâbuslar kâbuslar yükleniyordu. Bunlar hızla inmekte olan şefkatli bir anne tokadı değildi ki, azıcık eğilerek ya da yanağımızı ufalayarak savuşturabilelim.
Ama işte hayat tehlikeli ve korkutucudur deyip, her gün kafede yüzlerce kadeh, bardak, tabak, fincan yıkamayı yeğliyorum. Bununla yetiniyorum.
(Şimdi ben neyi itiraf ettim?)

Mahur Beste.
Celal Bey, bir sene boyunca, neredeyse her sabah kalkıp evin karşısında iki bina arasındaki boşlukta duran Servet Efendi'nin eskici tezgâhının fotoğrafını pencereden çekmeyi alışkanlık edindi. Servet Efendi boşluğun önünü oluklu saçla kapatmış, arabanın girip çıkmasına uygun bir kapı yapmıştı. Sabah uyandığımızda asla göremediğimiz ama akşamları boş halde getirilip bırakılan camlı poğaça arabası, Servet Efendi'nin tezgâhıyla yan yana dururdu. Tezgâhın üstü yağmurlu günlerde mavi muşambayla örtülürdü. Diğer günlerse, kitaplar, plaklar, kasetler, radyolar, teypler, saatler, telefonlar, tabaklar, biblolar, oyuncaklar düzgünce sıralanmış olurdu. Sekiz gün üst üste Teksas Tommiks'lerin arasında duran, ortasındaki sekizgen sarı zeminde büyükçe bir sol anahtarının bulunduğu *Mahur Beste* isimli kitaba zoom yaptı Celal Bey. Dokuzuncu gün tezgâhta bir Zeiss Ikon Nettar gördü, aşağıya bakmaya indi ve satın aldı. Komşu olduğumuz için ederinden ucuza ve yanında hediyesi *Mahur Beste*'yle.
Ben, "Mahur Beste"yi Ahmet Kaya'nın bir şarkısı olarak iki yıl önce İstiklâl'in kasetçilerinden duymuş çok sevmiştim. Sonra kasetini almıştım. Dinlerken gözlerim nedense hep umutsuz, gölge etmeye hevessiz bir bulut arardı yukarılarda.
Celal Bey, Servet Efendi'nin arabasındaki nesnelere İstanbul'un yeraltı zenginlikleri diyordu.
Şimdilerde Servet Efendi işi büyüttü. Dolapdere'de depo tuttu. Her türlü oto parçası ve ona mal getiren adamları var. (Aracınızdan jant kapağı, silecek, teyp vb. eksilirse bizi arayın, Servet Efendi'ye telefon ederiz.)
Atiye Hanım'a çok üzüldüğüm için *Mahur Beste*'yi yarım bıraktım. Ama "Sevginin, merhametin eşiğini hiç atlamamayı" seçmişleri kulağıma küpe ettim.
Belki bir gün bitiririm.

Güvercin.
Penceremize konar.
Keşke ben de o dal senin, bu tel benim peşine düşsem. Gitsem bahçelere, aralıklara teraslara baksam, ahali ne söyler, ne çığırır.

Kurumsal.
Hiç memur tanıdığım olmamıştı. Ta ki Zeyrek SSK'da çalışan şişman, gözlüklü Gülümser Hanım'ı tanıyana kadar. Şefti galiba. Ya da müdür muavini. Kış günüydü ve kar yağmıştı ve kayıp düşmüştüm yokuşta ve yaz sonundan bu yana üçüncü ya da dördüncü gidişimdi yanına ve ikinci sınıf şef odalarında hazeran sandalyeler ve kontrplak şef yazıhaneleri olurdu ve beni böyle gıcırdayan bir sandalyeye oturtmuştu ve dolmakalemine mürekkep çekiyordu Pelikan marka mürekkep şişesinden ve kaloriferler çok yanıyordu ve gelip bir şeyler soranlar, bir evrak imzalatanlar oluyordu boyuna ve terliyordu Gülümser Hanım.
Günlerimi toplatmaya gitmiştim. Dilekçe vermiştim. Gide gele, ne yaptıysam, kendimi bir devlet memuruna sevdirmiş, benimsetmiştim. Trikotajcı eksik yatırmıştı primimi. Arşive, Zeytinburnu şubesine ve Fatih şubesine ve daha başka yerlere yazılar yazılırdı, her gidişimde sadece bir yerden cevap gelmiş olurdu ve o cevap güçlükle bulunup dosyaya konurdu.

Dosya böyle böyle "tekemmül" ettirildi.
Emekli oldum. Gülümser Hanım'a lokum götürdüm, aynı sandalyeye oturtup zile bastı, bir süre sonra gelen odacıya çay getirmesini söyledi.

Karşı.
İki kez Dolayoba Taşlıbayır Camii'ne, oradan da mezarlığa gittik. Birinde babam için, hiçbir şey hissetmemeye çağırdım kendimi gözyaşları içinde, birinde Celal'in dayısı için.
Kar fırtınası. Üstü başı perişan beş on insan. Aşina, kayıtsız, semiz bir imam. Babam böyle bir günde gitmeyi yeğlemişti öteye. Dayı beni köyüme götürün demiş ama namümkün bir istekmiş bu. Öyle naklettiler. Babamın aksine pırıl pırıl bir havada, kuş cıvıltıları arasında, son sırasındaki gençlerin gizlice gülüştüğü bir cemaatle götürüldü. Tabut Kurtköy Mezarlığı'nı yadırgadı, dedi kızı Cemile. Nezo yengemiz de bastonuna dayanıp, ölüm yıkılsın evin diye ilendi. Kendi dilimizde ağıt yaktık içten gelen incecik gece seslerimizle.
Bir kez de yine Pendik'te Aspava meyhanesinin yanında, bodrum kattaki düğün salonuna götürdü Celal'in vaktiyle işe koymuş olduğu yeğenlerinden biri. Sarkık bıyıklı kirli sakallı erkekler ucuz kokularıyla arada öz diliyle kargış eden çatkılı görümceler yengeler cıvıl sim makyajlı kızlar sürüyle çocuk plastik tabak kuru pasta kola masa altlarından afyonlu şarap müziğin sağır dibi ter ter hop hop hey hey tey tey halay oyun takı töreni, trenle
Haydarpaşa.

Pışpışlanma.
Bunu bilir, bunu söylerim. İnsanın pışpışlanmaya ihtiyacı var. Mesela titreten menhus bir zemheride kuşluk vakti birden yüz gösteren güneş, insan azıcık pışpışlansın diye icat edilmiştir. Celal'in de yaşlandıkça pışpışlanmaya meyli arttı. İster ki zemheri sabahındaki güneş gibi arada yüzüne vurayım. Bunca zamanı birlikte biriktirince, yani özetle, yaşlanınca insan, bu tür istekleri hak görüyor kendinde.

Romatizmaları, eklem ağrıları fazlalaştı Celal'in. Sağlık bilgisi edinme merakı yüzünden gazetenin verdiği kuponlar biriktirildi ve üç ciltlik Mayo Klinik Ansiklopedisi karanlık odadaki kitaplığa Eflatun Cem ciltlerinin yanına yerleştirildi. Bizi durmadan pışpışlayan uzmanların, tabiplerin programlarının müdavimi olundu televizyonda. Artık çoğu konuşmalarımız hastalık üstüne.

Lüzumlu adresler.
Hastane üç dört sokak ötemizde.
Karadeniz pidecisi caddeyi geçince karşıda. Yumurtası biraz sıvı Trabzon işi kavurmalı pidesi makbulümüz.
Kastamonu pazarı (tilkiburnu mantarı, tahin pekmez için bilhassa lüzumlu), yakın. Yürüme on dakika.
Karakol yan yollardan birinde. Kararmış duvarlarını koyu yeşile boyadılar geçenlerde.
Kitap fuarı. Az yokuş tırmanıp İngiliz Konsolosluğu'nun önünden geçilir.
Güzleri. On beş gün. İki yıl önce mi, üç mü, gitmiştik, Adalet Ağaoğlu Hanımefendi Onur Yazarı idi, Celal Bey fotoğrafını çekmişti. Thilda Hanım'a rastlamayı umdum hep fuar günlerinde. (Rastlasaydık Bilanda yaşıyor mu diye soracaktım.)
Sonra Cadde-i Kebir'de İnci. Profiterol.
Az beride ise "Şahları da Vururlar."
Cenaze levazımatçısı, Çiçek Pasajı'nda. Kırımızın ortasında nadir çiçekler gibi kalmış üç beş madama mösyöye hizmet sunar. İşleri kesat. Camları tozlu.
Camları her zaman parlak gelinlikçi (vitrinini seyretmek için lüzumludur) ve Süleyman'ın kahvesi ise Hacopulo Pasajı'nda.
Kedili düğmeci ve sahaflar Aynalı Pasaj'ın yanında, Aslıhan'da. (Ayda yılda bir de olsa, lazım olmaz mı bir sedef düğme ve sevilecek bir kedi, okunacak Peride Celal).

Celal Bey.
Arkadaşları ona Celal Bey demeye başlamışlar. Ne zaman? Bilmiyorum. Bir zamandır böyle. Süleyman'ın orada oturur gündüzleri.
Kiliseye giden yolu serinleten ikindi gölgesine.
Alçak kürsülerde.
Fanzin çıkaran şair çocuklarla, tombalacılarla, dolaysız bakışlarında küçük kıvılcımlar ve koltuğunda Agos'lar Hrant'la, Nevizade'de akşam vardiyasında çalışacak garsonlarla, Alkazar'a yeni gelmiş, gülüşleri nüanslı Onat'la.
Ayakkabı boyacısı Arap'la.
Taşplak'ı gür bıyıklı türkücülere hazır etmek için gündüz alacasında didinip yorulan ve şöyle bir muhabbet ortamı var mı diye bakınan Saygı'yla. Kırmızı kalpli kitapları basan Erdal Bey'le.
Ara Bey de gelirmiş ara sıra, üstünde hep hırkası olurmuş, sevmediği birini görürse ki bunlar epeyce kalabalıkmış, oturmazmış. Yürürken ağzının içinde bir şeyler söylermiş.
Geçip gittikten sonra biraz kenarda kahvesini yudumlayan ressam Esat yine kâinata küfretti diye tercüme edermiş.
Celal çekinir ondan nedense. Her seferinde saygıyla yerinden kalkmaya davranır.
Çırak korkusu gibi bir şey der.
Ne bulurlar bu adamda bilmem. Birkaç kez Celal Bey'i konuşması için kışkırttıklarına tanık olmuşluğum var. Çünkü Celal Bey bir mevzuda konuşunca, Allah var, iyi konuşur. Öyle ya o kadar arkadaşı sanırım bunun için birikmiş.

Son.
Az sonra Şaşıfelek Çıkmazı başlayacak.
Belki ileride, havalar biraz daha ısınınca devam eder, boşlukları doldururum.

Koyu Kırmızı

Biraz karanlık mahalle; dar, yokuş sokakları, kasvetli, kalın, iki üç katlı, küçük pencereli, asık suratlı yıpranmış evleri, İsevîlerin mi Musevilerin mi Müslümanların mı belli değil adak yeri, köşesinde eğri ihtiyar akasyası.

Bu evlerin birinin alt katını dışarıdan bakanlar bilememiştir. Dışarıdan zaten, âdettir sabaha karşı çok kişi geçmez, geçenin gönlü bulanıktır, başka başka şeyler üstüne yönelmiştir.

Bu yüzden, o alt katta Eğinli bir kızın yer yatağında oturup kemgözlü ecinnileri kovsun diye annesinin duvara astığı üzerlikotu nazarlığına yüzünü dönüp ağladığını kimse bilmez. Kimse bilmez, dışarıdan geçenler de, içeride olanlar da. Çünkü ağladığını babasından ve annesinden ve küçük kardeşinden daima ve özenle saklamıştır, bunu başarmıştır ve bu başarısını önemsemiştir ve bunu başarmak için tüm zamanlarda, sofrada, teneffüste, okurken, şakacılara karşı, az, hepi topu üç beş kişi de olsa şakacılara karşı kendini olabildiğince ciddi tutmuştur ve bu sebepten okulundaki arkadaşları ondan biraz çekinir olmuştur, isteklerine olur verir olmuştur, sarışın, solgun bakan ve nedense süt kokulu parfüm sürünen öğretmenin gözünde kayısı gözlü ama olgun olmuştur. Eğinli kız, babası yüzünden ilk, altı iken ağlamıştır, okula annesiyle gittiğinin ertesi günü, sebepler arayıp bulmuştur, canı istemiştir, sonra gözlerini silmiştir, babası her gün henüz ortalık ağarmadan ayaklanmıştır, kalkmıştır yatağından, anne elinde peş-

kir beklemiştir, karanlık banyoda yıkanmıştır el yüz, asılıdır kapının ardında meşin ceket, iki, bilemedin üç sözcük fısıldaşılmıştır, zalim bir öksürük de olmuştur arada kışsa, soğuksa, işte o babası yüzünden. Sonra unutmuştur niye ağladığını, babasını, çok istediği ve şakacı kızlarla gösteride giyeceği ekose etekliği unutmuş, yine anımsamıştır küre biçiminde gece lambasını, yukarı mahallede penceresinden deniz görünen kapıcılı apartmanda oturan Aybüke'nin ayılı sincaplı odasında duran. Unutmuş, sonra yine anımsamış ve gizlice ağlamıştır. Annesinin duvarda asılı tılsımına karşı ağlamıştır, bu yıl ortaya yazılmayı umarak. Tahta kapının aralığından annesinin gözlerini görür gibi olunca yatağın öbür ucunda yatan Servi'ye eğilmeyi, üstünü örtmeyi ya da yorganın altına saklanmayı bilmiştir. Çorba içerken sabahları masanın muşambasından gözünü ayırmamıştır annesi soru sorsun diye, annesi soru sormamıştır. Soru sormak yerine, bir şey bulaşmış gibi Servi'nin ağzını silmiştir elbeziyle. Süpürgeyle faraşın bulunduğu köşeye de bakmıştır. Başının çatkısını sıkılamıştır. Beslenme çantasını eline almıştır, dünden kalan poğaçanın yanına bir domates ve varsa belki bir salatalık eklemiştir. Saçını okşamıştır, gözüne bakmıştır. Ama soruyu sormamıştır. Hangi soru sorulacak derseniz, hiçbir soru sorulmamıştır.

Eğinli Cafer, bu 34 numara diye düşündü kapıdan soğukça bir ekim havasına çıkarken, yakasını yukarı kaldırıp. Bizi dinliyor gizlice, bir planımızın olmadığını, her şeyi oluruna bıraktığımızı, çaresizliğimizi, rüzgâr nereden eserse oraya savrulacağımızı görüyor, o yüzden gaddar davranmıyor. Hattâ bin yıllık Çapanoğlu Sokağı'nın kırılgan, göçmen tabiatlı şefkati sarkıyor üst kattan, yorgun, yüksek ökçeli, koyu kırmızı rujlu gece işçisinin sessiz sessiz merdivenleri tırmanma şefkati örtüp sarmalıyor havayı, evi, sokağı ve şefkat deyince, Zarife'nin dola-

bın alt çekmecelerinde köyden gönderilen dut kurusu torbasını arayıp bulma anındaki boyun büküşü. Yukarı caddeye tırmanıyor, zinde, seri.

Siren sesleri. Demir kepenklerin önüne dizilmiş boş bira fıçıları. Gecenin masmavi sürek avı dümtekleri susmuş. Fıçıların arasına ve öteki gizemli girintilere uzanmış biyolojik insan atıklarının bir yerleri patlamış spor ayakkapları, yana düşmüş kolları ve o ayakların, kolların arasında birbirlerini kollayarak ve çeşitli şeyleri dikkatle koklayarak gezinen tedbirli gece kedileri.

Yerdeki kaygan şeylere basmamaya dikkat ederek yürüdü Cafer, büyük kızının sabah ağlama seansları aklında. Dükkânlardan sızan deterjanlı pis sıvılarla parlayan ana caddeden karşıya geçti, Nevizade'den İstiklâl'e çıkan soluk, çizgili yüzlü, iki yanından saçlarına kır düşmüş garson hemşerisinin selamını alırken de hâlâ kızını düşünüyordu ve kimsenin güvenmediği ve değerlendiremediği ve tanrının da ne olacakları hakkında bir karara varamadığı belirsiz insanları ve kedileri. İngiliz Konsolosluğu'ndan aşağıya yöneldi. Hemşerisinin selamına yeterli içtenlikte yanıt verip vermediğini düşündü. Dedesinden tembihliydi, selamın kalpten olsun, derdi. Atlarını nallatmaya gelenlere gülen gözlerini de katarak öyle içten "aleykümselam" derdi ki, adamlar beş dakika sonra tüm sevincini, sıkıntısını anlatmaya başlardı. Her nalladığı hayvan için bir çivi atardı dedesi gaz tenekesine. Öldüğünde üç gaz tenekesi dolusu nal çivisi birikmişti ahırda. Alt geçitten karşıya geçip o beyaz üstüne siyah harfli dişçi tabelası yerinde mi diye bakındı, yerindeydi ve Dişçi'nin ışıkları yanıyordu. Dedenin çivileri, Dişçi'nin ışıkları. Memnuniyet duydu kendinden. Huzursuz divanında kim bilir hangi eski, epeski, naylon çama-

şır ipinin daha icat edilmediği çağda yaşamış, çok da mutlu ama yazdıkları zehir zemberek bir yazarın kitabına dalıp sabahı etmiştir. Sigorta yok, bağkur yok, Zarife'nin dişi tutmuş, yanağı şişmişti, ayakkabı boyacısı Arap bu dişçiye yollamıştı "insaflıdır" diye. Bir kat çıkıp yarı açık kapıdan girmişlerdi ilaç kokan salona ve iki hastanın girip çıkmasını beklemişlerdi gül desenli goblen kaplı koltuklara iğreti oturup. Ortadaki geniş sehpanın üstüne yığılı, bakıla bakıla yıpranmış dergilere, duvardaki Yılmaz Güney'li, Erkan Yücel'li, Süleyman Turan'lı, Tarık Akan'lı afişlere kaçamak bakışlar atmışlardı. Dolgu yapan Dişçi, çalışırken anlatıp durmuştu bir şeyler ve onlardan Cafer'in aklında sadece o epeski yazar durakalmıştı. Bu yüzden dişçinin tabelası hep orada bulunsun istiyordu. O tabela içini sağlamlaştırıyordu.

Servet Efendi'nin derme çatma deposundan fazla gürültü etmeden arabasını çıkardı, kapıyı kapayıp zinciri yerine taktı, camlar buğulanmıştı, çekmecesinden havluyu alıp sildi camları ve yokuş aşağı sürdü, fırına ulaştı. Kara başlığını gözlerine kadar indirmiş Harun, Skoda kamyonetin arkasından meşe odunlarını kucaklayıp fırının duvarı önüne istif ediyordu. İki üç erkenci daha gelmiş, malların çıkmasını beklerken laflıyor, sigara içiyorlardı, biri hep dalgındı, koca cepli ak önlüğü olan. Ceplerinden kimi kez dertlerini çıkarırdı müşteriye para üstü olarak vermek üzre; tülbente sarılı bir tutam saç, On Gözlü Köprü'nün dibinden getirilmiş bir sıkım kuru çamur. Sonra mahcup bir telaşla geri koyar elindekini, camekânın içindeki bozuk para kutusunu hatırlardı. Öbürü kekemeydi, ayrıca r harfini söyleyemiyordu, karısının kötürüm olduğundan konuşulmuştu bir kez ondan gizli ve bu yüzden ona ağır ve ciddi davranılması kararlaştırılmıştı. Ses ustası adını takmışlardı üçüncüye, Şavşatlı Halil'e. Belli ki mürekkep yalamış biriy-

di, esrarlı ama düşmüş biri. Çünkü sesleri onların pek de anlamadığı şeylerle tanımlar, anlatırdı, duruma göre iç ses, dış ses, orta sesle seslenirdi müşterilerine. Düşkünlere, yoksullara göz ve gönül sesiyle, tecimenlere safra ve mide sesiyle, yaşlılara ahret sesiyle, iyi giyimli hanımlara serenat sesiyle. Seslere daha bir sürü sıfat sıralardı.
Selam alınıp verildi. Halil ezik sesini kullandı bu sabah. Bir fırtınadan bahsetti, anlayamadılar. Sabah ezanları okundu çeşitli minarelerdeki hoparlörlerden, susup dinlediler. O sırada fırından seslendiler. Mallar arabalara dizildi özenle, ezilmesin ve hamurlaşmasın diye pencereler açık tutuldu, iştah kabartıcı kokular salınarak ayrı yönlere yola çıkıldı. Bu kez dolu arabayla yokuş tırmanacaktı.

Hava ağarıyor, bıldırcın göçü var sanki ya da yel sesi, içerlek kapılardan küf esintisi, yukarı çıktıkça ahali artıyor, çıraklar, erkenciler, yarı uykulu köpekler bir yere yetişecekmiş gibi hızlı hızlı (henüz serilip kuytulara, bazen de tam ortaya yatmamışlar), bir evin alçak, yarı açık penceresinin ve gelişigüzel kapalı perdesinin ardından çalar saat sesi, kara kara bomboş bakan gece artığı bir sarhoş, alt geçitte inerken farketmediği sidik kokusu. Aslıhan'ın karşısında, dükkânın içindeki asma katta beş yavrulu kedi besleyen çiçekçinin önünde soluklanış. Siftah çiçekçiden. Tramvay ilk seferini yapıyor, lacivert paltolu vatman, raylar, tren, kızının ağlamaları, içine dolan tren düdükleri. Eğin'den buraya göçler. Daha kim bilir nerelerden kimler. Göçler. Karşı büfede Orhan, Rize'den, gazete satar, gofret satar, tespih satar, çiçekçinin yanındaki saatçi Mardin'den, kahve içer, boyacı Arap Balkan'dan, akşamdan kalık. Saat dokuza kadar Yeniçarşı'nın ağzında, lodosa karşı. Dokuzda yerini simitçiye devredeceksin. Kuralı, kanunu var bu işlerin. Boğazkesenliler'in mıntıkasına girmeyeceksin. Bu-

lutlardan haber alırlar, koyu kırmızı sıvılar sıçratırlar yerlere orandan burandan, haram kılarlar insanı.

Liseli mesrur kızlar oğlanlar geldi aldılar bir iki şey, gülüşle, şenlik içinde, kadınlar geldi aldılar bir iki şey, önce çantalarından cüzdan çıkarıp meşakkatle, sonra cüzdandan bozuk para bulup vermek suretiyle, takım elbiseli bankacılar, göynük, sakar hırpaniler, dolaysız, olaysız düz işçiler gelip aldılar bir iki şey, derken postaneden işaret ettiler beş, Mektup'tan işaret ettiler üç, sarıp kâğıda götürdü. Mektup'un sahipleri, hoş gülücüklü iki abla çay iç dediler, içmeyip, içinden sağolun varolun diyerek hızlıca geri döndü, daha alan oldu birkaç şey, yarısına yakını bitti malların, epey bir hafifledi camekânı arabanın. Aşağıdan, Yeniçarşı'dan doğru, lodosun arkadan ittiği Settar da simit arabasıyla geldi yerleşti yanına. Selamlar verildi, hatırlar soruldu, yüzlere gözlere dikkatle bakıldı, ters bir şey olmadığı anlaşıldı, sonra yerini Settar'a bırakıp postanenin yanından sabah yolculuğuna başladı. O sokak senin, bu sokak benim gitmekti zaten Cafer'in meramı. Eğin'den beri. Balıkpazarı'ndan her sabah kedilere poşetle balık artığı taşıyıp köşebaşlarında onlara ziyafet çeken adama aynı yerde rastladı. Selamlaşıldı ve adamcağızın günlük istihkakı kâğıda sarılıp saygıyla takdim edildi. Madam Matilda'nın pencereden sarkıttığı sepetteki nota göre üç çeşit ayrı ayrı sarılıp konuldu, küçük çan sallandı, sepet yukarı çekilip para sarkıtıldı. Bir yerlerden "domates biber patlıcan" şarkısı duyuldu. Bir semender indi avluya, kurutulmaya bırakılmış dutların arasından geçerken biraz durup baktı gibi geldi Cafer'e. Gitmeyi aklına koymuş Cafer'e. Durmadan giden Cafer'e. Şimdi iki kızı olan, İstanbul'un vapur düdükleri duyulan ortalık yerinde evi olan, biraz duruk ve suspus Zarife'si olan, üç tekerlekli, camekânlı arabası olan, menşeine itaatkâr Cafer'e. Koşarak geçen üç ço-

cuğun cıvıltısına uyandı. Ne az çocuk var bu sokaklarda diye düşündü. Kızının sabah ağlamaları, lolipopsuz beslenme çantasında hep dünden kalmış bayat açmalar. Kış yaklaşmakta. Harun odun getirecek, parası hafta hafta.
Küçük camilerin, gizli hamamların, yorulup yatmış köpeklerin, karnı kararmış çınarların, yazısı silinmiş tabelaların, bir daha açılacağı kuşkulu dövme demir kepenkleri kapalı dar dükkânların arasından geçti. Bir küçük açıklığa çıkacakken karşıdan gelen alışılmadık adamları gördü. Birinin omuzunda film çekme aleti vardı, öbürü bir çanta ve kimi takım taklavatlar taşıyordu. Önden giden iyi giyimli, boynuna koyu kırmızı bir şey bağlamışla birlikte, filme alındıklarının farkında, yine de etrafa biraz aldırmaz bakan sabah insanlarını izliyorlardı. Güneşte parlayan kara ve ağır naylon poşetler taşıyan genç yanlarından geçti, onu çektiler, derken iyi giyimli adam Cafer'e yöneldi. "Merhaba poğaçacı!" dedi. Âniden selam durası, tekmil veresi geldi Cafer'in. Bunca sene sonra Mahmut Onbaşı'nın gözde ateş çaktıran tokadı geldi. Şavşatlı, kim bilir nasıl tanımlardı bu sesi. Örneğin zavallı mükelleflerini tanımak da isteyen, iyi niyetli defterdar muavini sesi diyebilirdi ya da tarihin huzmesinden süzülüp yeryüzüne inmiş ve Boğaz'da bir restoranda mola vermiş, halkına kalender görünmeye öykünen ve saklanmayı seven bir iktidar sesi. "Merhaba," diyebildi Cafer sonunda, neredeyse içinden ve çekinerek bu yukarıdan kendi seviyesine inen merhabanın karşısında. Yarım kalmış bir şey daha hatırladı. Sürü halinde uçuşan kargaların dutların üstünden geçişini, aşağılara, yüce gönüllü boz Murat'ın çağlayan sularına inişini, vadiye yönelişini. Vadinin uçurumla birleştiği yerde kımıltısız duran kara bulutun ardından sızan parıltıyı. Sanki biraz aceleleri vardı ve bir anda, kaşarlı mı bu, ayrı kâğıda sarar mısın lütfen, teşekkür ederim gibi bir şeyler de söyledi öndeki iyi giyimli. Ve aldığı ilk po-

ğaçayı filmi çekene, Cafer'e ve ötekine, hattâ pencereyi açıp ne olup bittiğine bakan yaşmaklı kadına göstere göstere ısırdı. Cafer, belki de gerçekten bir film çekildiğini düşündü. Hattâ bundan emin oldu. Çünkü "merhaba", ancak filmlerde böyle gelişigüzel, kimsenin kalbine dokunulmadan, ağza yakışmadan kullanılırdı. Ama o iyi giyimli beyefendinin kim olduğunu belleğini zorladıysa da çıkaramadı. Sonuçta ne olup bittiğini anlayamadı ama işin içinde bir terslik olmadığına kanaat getirip rahatladı, çünkü onları belediyeden, zabıtadan, velhasıl devletten falan zannetmiş, yine kim bilir nasıl bir maraza çıkaracaklar diye endişelenmişti. Bu vesileyle Mahmut Onbaşı'yı da anmıştı.

Kara bulut yerinden kıpırdadı, alıp başını gitmeye hazırlandı. Adamlar uzaklaşırken birbirine karışan poğaçaları yeniden dizdi. Sabahları gizli gizli ağladığını bildiği büyük kızının ne istediğini öğrenememişti. Durmadan içinde taşıdığı, ona, hattâ Zarife'ye bir şeyler alma, onları kısa bir anlığına da olsa mutlu etme arzusu gün yüzüne çıktı. Kollarına bir güç geldi. Tünele çıkan yokuşa sürdü arabayı hızlı hızlı.

Son Görüşme

Tortu halinde çöreklenmiş o eski zamanlardan zihnimizde küllenmiş duran, ama biraz eşeleyince, sağını solunu üfleyince parıldayan ışıltılı bir ânı, bir anıyı çekip çıkarıyorduk. Sonra hâlâ hem o anıyı zedelenmiş de olsa anımsamamıza, hem o yaşadığımız şeyleri yaşadığımıza seviniyor, kahvelerimizden birer yudum alıp arkamıza yaslanıyor, vitrinin önünden durmadan sağa sola geçip gidenlere görmeden bakıyorduk. Görmüyorduk, çünkü yıllar önce Menekşe Pasajı'ndan postal, matara, avcı bıçağı, Hergele Meydanı'ndan köylü şapkası tedarik eden, amerikan bezinden ağzı büzgülü torbayı sırtına vurup Şark Ekspresi'nden Erzincan'a üçüncü mevki bilet alan gençleri görüyorduk. Onlardaydı aklımız. Gidip köylerde –henüz kimsenin adını telaffuz etmediği Kürt köylerinde– köylülere devrimi anlatacaklardı. Fakülteleri niye işgal ettiklerini, 6. filoyu, işçi yürüyüşlerini, grevleri. Hadi Baba'nın orada döner yeme eylemi bu seferden önce miydi, yoksa Pazarcık köylülerinin toprak işgaline katılmak üzre yola çıkmadan önce miydi, o konuda anlaşamamıştık. Bu gidişten önce olduğuna dair dostumun öne sürdüğü kanıtları zayıf bulmuşum: Pülümür'e varmadan yol kavşağında kamyonetin kasasından inip, bir arkadaşın bize rehberlik edecek akrabasının yaşadığı dağ köyüne tırmanırken (arkadan postallarının yepyeni tabanlarını görebiliyordum) bir gün önce sevgilisiyle buluştuğunu, ona bir süre buralarda olamayacağını anlatmıştı. Bunu o da kabul et-

miş, ama aynı gün sevgili ile buluşulup ardından döner yemeye gidilebileceğinde ısrar etmişti. Sevgilisi inatla sormuş. Nereye gidiyordu, ne zaman dönecekti, ya başına bir hal gelirseydi. Kavaklıdere'de oturdukları küçük parkın bankında ayakkabısının burnuyla yerdeki çakılları ite ite küçük bir çukur açmış. İllegalite yavrum, demiş kıza. Bunlar sevgiliye bile söylenmez. Kız sımsıkı tuttuğu elini bırakmış. Omuzları düşük, yüzü yere eğik, çekip gitmiş. Belki döner yiyerek teselli bulmuşumdur, dedi. Güldük. Mevzu muallak kaldı.

Akşama Babylon'da etkinlik var. Arka masadakilerin konuşmaları bize kadar geliyor. İçlerinden biri akustik gitar çalıyor galiba ve ünlü olduğu anlaşılan kadına eşlik edecek. Gece için plan yapıyorlar. Haliç'ten Galata kulesine sefer yapan martıların sesleri iç seslerimize karışıyor. Dewşo kudereye diye bağırıyor rehberimizin amcası, derme çatma çatının üstünden aşağıda bize ilgiyle bakan çocuğa. Sonra inip yanımıza geliyor. Böylece ilk Kürtçe sözcüğü öğreniyorum. Keser. Dewşo. Keser nerede. Amca bize hoşgeldin filan da diyor ama, içindeki kuşkuyu gözleriyle sağa sola itiyor biraz o arada, bez torbamıza uzunca bakıyor. Sigara sarmak için kuşağından tabakasını çıkarıyor. Meşeliğe yürüyüp kütüklerin üstüne oturuyoruz.

Biz o zamanlar Marcuse'u, Sartre'ı küçümserdik, sosyalizmi sulandırdıklarını söylerdik, oysa altmış yaşında, seksen yaşında koca koca adamlar, kampüslerde, barikatlarda gençlerle buluşmuşlar, belki hayatlarının en mutlu anlarını yaşamışlar. Ne dediklerini bile tam olarak anlamadık. Arkadaki masada şamata arttı. Cümlesini tam duymasam bile anladım. Dalıp gidiyoruz sokağı izler gibi görünürken. Suskun bir süre geçiyor. Zihinler kim bilir nerelere uğruyor. Dönüp geldiğinde de bazen o uğradığı son yerden getirip bir cümle koyuyor masa-

ya. Ben Pülümür'ün mezrasında Veli ve amcasıyla sigara içmeye hazırlanırken, o Los Angelos Berkeley kampüsünde ve Paris alanlarında dolaşabiliyor. Sorusunu düşününce (çünkü hâlâ bir kuşku, bir soru işareti içeriyordu kurduğu cümle), Konur Sokak'ta tartıştığımız, daha doğrusu benim aradaki küçük itirazlarım dışında durmadan konuşup beni ikna etmeye çalışan, hattâ daha açıkça ifade edecek olursam resmî görüşü bana tebliğ eden bir büyüğümüz aklıma geldi. Nedense o vakitler bizden en fazla beş altı yaş büyük olanlar yaşlı, tecrübeli abiler olarak görünürdü gözümüze. Sözlerine inanırdık. Hele on yaş varsa arada, artık pir-i aziz muamelesi yapardık adama. (Evet, genellikle adam olurdu bunlar). Neyse, abimiz, Marksizmi çarpıtan bu aykırı seslere, burjuvazinin devrimi saptırma çabalarına zinhar kulaklarımızı tıkamalıyız deyip kulak büktü.

Ortodoksluklar dedim sigarasından derince bir nefes çekip kültablasına bastıran arkadaşıma kısaca, Bizans'ın ve Osmanlı'nın ortodokslarına karşı sessizce kıyama kalkışan "ıssızlıksız" şairine gönderme yaparak. Gözlerini aradım, anladı mı diye, gülümsememi de ekleyerek. Ama o söylediği şeyi unutmuştu sanki. Sokağın akışkanlığına dalmış gitmişti. Hazır susmuş ve dalmışken yarım kalmış bir şarkıya döner gibi, Veli'ye döndüm içimden. Veli'nin adı gerçekten Veli'ydi, benim adım gerçekten benim adımdı. Kod adlarımız yoktu henüz. Yeraltına inmemiştik. Sonbahar, saf duygular, sonsuz iyimserliğimiz illegal değildi, düpedüzdük. On bir köye gitmiştik. Sohbetler etmiştik. Veli bizi Haydar'a, Haydar Hüseyin'e teslim etmişti. Çıkacak muhtemel bir savaşın kendileriyle ilgili olmayacağına karar vermiş sakin katırlarla gitmiştik dağ köylerine. Arkadaşımın uzun boylu, yapılı oluşu, giysileri, özellikle botları dikkat çekiyordu, bense, zayıf, esmer, gözlüklü, Kültür Devrimi standartlarına göre "sakat" halimle onun yardımcısı mua-

melesi görüyordum. Arkadaşım biraz hayalkırıklığı yaşamıştı. Sen demiştin bana, köyün ırgatı marabasıyla al takke ver külâh gülüşüp konuşurken, ben ağaya, muhtara, dedeye hikâye anlatıp duruyorum ahıra bitişik sekide, kalın yün yorganların altında yatarken, yıldızların çıtır çıtır sesler çıkardığı gecede, sesinde şikâyet tonu. Halinden hoşnut görünüyordun oysa.

Nal şakırtıları, kısık konuşmalar duymuştuk, sonunda bu seslerin, yatır ziyaretinden dönen afacan meleklerin itiş kakışları olduğuna karar vermiştik. Çünkü gündüzleri bolca efsane dinliyorduk yaşlılardan ve biz de aydınlanıyorduk. Sonunda, kimsenin isyan edecekmiş gibi bir havası yok demişti arkadaşım. Çok parlak bir yıldız batmaya yüz tutmuştu. Ertesi gün jandarmanın bizi aradığı haberi gelmişti.

Gerçekten de köylüler bizi dinlemişler, az çok dilimizi bilen yaşlıları coşkumuzu çocukça bulduklarını ima eden affedici bakışlarla sırtımızı sıvazlamışlar, gençler ilgili, pervasız sorular sormuşlar, ama bir durgunluktur sürüp gitmişti. Avrupa'yı, Çin'i, Amerika'yı, Viet Nam'ı, İstanbul'un fabrikalarındaki işçi sınıfını, Kavel'i, Singer'i, isyan ateşlerinin bir bir yanmaya başladığı Ege ovalarını, Göllüce'yi anlatıyorduk. Türk aksanıyla Herne Peş'i söyleyince, uzaktan, çitlerin yanından bizi gözleyen kadınların arasından yeniyetme kız kıkırtıları bize kadar ulaşıyordu. Yine de köylülerle aramızda, sarı püskül saçlı saf bir çocuk dolaşıyordu gözlerini açа açа, onların ve bizim söylediklerimizi anlamak ister gibi. Bu arada bilincimi Kürtçeleştirmeye çalıştığımı farkediyordum, arkadaşıma bunu anlatınca, eliyle havada belirsiz bir işaret yapıyor, pratiğe kafa yormamı öneriyordu. Yani en azından ben bu yakaya geçmeliyim ki diye başladığımda, karşı yamaçtaki köyden 38'de sürülüp geri dönenlerle tanışmaya giderken, gömleklerimizi derede yıkayıp kurutmayı, kendimizin de suya dalıp çıkmamızı öneriyordu sözümü keserek. Kimi gereksinmelerden, bize ik-

ram ettikleri yemeklerin yoksulluğundan söz ediyordu. Bense, yoksulluk yüzünden sürekli üstü örtülü, boynunu kısmış bir utancı taşıdıklarını görüyordum. O yüzden sesleri dik çıkıyordu. Elini sağ kulağına götürüp, gözünü kapayıp, bitmez tükenmez öfkeli, acıklı lawikler söylemelerini, ölülerini dağın yüksek yerlerine gömmelerini buna bağlıyordum.
Gür, tütünden sararmış bıyıklarını binbir çileyle büyütmüş bir muhtar, üç dört yıl önce radyoda dinlediği, "İşçiler, ırgatlar, azaplar" diye başlayan Aybar'ın söylevlerini anımsıyordu. Utançsız, şen, güleç, raftaki ağır ahşap pilli radyoyu kaldırıp altından çıkardığı dörde katlanmış bildiriyi gururla gösteriyordu bize. Elle tutulur bir sevgi nesnesi dolaşıyordu penceresi yüksek, bu yüzden fazla ışık almayan odanın içinde.
Böyle oluyordu en fazla.
Daha fazla bir şey olmuyordu.

Hadi dedi biraz dolaşalım, sıkıldım böyle oturmaktan. Çevreme bakındım, gençlerin keyfi yerindeydi. Garson çocuk, yan masadaki genç hanımlara bir şeyler açıklıyordu. Caddede kalabalık artmıştı. Klimalardan, buzdolaplarından, kahve makinelerinden çıkan sesler insan seslerine karışıyor, kentin taşıtlarının, vapurlarının, bulutlarının uğultusuyla, dışarıdan gelen seslerle birleşiyor, gizli hoparlörlerden yükselen Cesária Évora şarkılarına eşlik ediyor, insanda hayatla bir sarmaş dolaşlık, güvenli bir kucağa uzanmışlık duygusu yaratıyordu. Bundan ancak yaşlılar şikâyet eder diye düşündüm, arkadaşımın yüzüne bir daha baktım, evet artık genç değildi. Hoş ben neydim, Cahit Sıtkı'nın yol ortası hesabını geride bırakalı epeyce olmuştu ve biz, şimdi ikimiz oturmuş gençliğimizi yeniden kurguluyorduk. Sarışın tarihçilerin asla uğramadığı dağ köylerini, kırgın yüzyıllara tanıklık etmiş, hırpalanmış insanların kendi hallerine bırakıldığı gölgeli, sakin yıllarda yeşe-

ren filizlerini anımsıyorduk. Hozat dağındaki mağaramsı yerde aşağıda yılan gibi kıvrılıp giden şoseyi gözetleyerek, jandarmanın gitmesini iki gün beklediğimizi, bez torbamızın bütün gazeteleri, dergileri dağıttığımız için çok hafiflediğini, dibinde kalan gazeteye sarılı ekmeğin kurumuş ve küflenmeye yüz tutmuş olmasını, çaydan karşıya sadece köylülerin bildikleri sığ yerden geçmeyi ve dikenli yolakların sarp yamaçların yanından arkasından aşmayı becerdiğimizi, tütün sarmayı, "keleş"i söküp takmayı öğrenmemizi.
Mağaranın ağzına yakın bir yerde küçük birikintiye yukarıdan şıp şıp su damlıyordu. Akşam kızıllığında iki beyaz perperik çevremizde dolanıp durmuştu, bunu iyiye yormuştuk. Ay karanlıktı "aylar karanlıktı." Ama yıldızların o çatırtılı ışığında her yer görünüyordu sanki. Sen de öyle misin, uyumak istemiyor musun diye sormuştum, çünkü ben, durmadan uyanık kalmak istemiştim, şıp da şıp bu su sesi bitişiğinde. Devrimi köylerden şehirlere doğru başlatamamış, köylüleri ayaklandıramamıştık ama yoksulluğun evin en itibarlı çocuğu olduğunu öğrenmiştik. Bir godik arpa için Sivas kapılarından kovuldukları günleri, suna gibi keçisinin, ineğinin haczedildiği zamanları aklımıza getirmiştik. Anne babalar onu yabancı gözlerden hattâ kendilerinden bile saklasalar da, tıpkı bizim şimdi yaptığımız gibi gözlerini ötelere dikmekten vazgeçiyorlar, yoksulluğun ve yoksunluğun kucağında yaşamanın ötesine, o zorlu belirsiz alacakaranlığa bakamıyorlardı. Nasıl ki biz şimdi bu uğultulu kuşatılmışlığı benimsemişsek...

Tamam, hadi kalkalım dedim arkadaşıma. Bu kez o dikkatle baktı bana. Sıkıldım, hadi kalkalım demiştin ya, dedim. Ha, evet. Hesabı istedik. Bir yanlışlığa doğru ilerliyorduk galiba. Bir de çocuklar terli terli soğuk su içiyor ama hastalanmıyorlardı, biliyorsun dedim. Ne yanlışlığı diye sordu. A aa, ben bu

cümleyi yüksek sesle mi söyledim. Her şey birbirine karıştı. Dağın âşina edimini kastetmiştim dedim, cemselerin o sicim gibi yoldan geçerken dağın koruduğu vakur sessizliğini. Ama caddenin kalabalığına karışmıştık ve artık birbirimizi dinleyip anlamamız çok zorlaşmıştı. İyisi mi yaklaşık çeyrek asır önceki serüvenimizi geçmişe gömüp, çiçek açmış, akşama hazırlanan şenlikli İstiklâl Caddesi'nde yürümeye başlayalım. Gidip Aslıhan'da Sahaf Behçet'e merhaba diyelim, kaçak çayından içelim. Sorumlu arkadaşı bulamamıştık, dedi.

Evet, caddeye çıkmış ama şimdiye dönememişti. Dönememiştik. Bir öyküye başlayıp ortasından dönmenin tatsızlığı! Narmanlı'nın az ilerisinde iki çalgıcı Gürcü havasına benzer bir şey tutturmuş, üzgün şapkalarının altında dünyayı umursamayan devinimlerle, kendilerini hırçın bir kemana ve mutaassıp bir zurnaya teslim etmişlerdi. Çok seyircileri yoktu. Yine de irkilip duraksıyordu yoldan geçenler. Keman kutusuna para atıp uzaklaştıktan sonra, kaldığımız yerden devam etti: Bölünme hızlanmıştı, dergide konuştuğumuz çatık kaşlı yeni sorumlu, belli ki "proleterleşme kampanyası"ndan sağsalim çıkanlardan biriydi. A, evet dedim arkadaşıma. Sonradan bunu, bir gösteride yakalanıp Emniyet'in onuncu katında polisin herkes kemerlerini çıkarsın komutuna, beline bağladığı ipi çıkarıp teslim etmesiyle kanıtlamış olduğu yarı şaka, yarı ciddi anlatıldı durdu epeyce. Gülüştük yeniden. Halkımız beline deri kemer mi takıyordu. Çünkü polis onu, sınıf bilinçaltısı gereği, lan sen ne biçim üniversite hocasısın, komünist misin nesin, bir de çocuklara örnek olacaksın, utanmıyor musun beline ip bağlamaya diye özellikle dövmüş dedi. İşte bu yeni sorumlu, eski sorumlunun başka bir harekete katılmak istediğini, bu yüzden artık dergiye uğramadığını söylemişti. Görüşmelerimiz sürüyor ama adam umutsuz vaka demişti. Biraz umursamazca söylemişti bunları, diye tamamladım onu.

O vakitler ayrılmaları olağan görüyorduk, ayrılanlar yoldan sapanlar, kendimiz en doğru gidenlerdik. Ta ki ayrılma vakti gelinceye kadar. Yirmi sekiz gün köyde dağda dolaştıktan sonra, kimseyi ayaklandıramadan başkente dönüp, ilgili makam ve mercilere izlenimlerimizi, "deneyimlerimizi" anlatamamak canımızı sıkmıştı. Yazın, demişti yeni sorumlu. Dergide yayımlayalım. Biraz rahatsız gibi duruyor, kısa kesmek istiyordu. Sonradan öğrendik, meğer günlerce yıkanmamış halimizle, leş gibi üst başımızla gitmişiz dergiye, pis pis kokuyormuşuz. Evet ya, öyleymişiz. Güldük. Caddeye çıkıp karşıya geçtik. Yine akşam oluyordu. Sıhhiye'ye doğru yürürken Kocabeyoğlu pasajının önünde Sahaf Şemsi'ye rastladık. Kılığımıza kokumuza aldırmadı. Alt kata inip, düğmecilerin, yüncülerin, züccaciyecilerin arasından dükkâna vardık. Vitrindeki kitapların en üstünde *Tek Boyutlu İnsan* duruyordu. Demek ki biri çarçabuk okuyup sahafa bile satmıştı. Birbirimize manalı bakınca, Şemsi n'oluyor diye sormuştu. Hiç demiştik ona. Çay içip çıkmıştık. Atkestanesi ve huş ağaçlarının üstünde cıvıldaşan ve sürü halinde telaşla uçan çok ciddi sığırcıklar, trafik gürültüsünü bastırırken vedalaşmıştık. Sen memlekete gidecektin, yazıyı ben yazarım dedim.

Üç yıl geçmişti aradan. Mamak'ta bir akşamüstü paldır küldür koridor kapıları açılıp kapanmış, askerler öfkeli öfkeli koşmuş, kindar, elindeki kamçı gibi şeyi körüklü çizmelerine vura vura dolaşan cezaevi doktoru tabip üsteğmen hücrelerin bulunduğu dehlize girip çıkmıştı. Bir hafta sonra seni koğuşa getirmişlerdi. Kendini kod adınla tanıtmakta ısrar etmişsin. Devlet sana sakat sakat da bakar, gerektiğinde toprağa gömme konusunda şefkatli elini de uzatır diyen, seninle Mao Zedung tartışması yapmak isteyen, seanslardan sonra sigara tutan çelimsiz işkencecini, göz bağlarının altından gördüğün birbirine kenetlenmiş ellerini ve durmadan çevirdiği küt başparmakla-

rını anlatmıştın. Yapı Kredi vitrininde şiirimizde kara saçlarını ilk kesen "deli" ve "rüzgârlı" ozan Gülten Akın'ın kitapları duruyordu. Karşıdaki Hacopulo Pasajı'nın girişine sandalyesini atmış, "Doktor" lakaplı kemancı amca akşam mesaisine başlamıştı. Bizim yaşlanmamızın pek bir önemi yok, birileri bizim için hâlâ ve hep "amca" dedim arkadaşıma. Yani yaşlanınca amca ihtiyacı eksilmiyor diye yanıtladı. "Doktor" amcanın gözleri iyi görmüyordu. Dönüp dönüp "duydum ki unutmuşsun gözlerimin rengini" şarkısını çalıyordu. Kemanı ayrı, kendisi ayrı yerlere gidiyordu. Boyacı Arap her ayın on beşinde ayakkabılarını bedava boyardı, üstü başı biraz hırpani ama ayakkabıları pırıl pırıldı. Bir de inişli çıkışlı ve artık iyice yorgun hayatının göğsüne iliştirdiği yeşil kravatı parlıyordu akşam güneşinde. Dişsiz ağzı ile söylediği, dinleyenlerin sözlerini pek de ayırt edemediği bu zavallılaşan şarkı nedense beni de hüzünlendiriyordu her duyuşumda. Bir şeylerimizi kaybettiğimizi düşünüyordum. Kemandan biraz bozuk çıkan do veya la seslerinin kayıtsız kalabalığın göğünde bir iz bırakmadan yitip gitmesini, devrime olan sevgimizin dünyanın başka köşelerinde hızlı esen bir rüzgârın yerden savurduğu sonbahar yaprakları gibi uçuşmasına benzetiyordum. Bu sevginin artık sık akla gelmeyen ama kalbi terketmeyen yabanıl, üvey bir sevgi olduğunu düşünüyordum. Tabiî arkadaşıma bunlardan söz etmedim. Bu yüzden bir acılık dolaştı midemde, Ankara'dan iki günlüğüne gelmiş, şimdi bir bankada yönetici olan devrimci arkadaşımı Hacı Abdullah'a götürüp ona hünkârbeğendi ısmarlamanın daha doğru bir hareket olacağını biliyordum. Bu bilginin yanında şunu da kayda geçirmeliyim ki, Pülümür'ün dağ köylerindeki adı asırlarca önce konulmuş ıs'sızlıkları yazmamıştım, onun yerine son derece istek ve iştiyakla gönül ve kalp seslerimizi koymuş, köylülerin devrime hazır olduğunun altını pek sübjektif bir biçimde ka-

lın çizgilerle çizmiştim. Şimdi bir yazı yazacak olsam, bu kalabalık caddedeki somut durumun somut bir tahlilini yapacak olsam, insanların kılcal damarlarına kadar sızan ve gitgide konuşma kapasitelerini tekdüzeliğe ve anlaşılmazlığa iten düzene yaslanma aymazlığından başlardım da, sonu nereye varırdı bilmiyorum. Belki akşamları Doktor'un zarif hazeran sandalyesinin yanına mavi, boyaları dökülmüş bir kır iskemlesi çeker, o sustuğu vakit üstüne çıkıp, kalabalıktan yol bulduğu ölçüde Taksim'e doğru esen ılık rüzgâr boğazımdan bağladığım kırmızı ipek pelerini şişirirken, gelene geçene, merhametli bir anlarını kollayarak ve gözlerine bakmayı da deneyerek, öyküler anlatırdım.
Örneğin güzelim İstanbul'a asla bir tepeden değil, pis kokulu çukurlarından bakan şen bir kalkışma öyküsü! Ya da Camısab'ın yazgı çukuruna atılmasının ardından ona yol gösteren ışıklı Şahmaran'ı ve tavus kuşunun ihmalkârlığı yüzünden cennete sızan, Adem-Havva ikilisine elma sunan, dolayısıyla cümlemize oyun kurup bu hallere düşmemize neden olan, adı kutsal kitaplarda geçiyor mu, şimdi unuttum, o uğursuz lümpen yılanı karşılaştırır, sadece yılanları değil, tilkileri, sansarları, bir de tabiî gökten inen koçları, evliya keçileri, arap küheylanları, ebâbilleri diyalektik bir biçimde hikâye ederdim.
Şu yanımızdan akan, insanlaşmaları ayyuka çıkmış insanların bir belleği var mı?

Tramvay çanını çalarak önümüzde durdu, ben dahil herkesi uykusundan uyandırdı. Gökyüzü aşina olduğu bu sese şöyle bir eğilip baktı yine de. Lisenin önündeki güvercinler havalandı. Orhan, gazete kulübesinin kapısına çıkıp biraz ileride konuşlanmış, elindeki maşayla arabasının camına vurup dikkat çekmeye çalışan simitçiye laf attı.

Behçet, dükkânında yoktu. Mamak'ın en genç tutuklularından biriydi Behçet. Daha on yedi idi. Güleç idi. Kapıları kırılır, evlerine girilir, yabana sürülür-kırılırların diyarından, Diyarbakır'dan getirilmişti. Şimdi sahaf dükkânında, o daracık yerde gelenleri gepgeniş mesellerle oyalıyordu. İnsanlar kitap satmaya ya da almaya değil, onunla yârenlik etmeye gidiyorlar dedim arkadaşıma. Hiç değişmemiş demek, diye yanıtladı tam kıvamındaki hünkârbeğendinin son lokmasını ağzına götürürken. Siyah ütülü pantolon üstüne beyaz tiril gömlek giymiş, ince bıyıklı güngörmüş hafif göbekli garson, sanki konuşmamızı duymak istemiyormuş gibi başını kibarca öteye çevirip bekledi. Yandaki masalardan birine bakıyordu aslında. Gıcırdayan eski panjurun aralığından, tenhada müessesenin aleyhine bir iş çevrilip çevrilmediğini görmek ister gibi. Sonra bir boşluk bulmuşçasına araya girdi ve ekmek kadayıflarınıza kaymak ister misiniz diye sordu. Bu akşama doğru, yıllar sonraki ilk karşılaşmamızda öncelikle sarfedilen kolestrollü, yüksek tansiyonlu, romatizmalı sözcükler aklımıza aynı anda geldi, gülümsedik, isteriz dedik Garson Bey'e. Elindeki adisyona ciddiyetle iki çizgi çekip döndü gitti.

Garson Bey'in de keşfettiği ve gözlerini kısarak bakmayı tercih ettiği boşluk, daha epeyce masanın üstünde asılı kalacakken bir bölümü Ağa Camii'nin akşam ezanını hızlıca okuyan müezzini tarafından doldurulduu. Neyle giriş yaparsak yapalım, o sözcüklerin bu boşlukta kendilerine bir yuva bulamayacaklarını biliyorduk sanki. Kapıdan sekiz on kadar janti erkek ve şık kadının girdiği sırada arkadaşımın tümcesinde geçen mücadele sözcüğünü yakaladım. Sözcüğün geçtiği tümceyi anlayamadığıma göre, arkadaşımı dinlememişim diye düşündüm, biraz utandım. Tümcesini yinelemesini isteyemedim, anlamış gibi yaptım. Hem zaten mücadele sözcüğü gençliğimizdeki coşkusunu, cevvaliyetini yitirmiş, bakraçlarla kaynaktan eve

su taşıyan yiğit, alımlı kızların, geven, çalı, odun yüküyle sert yamaçları yel yepenek geçen şahin delikanlıların, "Uzun Yürüyüş", kızıl flamalı barikat hayalleri kuran bizceleyin toyların diline yakışırmış da şimdi söylendiğinde, ne bileyim, orası burası sarkmış, bir yerlerinden yara bandı izleri görünen ve biraz temenni içeren, munisleşmiş, giderek aciz bir sözcükmüş gibi geliyor kulağa. Gelen topluluk kendilerine ayrılmış uzun masaya yerleşti. Bol takılı, güzel yüzlü bir kadın masanın başındaki yerine oturmadan önce topluluğu denetler gibi baktı, ancak kendi topluluğunu değil de bütün lokantayı denetlermiş gibi bakmış olmalı ki, bir an her şey dondu kaldı. Sadece masanın en ucunda karşılıklı oturan iki genç kız, dünya mı dedin a o da ne, biçimindeki capcanlı kikirdeyişlerini sürdürdüler. Derken Garson Bey kendini toparladı. Kemerinden dışarı pörtlemiş gömleğini yerine yerleştirdi. Kadın oturdu.
Bütün bunları arkadaşımın da sezdiğini düşünüyorum, çünkü ne bileyim bir durgunluk gözlemledim davranışlarında. Ama en azından kendi adıma söyleyebilirim ki, üzerine manda kaymağı ilave edilmiş ekmek kadayıfı resmen güme gitti.

Arkadaşımı Taksim'deki beş yıldızlı oteline uğurlarken zihnimde deliller toplanmıştı. Biraz yukarıda nedense bir dükkânı yıkamışlar, deterjanlı pis sular mazgala kadar yoldan aşağı akıyordu. Kimsenin farketmediği bir uygarlık dersi olabilir miydi bu ya da Garson Bey'in altın dişi, caminin duvarına yaslanmış oturan tinerci çocuklar. Tüm bunlarla ve daha kim bilir ne belli belirsiz izlerle vardığım yer, paslanma olasılığı yüksek, soğuk, demir bir yüzeydi. Bu düşük yoğunluklu çıkarsama yüzünden yeterince sarılıp sırtını pat patladım mı arkadaşımın, bilmiyorum. Ama gözlerimizin nemlenmesinden, ikimiz de bunun son görüşmemiz olduğunu duyumsamıştık, bence.

Kâmil Erdem öyküleri bir akarsu gibidir, bir akarsuyun gereğini yapar, öyle olması, akması gerektiği için akar. Suyun uzunluğu, derinliği, içinde mi kıyısında mı, neresinde durmak gerektiği kararını ise okur vermek durumundadır; bu sakin, sessiz, keyif çatılan bir dere kenarı da olabilir, köpürtülü, gürültülü ve tekinsiz bir çağlayan da.

Üçüncü öykü kitabı *Yok Yolcu* da böyle müphem öyküler barındırıyor; sonsuz bir sonsuzluktan, derin düşüncelerden, koca bir hayat boyu yaşananlardan, çıkarımlardan, süzülenlerden, öyle kendince akanlardan ve dökülenlerden dileyen dilediği kadarını alıyor.

Bütün caddeleri, sokakları, evleri, evlerinin içindeki insanları, insanlarının arasındaki ilişkilerin yıkıldığı ve yeniden kurulduğu, bozunuma uğradığı ve onarıldığı, duvarlar ya da sular altında kaldığı Beyoğlu'na da incelikli bir ağıt yakıyor.

ISBN 978-625-737-030-1
9 786257 370301

selyayincilik selyayin selyayincilik
www.selyayincilik.com